

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Situační analýza Frýdlantsko

Jan Hladík (jan.hladik@mmr.cz)

Listopad 2021

Text neprošel jazykovou korekturou

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605

Obsah:

Tabulky	4
Seznam obrázků	5
Shrnutí	7
Seznam zkratk.....	10
Cíle výzkumu.....	11
Frýdlantsko.....	12
Metodologie.....	13
Sociální vyloučení	15
Index sociálního vyloučení	16
Standardy výzkumné práce ASZ	18
Obyvatelstvo	20
Migrace obyvatel SVL a osob sociálním vyloučením ohrožených	22
Sociální vyloučení na Frýdlantsku	23
Frýdlant.....	26
Husova č. p. 609	28
Kodešova č. p. 211 a č. p. 615	29
Děkanská č. p. 75.....	31
Raisova č. p. 147.....	33
Zahradní č. p. 368	36
Komenského č. p. 736.....	37
Jizerská č. p. 4054	39
Žitavská č. p. 139	41
Hejnická č. p. 4008.....	44
Kodešova č. p. 252.....	48
Krátká č. p. 200	49
Míru č. p. 169 (bývalý hotel Waldstein).....	51
Nové Město pod Smrkem.....	52
Charakteristika bytového fondu a ubytovacích kapacit v obci	52
Mírové náměstí č. p. 209-212	55
Husova č. p. 154	56
Frýdlantská č. p. 59.....	58
Revoluční č. p. 29 a 30.....	58

Městská ubytovna Lesní č. p. 654	59
Hajniště č. p. 32.....	61
Myslbekova č. p. 3.....	62
Bulovka.....	65
Č. p. 315	66
Č. p. 316 a 317.....	67
Č. p. 319	70
Arnoltice u Bulovky č. p. 2	71
Arnoltice u Bulovky č. p. 3	71
Dolní Oldřiš	72
Č. p. 1	72
Dětřichov	75
Č. p. 51	75
Č. p. 57 („u Rasla“, „bývalá továrna u Rumunů“)	76
Č. p. 151	77
Č. p. 61	80
Jindřichovice pod Smrkem.....	81
Č. p. 1 a 3.....	82
Č. p. 304 (tzv. „stará celnice“).....	83
Hejnice.....	84
Lázeňská č. p. 333	85
Jizerská č. p. 106	87
Lázně Libverda	88
Č. p. 158	88
Raspenava	89
Hejnická č. p. 383, 385.....	90
Černousy	91
Č. p. 75, 76.....	91
Kunratice	92
Č. p. 31	93
Višňová.....	94
Bydlení	95
Bytový fond obce, bytová politika a pravidla přidělování obecních bytů.....	95

Sociální bydlení, pobytové služby a problematika bezdomovectví	98
Bariéry pro nalezení bydlení na standardním bytovém trhu.....	100
Školství a problematika předčasných odchodů ze vzdělání	103
Dávky	106
Příspěvek na živobytí	107
Doplatky na bydlení.....	111
Příspěvek na bydlení.....	114
Zaměstnanost	115
Dluhová problematika.....	124
Bezpečnost	129
Drogová scéna na Frýdlantsku	131
Sociální služby	134
Komunitní centra.....	137
Závěr.....	138
Bibliografie	140
Přílohy.....	141

Tabulky

Tabulka 1 - Přehled realizovaných rozhovorů	15
Tabulka 2 - Index sociálního vyloučení Frýdlantska.....	17
Tabulka 3 - Pohyb obyvatel v rámci ORP Frýdlant za roky 2016 až 2020.....	20
Tabulka 4 - Přírůstek/úbytek stěhování v obcích ORP Frýdlant za rok 2020.....	21
Tabulka 5 - Pohyb obyvatel Bulovka.....	22
Tabulka 6 - Pohyb obyvatel Frýdlant	23
Tabulka 7 - Pohyb obyvatel Nové Město pod Smrkem	23
Tabulka 8 - SVL v ORP Frýdlant podle: SocioFactor s. r. o. (2013).....	24
Tabulka 9 - Bytový fond města Frýdlant	26
Tabulka 10 - odpovědi respondentů	34
Tabulka 11 - odpovědi respondentů	40
Tabulka 12 - odpovědi respondentů	43
Tabulka 13 - odpovědi respondentů	47
Tabulka 14 - Bytový fond města Nové Město pod Smrkem	53
Tabulka 15 - Odpovědi respondentů.....	69
Tabulka 16 - Odpovědi respondentů.....	79
Tabulka 17 - Bytový fond města Hejnice.....	84
Tabulka 18 - Bytový fond obcí	96
Tabulka 19 - Dluhy na nájemném v obecních a městských bytech	97
Tabulka 20 - Nájemné v městských a obecních bytech	97

Tabulka 21 - Předčasné odchody z běžných tříd ZŠ: obce	105
Tabulka 22 - Počet vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci v obcích v územním obvodu ORP Frýdlant	106
Tabulka 23 - Příspěvek na živobytí: obce	108
Tabulka 24 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Frýdlant.....	109
Tabulka 25 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Nové Město pod Smrkem	110
Tabulka 26 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Hejnice	110
Tabulka 27 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Raspenava	111
Tabulka 28 - Doplatek na bydlení: obce	112
Tabulka 29 - Doplatek na bydlení: Frýdlant	113
Tabulka 30 - Doplatek na bydlení: Nové Město pod Smrkem	113
Tabulka 31 - Doplatek na bydlení: Hejnice	114
Tabulka 32 - Doplatek na bydlení: Raspenava	114
Tabulka 33 - Příspěvek na bydlení: obce.....	115
Tabulka 34 - Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob: územní srovnání.....	116
Tabulka 35 - Nezaměstnanost v ORP Frýdlant po obcích	119
Tabulka 36 - Nezaměstnanost v ORP Frýdlant v letech 2001 až 2020	120
Tabulka 37 - Vyjíždějící do zaměstnání podle obvyklého pobytu (SLBD 2011).....	123
Tabulka 38 - Počet osob v exekuci: obce	125
Tabulka 39 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Nové Město pod Smrkem	130
Tabulka 40 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Frýdlant	130
Tabulka 41 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Hejnice	130
Tabulka 42 - Přehled významných NNO a souvisejících služeb působících na Frýdlantsku	134

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Region Frýdlantsko	13
Obrázek 2 – Index sociálního vyloučení: porovnání obcí za roky 2016 a 2020	18
Obrázek 3 - Pohyb obyvatel v rámci ORP Frýdlant za roky 2016 až 2020	20
Obrázek 4 - Lokality, v nichž byl prováděn výzkum	25
Obrázek 5 – Rozmístění hlavních domů obývaných osobami ohroženými sociálním vyloučením v rámci města	27
Obrázek 6 - Husova č. p. 609 (foto vlastní).....	28
Obrázek 7 - Husova č. p. 609; společné prostory (foto vlastní).....	29
Obrázek 8 – Kodešova č. p. 211 a 615 (foto vlastní)	29
Obrázek 9 - Kodešova ul.; zachytávání dešťové vody (foto vlastní).....	31
Obrázek 10 - Děkanská č. p. 75 (foto vlastní).....	31
Obrázek 11 - Děkanská č. p. 75; chodba v přízemí (foto vlastní).....	32
Obrázek 12 - Raisova č. p. 147 (foto vlastní).....	33
Obrázek 13 - Raisova č. p. 147; zadní trakt s vchody (foto vlastní).....	35
Obrázek 14 - Raisova č. p. 147; společné prostory v přízemí a v patře (foto vlastní).....	35
Obrázek 15 – Zahradní č. p. 368 (foto vlastní).....	36
Obrázek 16 – Zahradní č. p. 368; společné prostory a schody v patře (foto vlastní).....	37
Obrázek 17 – Komenského č. p. 736.....	37
Obrázek 18 - Jizerská č. p. 4054	39

Obrázek 19 - Jizerská č. p. 4054; podkroví se dvěma byty a společné prostory v mezipatře (foto vlastní)	39
Obrázek 20 - Žitavská č. p. 139 (foto vlastní)	41
Obrázek 21 – Žitavská č. p. 139 (foto vlastní).....	42
Obrázek 22 - Hejnická č. p. 4008	44
Obrázek 23 - Hejnická č. p. 4008; společné prostory (foto vlastní)	45
Obrázek 24 - Hejnická č. p. 4008; pohled do dvora (foto vlastní).....	48
Obrázek 25 - Kodešova č. p. 252 (foto vlastní).....	49
Obrázek 26 - Krátká č. p. 200 (foto vlastní)	49
Obrázek 27 - Krátká č. p. 200; společné prostory (foto vlastní).....	50
Obrázek 28 - Míru č. p. 169 (foto vlastní).....	51
Obrázek 29 - Míru č. p. 169; přízemní chodba a oznámení na uzamykatelných dveřích do vyšších pater (foto vlastní).....	52
Obrázek 30 - Rozmístění domů obývaných osobami ohroženými sociálním vyloučením v rámci města.....	54
Obrázek 31 - Mírové náměstí č. p. 209-212.....	55
Obrázek 32 - Mírové náměstí; chodba (foto vlastní)	56
Obrázek 33 - Husova č. p. 154 (foto vlastní).....	56
Obrázek 34 - Husova č. p. 154; vstupní chodba (foto vlastní).....	57
Obrázek 35 - Husova č. p. 154; chodba do přízemí a vstup do prostředního patra (foto vlastní)	57
Obrázek 36 - Frýdlantská č. p. 59 (foto vlastní)	58
Obrázek 37 - Revoluční č. p. 29 a 30 (foto vlastní)	58
Obrázek 38 - Ubytovna Lesní č. p. 654 (foto vlastní)	59
Obrázek 39 - Hajniště č. p. 32 (foto vlastní).....	61
Obrázek 40 - Hajniště č. p. 32; chodba (foto vlastní)	62
Obrázek 41 - Myslbejkova č. p. 3 (foto vlastní)	62
Obrázek 42 - Myslbejkova č. p. 3 (foto vlastní)	64
Obrázek 43 – Č. p. 315; zadní pohled (foto vlastní).....	66
Obrázek 44 – Č. p. 316 a 317; pohled od silnice (foto vlastní)	67
Obrázek 45 - Č. p. 316; společné prostory (foto vlastní)	68
Obrázek 46 – Č. p. 319 (foto vlastní)	70
Obrázek 47 – Č. p. 319; společné prostory (foto vlastní)	71
Obrázek 48 - Arnoltice č. p. 2 a č. p. 3 (foto vlastní)	72
Obrázek 49 - Dolní Oldřiš č. p. 1 (foto vlastní)	73
Obrázek 50 – Vnitřek jednoho z bytů (foto vlastní)	74
Obrázek 51 - Dětrichov č. p. 51 (foto vlastní).....	75
Obrázek 52 - Č. p. 51; společné prostory v horním patře (foto vlastní)	76
Obrázek 53 - Č. p. 57 (foto vlastní).....	77
Obrázek 54 - Č. p. 151; chodba (foto mapy.cz a vlastní)	78
Obrázek 55 - Č. p. 61 (foto vlastní).....	80
Obrázek 56 - Č. p. 1, 3 (foto vlastní).....	82
Obrázek 57 - Č. p. 304 (Zdroj: mapy.cz).....	83
Obrázek 58 - Lázeňská č. p. 333 (foto vlastní)	85
Obrázek 59 - Lázeňská č. p. 333; společné prostory (foto vlastní).....	86
Obrázek 60 – Jizerská č. p. 106	87
Obrázek 61 – Č. p. 158 (foto vlastní)	88
Obrázek 62 – Hejnická č. p. 383 a 385 (foto vlastní)	90

Obrázek 63 – Hejnická č. p. 385; pohled ze dvora (foto vlastní)	91
Obrázek 64 – Č. p. 75, 76 (foto vlastní)	92
Obrázek 65 – Č. p. 31	93
Obrázek 66 – Prostorové rozložení nezaměstnanosti v rámci Libereckého kraje.....	118

Shrnutí

Předkládaná situační analýza shrnuje stav sociálního vyloučení na Frýdlantsku¹. Zpráva vychází z terénního výzkumu a z rozhovorů s institucionálními aktéry, které byly realizovány v průběhu září a října 2021. Výzkum byl založen na celkem 15 polostrukturovaných rozhovorech s institucionálními aktéry a několika desítkách polostrukturovaných rozhovorů se sociálně znevýhodněnými osobami. Jádrem je kapitola **Sociální vyloučení na Frýdlantsku**, kde jsou jednotlivé obce popsány z hlediska přítomnosti objektů s vysokou koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením. Dílčími tématy, kterým se analýza věnuje, jsou dále **bydlení, bezpečnost a drogová scéna v regionu, zaměstnanost, nepojistné sociální dávky, dluhy, migrace osob v rámci SVL, předčasné odchody ze vzdělání a pokrytí regionu sociálními službami**.

Výzkum se zaměřil především na zmapování lokalit s vyšší koncentrací sociálně vyloučených osob. Ačkoliv v regionu není sociálně vyloučená lokalita v rámci celé ulice či dokonce čtvrti, je zde celá řada bytových nebo rodinných domů, kde žijí sociálně znevýhodnění obyvatelé.² Především ve Frýdlantu je kvalita těchto objektů mnohdy tristní a koncentruje se zde množství negativních jevů spjatých se sociálním vyloučením. Mezi obyvateli těchto objektů je navíc mnoho rodin s dětmi. Výzkumník v rámci šetření v terénu navštívil ve Frýdlantu samotném 12 objektů, v Novém Městě pod Smrkem a v Bulovce vždy po 7 objektech, v Dětrichově 3 objekty, v Hejnicích 2 a v Raspenavě, Černousích, Kunraticích a v Lázních Libverda vždy po 1 objektu.

- **Frýdlant:** lidé žijící v SVL dominantně u soukromých pronajímatelů
- **Nové Město pod Smrkem:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící převážně v městských bytech, v malé míře i u soukromých pronajímatelů
- **Jindřichovice po Smrkem:** bytové domy v majetku obce s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením

¹ Frýdlantskem zde označujeme území ORP Frýdlant, tedy oblast zahrnující města Frýdlant, Hejnice, Nové Město pod Smrkem a Raspenavu a obce Bílý Potok, Bulovka, Černousy, Dětrichov, Dolní Řasnice, Habartice, Heřmanice, Horní Řasnice, Jindřichovice pod Smrkem, Krásný Les, Kunratice, Lázně Libverda, Pertoltice a Višňovou.

² Pojem „sociálně vyloučená lokalita“ a zkratka „SVL“ zde není používán ve smyslu celé čtvrti či skupiny domů, ale pro svou jednoduchost čistě pro označení objektu-lokality, v němž převažují sociálně znevýhodněné osoby.

- **Bulovka, Arnoltice, Dolní Oldřich:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící dominantně u soukromých pronajímatelů, lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící ve vlastním bydlení
- **Dětřichov:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící u soukromých pronajímatelů (bytové domy s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením)
- **Černousy:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící u soukromých pronajímatelů (bytové domy s menším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením)
- **Hejnice:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící u soukromých pronajímatelů
- **Raspenava:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící převážně v městských bytech, v malé míře i u soukromých pronajímatelů
- **Lázně Libverda:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící u soukromých pronajímatelů
- **Kunratice:** lidé ohrožení sociálním vyloučením žijící u soukromých pronajímatelů
- **Višňová:** předluženost obyvatel

Ve **Frýdlantu** byly obsáhleji zmapovány objekty v majetku hlavní frýdlantského pronajímatele, Patrika Radima Urbana (celkem 9 domů: **Husova, Kodešova, Děkanská, Raisova, Zahradní, Komenského, Jizerská, Žitavská a Hejnická ulice**) a dále objekty v majetku dalších soukromých pronajímatelů, kde žijí sociálně vyloučení obyvatelé (**Kodešova, Krátká a ulice Míru**). Jedná se převážně o rodiny s dětmi, v menší míře i o jednotlivce či samoživitelky žijící v nevyhovujících podmínkách v domech, které jsou obvykle ve špatném technickém stavu a do jejichž oprav není ze strany majitelů prakticky vůbec investováno. Většina osob hovořila o tom, že pronájmy v domech u těchto pronajímatelů jsou jedinou reálnou šancí na bydlení, neboť kauce ve standardních bytech jsou pro ně příliš vysoké a nízké příjmy spolu s vysokými nájmy osobám ohroženým sociálním vyloučením neumožňují vytvořit si dostatečnou finanční rezervu. Pro část respondentů to byla připsaná (romská) etnicita³, která představuje bariéru vstupu na trh s bydlením i v případě dostatečných příjmů, potíže s nalezením adekvátního bydlení mají i příliš početné rodiny, samoživitelky či samoživitelé atd. Městské byty jsou navíc v regionu dlouhodobě obsazené a řada sociálně vyloučených obyvatel má vůči obcím či městům dluhy, což je buď přímo vyřazuje či znevýhodňuje v žádostech o městské/obecní byty. V **Novém Městě pod Smrkem** byly zmapovány domy v soukromých rukou na **Husově ulici** a v **Hajništi**, a dále domy v majetku města v ulicích **Revoluční, Frýdlantská, Myslbekova, Lesní a na Mírovém náměstí**. Zajímavé výsledky přineslo srovnání zkušeností sociálně vyloučených osob žijících

---

³ V předkládané analýze je zmiňovaná etnicita rovněž ve významu askriptivním, tedy jako identita připsaná zvnějšku, v tomto případě výzkumníkem.

v městských bytech se zkušenostmi lidí žijících u soukromých pronajímatelů. V **Hejnicích, Raspenavě a Lázních Libverda** se výzkum soustředil na několik objektů, v nichž žijí osoby ohrožené sociálním vyloučením u soukromého pronajímatele z Hejnic, který v posledních letech skoupil vícero objektů v regionu. Podobně jako v Novém Městě pod Smrkem, i v Raspenavě žije část osob ohrožených sociálním vyloučením v městských bytech v ulici Hejnické a terénní výzkum se tak zaměřil i na tuto lokalitu. V menších obcích se vesměs jednalo o menší bytové domy v soukromých rukou, kde žijí sociálně znevýhodnění (**Černousy, Dětrichov, Bulovka, Kunratice, Jindřichovice pod Smrkem**).

Srovnání s minulými zprávami, které se věnovaly podobám a rozsahu sociálního vyloučení na Frýdlantsku – ať již jde o studii SocioFactoru⁴ z roku 2013 nebo o Situační analýzu z roku 2015⁵ - potvrzuje, že sociální vyloučení má svou dynamiku. Ve Frýdlantu došlo ke zvýšení počtu objektů, které lze označit za SVL, naopak například v Bulovce se ustálila situace s migrací sociálně vyloučených osob v rámci několika bytových domů. Při bližším pohledu na migraci sociálně vyloučených osob – byť ta nebyla primárním tématem analýzy – je patrné, že situace ohledně stěhování sociálně znevýhodněných osob je stabilní a pokud k migraci mezi SVL dochází, odehrává se především v rámci regionu samotného nebo v širším regionu Liberecka (přičemž liberecké SVL bývají poměrně častým cílem domácností v bytové nouzi odešedších z Frýdlantska).

Nedostatek dostupného bydlení pro cílovou skupinu ohroženou sociálním vyloučením je problémem, se kterým se potýká velká část Frýdlantska. Pomoc s nalezením a udržením bydlení patřila mezi nejčastější zakázky, které řešili sociální pracovníci. Standardní bydlení je pro velkou část sociálně znevýhodněných příliš vysokým prahem, ať už kvůli kaucím u soukromých pronajímatelů, nebo podmínkám v bytech ve vlastnictví města. Jak navíc ukazují příklady z terénního výzkumu, které potvrzují i zkušenosti institucionálních expertů, připsaná romská etnicita výrazně ztěžuje nalezení bydlení na standardním trhu s bydlením i v těch případech, kdy se nejedná o sociálně vyloučené či nízkopříjmové osoby. Projekt Metodiky pro zavedení sociálního bydlení na Frýdlantsku⁶ je tak vítaným prvním krokem k podpoře sociálního a dostupného bydlení v regionu. Situace na trhu s nájemním bydlením je rozebrána v kapitole, která shrnuje bytový fond měst a obcí, jeho rozložení a dále výši nájemného a otázku dluhů na nájemném a nástroje, které mají města a obce k jeho řešení.

---

⁴ SocioFactor o.p.s. (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji.*

⁵ Hurrle, J., Kučera, P., Trlifajová, L., Grundza, J. (2015). "Situační Analýza Frýdlantsko." Sedmý kontinent, o.s.; ASZ

⁶ Cílem projektu, financovaném z OP Zaměstnanost, je vznik a pilotní ověření metodiky, která má poskytnout obcím Frýdlantského výběžku nástroje pro systematický přístup k řešení bytové problematiky a k tomu, jak ukončovat bytovou nouzi osob ohrožených sociálním vyloučením.

Ačkoliv počet osob bez domova není na Frýdlantsku vysoký, ve městech je problémem i takzvané skryté bezdomovectví. Jako ohrožené sociálním vyloučením můžeme označit také osoby, které žijí ve vlastních domech v malých obcích, případně v bytech v rámci panelových sídlišť (převážně ve Frýdlantu, Hejnicích a Raspenavě). Tato podoba ohrožení sociálním vyloučením je obtížně postižitelná terénním výzkumem a může tak být přehlížena. Otázky předluženosti, nezaměstnanosti či nedostupnosti některých služeb navíc významně ovlivňují i „běžné“ obyvatelstvo měst a obcí v regionu, jak je tomu vidět na příkladu Višňové či Pertoltic.

V závěru je pozornost věnována i nedostatečné kapacitě některých služeb, které by navazovaly na služby již existující – typickým příkladem je omezená působnost SAS v rámci Frýdlantska, která má k dispozici jen dva úvazky a nemůže tak pokrýt poptávku, která je po jejích službách v regionu.

Seznam zkratk

APK:	Asistent prevence kriminality
ASZ:	Agentura pro sociální začleňování (v textu také: Agentura), Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR ČR
DnB	Doplatek na bydlení
KC	Komunitní centrum
NNO:	Nestátní (nevládní) nezisková organizace
MOP:	Dávka pomoci v hmotné nouzi (mimořádná okamžitá pomoc)
MPSV:	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
OOP:	Obvodní oddělení policie
ORP:	Obec s rozšířenou působností
OSPOD:	Orgán sociálně právní ochrany dětí
OV:	Osobní vlastnictví bytu
PČR:	Policie České republiky
PnB	Příspěvek na bydlení
PnŽ	Příspěvek na živobytí
SAS:	Sociálně aktivizační služba/y pro rodiny s dětmi nebo pro seniory a osoby se zdravotním postižením
SPO:	Společně posuzované osoby
SPSZ:	Strategický plán sociálního začleňování
SV:	Sociální vyloučení
SVJ:	Společenství vlastníků bytových jednotek
SVL:	Sociálně vyloučená lokalita
VDP:	Vzdálená dílčí podpora
UoZ:	Uchazeč/i o zaměstnání
ÚP:	Úřad práce České republiky

Cíle výzkumu

Hlavním cílem situační analýzy je zmapovat aktuální situaci obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách (SVL) či v lokalitách, které sociálním vyloučením mohou být ohroženy. Analýza by měla identifikovat a popsat jednotlivé sociálně vyloučené lokality či lokality se substandardním bydlením v rámci celého regionu, tedy i v obcích, které nemají s ASZ dosud navázanou spolupráci. Důraz bude kladen zejména na situaci v obcích, které mají vysoké hodnoty indexu sociálního vyloučení (podle metodiky ASZ). Analýza by měla rovněž postihnout mechanismy vzniku a udržování sociálního vyloučení a dále popsat problémy, které se se životem v SVL pojí, ať už jde o kvalitu bydlení, migraci mezi jednotlivými lokalitami, problematiku nezaměstnanosti, dluhů či otázku dostupnosti služeb.

Výzkum by tak měl postihnout otázky dostupnosti bydlení, případný vliv dosavadních politik obcí na situaci na trhu s byty, problematiku nájemních vztahů mezi obyvateli SVL a pronajímateli, otázku kvality bydlení apod. Pozornost bude dále věnována potenciálním bariérám, které ztěžují obyvatelům SVL vstup na trh práce, problematice předlužení a dostupnosti a znalosti služeb poskytovaných NNO či obcemi.

Frýdlantsko

Frýdlantsko je název zaužívaný pro oblast ve Frýdlantském výběžku na severu Česka. Oblast je ze severu obklopena hranicí s Polskem, od zbytku státu je na jižní straně oddělena masivem Jizerských hor. Do roku 1960 území Frýdlantska tvořilo samostatný okres Frýdlant. Správní obvod obce s rozšířenou působností Frýdlant leží severu Libereckého kraje. Území správního obvodu se dělí na dvě obce s pověřeným obecním úřadem, a sice Frýdlant a Nové Město pod Smrkem. Městský úřad v Novém Městě pod Smrkem je pověřen výkonem státní správy, pověřený obecní úřad (úřad II. typu), v oblasti sociálního oboru a některých činností stavebního odboru, pro obce Nové Město pod Smrkem, Jindřichovice pod Smrkem a Lázně Libverda. Město Frýdlant je určeno jako obecní úřad s rozšířenou působností (obec III. typu) s pověřeností pro celé Frýdlantsko.

Území správního obvodu je tvořeno osmnácti obcemi: Kunratice, Heřmanice, Černousy, Dětrichov, Bílý Potok, Bulovka, Dolní Řasnice, Frýdlant, Habartice, Hejnice, Horní Řasnice, Jindřichovice pod Smrkem, Krásný Les, Lázně Libverda, Nové Město pod Smrkem, Pertoltice, Raspenava a Višňová. Čtyři z nich mají status města (Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Raspenava a Hejnice).

Obrázek 1 – Region Frýdlantsko⁷

Frýdlantsko je periferním územím a lze tak hovořit o prostorovém znevýhodnění, ještě umocněném geomorfologií regionu. Zároveň byla oblast, tak jako jiné regiony bývalých Sudet, ovlivněna specifickým historickým vývojem (odsun německého obyvatelstva a poválečné dosidlování). Devadesátá léta 20. století se nesla ve znamení úpadku tradičního průmyslového odvětví regionu, textilní výroby. Stejně tak došlo k proměně lokální zemědělské produkce, za minulého režimu soustředěné v místních zemědělských družstvech. Frýdlantsko se dlouhodobě umísťuje na špici statistik nezaměstnanosti v rámci Libereckého kraje. Kodloučenosti regionu přispívá i nedostatečně rozvinutá dopravní infrastruktura (dva hlavní silniční tahy a jediná železniční trať) a rovněž sousedství s polskými a německými regiony, které jsou v kontextu obou republik taktéž považovány za strukturálně znevýhodněné.

Metodologie

Výzkum je postavený na zpracování dostupných statistických a institucionálních dat, rozhovorech s vybranými experty a místními aktéry a na terénním šetření v SVL i mimo SVL v katastru zkoumaných obcí.

⁷ Zdroj: <https://www.nmps.cz/zakladni-udaje-meu>; Staženo 30. 10. 2021

Terénní výzkum probíhal v září a říjnu 2021. Paralelně s výzkumem v regionu samotném probíhal i tzv. desk research, tedy sekundární analýza dostupných zdrojů. Jednalo se o monitoring a analýzu statistických dat od relevantních aktérů (Úřad práce, místní samosprávy, MěÚ – sociální a bytové odbory, PČR, veřejně dostupná data ČSÚ, MPSV), a rovněž analýza minulých výzkumů ASZ v regionu. S klíčovými institucionálními aktéry (sociální a bytové odbory, Úřad práce, NNO) byly provedeny polostrukturované rozhovory.

Těžištěm výzkumu v terénu byly polostrukturované rozhovory s obyvateli domů v SVL či v místech s vyšší koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením. Rozhovory byly zaměřeny na několik klíčových témat: kvalita a charakter bydlení, formát a délka nájemních smluv, délka pobytu v obci a případná migrace mezi lokalitami a obcemi v rámci regionu i mimo něj, dluhy, zaměstnanost a případné bariéry vstupu na trh práce, vnímání života v obci, znalost lokálně dostupných služeb NNO. Doplněním celkové situace v obcích byly rozhovory s běžnými obyvateli mimo SVL.

Tabulka 1 - Přehled realizovaných rozhovorů

Instituce/pozice	Počet rozhovorů
Odbor správy majetku	2 rozhovory (3 lidé), z toho jeden telefonický
Sociální odbor, hmotná nouze, sociální úsek, ÚP	5 rozhovorů (7 lidí)
NNO	6 rozhovorů (9 lidí), z toho jeden telefonický
Starosta obce	1 rozhovor
Metodika pro zavedení sociálního bydlení na Frýdlantsku – Koordinátorka projektu	1 rozhovor (1 osoba)
Obyvatelé Frýdlantska (běžná populace)	Cca 10 rozhovorů
Obyvatelé lokalit s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů, sociálně vyloučené domy	Desítky rozhovorů

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces exkluze lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí

v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci. Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich **kombinace**, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti.

Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. **Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají** působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, všechny tyto faktory se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná převážně o etnicitu romskou.

Index sociálního vyloučení

Zhodnotit celkový rozsah sociálního vyloučení v daných obcích regionu můžeme pomocí indexu sociálního vyloučení a jeho 30bodové škály. Index sociálního vyloučení je nástrojem Agentury pro sociální začleňování a umožňuje vyhodnotit míru sociálního vyloučení na podkladě indikátorů materiálního nedostatku, vyloučení z oficiálního trhu práce a zadluženosti. Konkrétní indikátory jsou osoby v exekuci (data Exekutorské komory ČR), příjemci dávek příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení, a počet uchazečů o zaměstnání a počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidenci déle, než 12 měsíců (data MPSV/GŘ ÚP).

Index na úrovni obcí je měřen na škále 0 až 30 bodů, přičemž 0 bodů znamená žádné nebo jen minimální zatížení sociálním vyloučením a 30 bodů je hodnota maximální zatížení sociálním vyloučením. Pro lepší přehlednost používáme rozdělení hodnot indexu do čtyřech kategorií: 0 až 1 bod znamená obce sociálním vyloučením neohrožené či jen minimálně ohrožené, 2 až 7 bodů znamená obce rizikové, 8 až 11 bodů označuje obce sociálním vyloučením ohrožené a 12 a 30 bodů značí vysoké riziko sociálního vyloučení.

Správní obvod ORP Frýdlant je tvořen 18 obcemi. Pro tuto analýzu vycházíme z hodnot indexu sociálního vyloučení měřených v letech 2016 a 2020. V roce 2016 žádná z obcí v ORP Frýdlant neobdržela 0 až 1 bod, naopak na druhém konci spektra, mezi 12 až 30 body bylo 8 obcí. V roce 2020 se jediná obec, Bílý Potok, dostala do nejnižší kategorie bodové škály a 8 obcí bylo stále v nejvyšší kategorii z hlediska sociálního vyloučení. Nejvýraznější změnou mezi lety 2016 a 2020 byl posun několika obcí z rizikové kategorie do kategorie obcí sociálním vyloučením ohrožené. Jednalo se o Heřmanice, Habartice, Krásný Les a Višňovou. V nejvyšší kategorii obcí sociálním vyloučením nejvíce ohrožených byly v letech

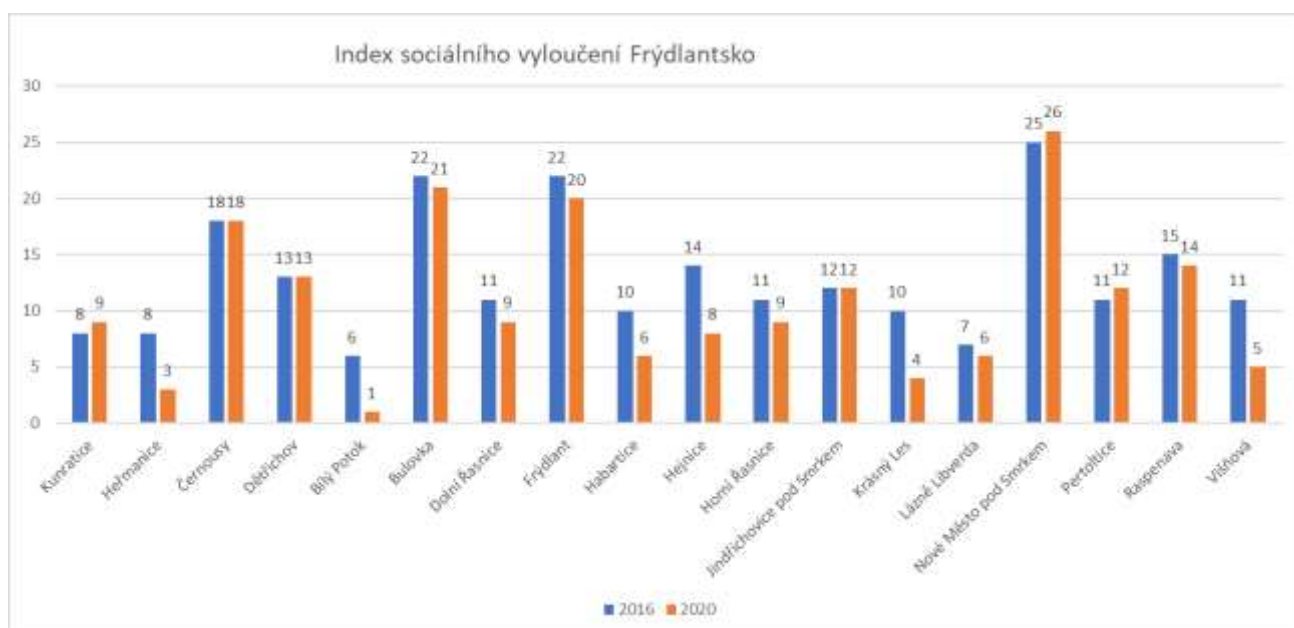

2016 a 2020 shodně Černousy, Dětřichov, Bulovka, Frýdlant, Jindřichovice pod Smrkem, Nové Město pod Smrkem a Raspenava, Hejnice v mezidobí přešly z nejvyšší kategorie do kategorie obcí rizikových a naopak Petrotlice se dostaly do kategorie obcí nejohroženějších. V nejvyšší kategorii nejohroženějších obcí vystupovaly svým bodovým skóre především Bulovka (22 bodů v roce 2016 a 21 bodů v roce 2020), Frýdlant (22 bodů v roce 2016 a 20 bodů v roce 2020) a Nové Město pod Smrkem (25 bodů v roce 2016 a 26 bodů v roce 2020).

Tabulka 2 - Index sociálního vyloučení Frýdlantska⁸

Obec	2016	2020
Kunratice	8	9
Heřmanice	8	3
Černousy	18	18
Dětřichov	13	13
Bílý Potok	6	1
Bulovka	22	21
Dolní Řasnice	11	9
Frýdlant	22	20
Habartice	10	6
Hejnice	14	8
Horní Řasnice	11	9
Jindřichovice pod Smrkem	12	12
Krásný Les	10	4
Lázně Libverda	7	6
Nové Město pod Smrkem	25	26
Pertoltice	11	12
Raspenava	15	14
Višňová	11	5

⁸ Zdroj: ASZ

Obrázek 2 – Index sociálního vyloučení: porovnání obcí za roky 2016 a 2020⁹

Standardy výzkumné práce ASZ

Výzkumníci Agentury pro sociální začleňování (ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, karty checklistů a indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ASZ je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standardní použité metody v ASZ tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory (FG), příp. dotazníková šetření. Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukují velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek

⁹ Zdroj: ASZ

(clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti). Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. nasycení (saturace) dat. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

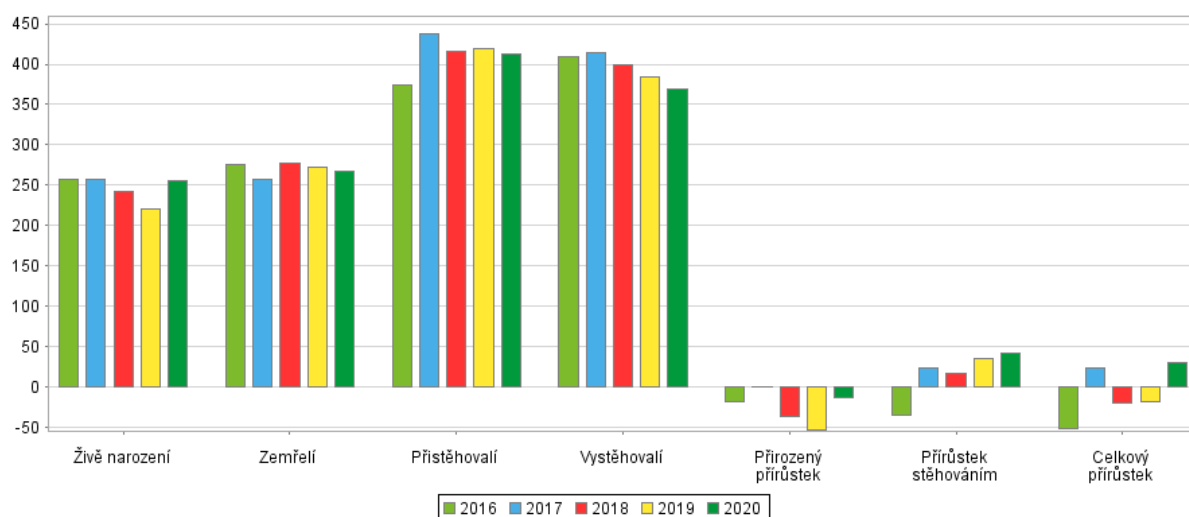
Při své práci se výzkumníci ASZ řídí Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Obyvatelstvo

Následující oddíl ve stručnosti shrne pohyb obyvatel v rámci ORP Frýdlant i ve vybraných městech a obcích regionu za posledních pět let. Ze statistik ČSÚ je patrné, že v rozmezí let 2016 až 2020 se v rámci ORP střídají roky, kdy dochází k přírůstku a kdy k úbytku obyvatelstva. Přírůstkové roky však vždy zažívají nárůst v důsledku stěhování, všechny sledované roky (s výjimkou roku 2017) zaznamenaly přirozený úbytek, tedy že se méně lidí v ORP narodilo, než zemřelo. Celkově ke konci roku 2020 žilo v ORP Frýdlant 24 510 obyvatel.

Tabulka 3 - Pohyb obyvatel v rámci ORP Frýdlant za roky 2016 až 2020¹⁰

		2016	2017	2018	2019	2020
Živě narození		258	257	242	221	256
Zemřelí		275	257	278	273	268
Přistěhovalí		375	438	416	419	413
Vystěhovalí		409	414	399	384	370
Přírůstek	přirozený	-17	-	-36	-52	-12
(úbytek)	stěhováním	-34	24	17	35	43
celkový		-51	24	-19	-17	31

Obrázek 3 - Pohyb obyvatel v rámci ORP Frýdlant za roky 2016 až 2020¹¹

Jak je patrné z dat o přírůstku/úbytku stěhováním v jednotlivých obcích ORP Frýdlant za rok 2020, nelze říci, že by dvě regionální centra (Frýdlant a Nové Město pod Smrkem)

¹⁰ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

¹¹ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

přitahovala obyvatele, kteří se stěhují – naopak obě města zaznamenala stěhováním úbytek. V důsledku stěhování spíše přibývali obyvatelé v obcích v těsné blízkosti Jizerských hor, ať už jde o Bílý Potok, Hejnice či Raspenavu, která zaznamenala vůbec nejvíce přistěhovavších v uplynulém roce a ze statistik rovněž vystupují Jindřichovice pod Smrkem.

Tabulka 4 - Přírůstek/úbytek stěhováním v obcích ORP Frýdlant za rok 2020¹²

	Přírůstek/úbytek stěhováním	Přírůstek/úbytek stěhováním	
	Celkem	pohlaví	
		muži	ženy
Bílý Potok (okres Liberec)	14	6	8
Bulovka (okres Liberec)	-6	-11	5
Černousy (okres Liberec)	-5	-1	-4
Dětrichov (okres Liberec)	9	5	4
Dolní Řasnice (okres Liberec)	6	1	5
Frýdlant (okres Liberec)	-6	8	-14
Habartice (okres Liberec)	7	-	7
Hejnice (okres Liberec)	9	7	2
Heřmanice (okres Liberec)	5	-	5
Horní Řasnice (okres Liberec)	2	1	1
Jindřichovice pod Smrkem (okres Liberec)	13	4	9
Krásný Les (okres Liberec)	6	5	1
Kunratice (okres Liberec)	-2	-4	2
Lázně Libverda (okres Liberec)	-5	-5	-
Nové Město pod Smrkem (okres Liberec)	-15	-14	-1
Pertoltice (okres Liberec)	-2	-3	1
Raspenava (okres Liberec)	17	4	13
Višňová (okres Liberec)	-4	7	-11

¹² Zdroj: ČSÚ

Migrace obyvatel SVL a osob sociálním vyloučením ohrožených

V přehledech přírůstků/úbytků obyvatel za posledních pět let v rámci jednotlivých obcí je patrná poměrně stabilní situace co do přírůstků stěhováním ve vybraných obcích a městech (Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Bulovka, Černousy a Dětrichov). Nejvýrazněji ve sledovaných letech vystupuje přírůstek stěhováním v případě Bulovky, kde v roce 2018 přibylo 47 obyvatel, přičemž v ostatních letech byl přírůstek stěhováním buď záporný, nebo v jednotkách osob. Podobně ve statistikách vystupuje rok 2019 v případě Nového Města pod Smrkem, kde rovněž došlo k výraznějšímu nárůstu obyvatel stěhováním (přibylo zde 128 osob), aby se v minulém roce opět přírůstek stěhováním vrátil na nižší úroveň.

V Situační analýze Frýdlantska z roku 2015 je uvedena Bulovka jako obec, kde docházelo ke značné fluktuaci nájemníků z řad osob ohrožených sociálním vyloučením. Podle starostky i respondentů z řad obyvatel se však situace s migrací nájemníků v rámci SVL v posledních letech uklidnila. Z odpovědí oslovených obyvatel SVL napříč celým Frýdlantskem vyplynulo, že celkově lze v kontextu migrace mluvit o stabilní situaci.

Jako důvody stěhování z a do SVL jsou nejčastěji zmiňovány ztráta vlastního bydlení, odprodej nájemního bydlení majitelem a nutnost hledat si větší bydlení kvůli rozrůstající se rodině. Z dat sesbíraných v terénu vyplývá, že většina respondentů se stěhovala v rámci Frýdlantska, řada z nich dokonce jen v rámci obce samotné. Stěhování do vzdálenějších lokalit je obvykle podmíněno rodinnými vazbami. Naopak překvapivě malá část hovořila o stěhování z a do větších měst v rámci kraje, typicky z a do Liberce jakožto krajského centra. Z rozhovorů s respondenty v SVL ohledně situace s nájemním bydlením ve větších městech v okolí Frýdlantska (Liberec, Jablonec nad Nisou) lze dovodit, že důvodem jsou rapidně rostoucí ceny nájemního bydlení ve větších městech v uplynulých letech, které jen podpořily trend stěhovat se spíše v rámci regionu.

Tabulka 5 - Pohyb obyvatel Bulovka¹³

	2016	2017	2018	2019	2020
Živě narození	21	15	7	11	8
Zemřelí	10	5	8	7	8
Přistěhovalí	33	49	73	40	28
Vystěhovalí	55	43	26	3	34
Přírůstek přirozený	11	10	-1	4	-
(úbytek) stěhováním	-22	6	47	3	-6
celkový	-11	6	46	7	-6

¹³ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

Tabulka 6 - Pohyb obyvatel Frýdlant¹⁴

	2016	2017	2018	2019	2020
Živě narození	76	85	76	61	88
Zemřelí	91	77	83	84	80
Přistěhovalí	215	230	200	203	205
Vystěhovalí	212	234	2 2	235	211
Přírůstek přirozený	-15	8	-7	-23	8
(úbytek) stěhováním	3	-4	-2	-32	-6
celkový	-12	4	-9	-55	2

Tabulka 7 - Pohyb obyvatel Nové Město pod Smrkem¹⁵

	2016	2017	2018	2019	2020
Živě narození	31	35	29	40	36
Zemřelí	36	36	46	42	33
Přistěhovalí	1 1	85	104	128	82
Vystěhovalí	114	126	124	84	97
Přírůstek (úbytek) přirozený	-5	-1	-17	-2	3
stěhováním	-13	-41	-20	44	-15
celkový	-18	-42	-37	42	-12

Sociální vyloučení na Frýdlantsku

V regionu bylo v minulých letech provedeno několik terénních výzkumů týkajících se identifikace a popisu sociálního vyloučení. Již z roku 2006 je tzv. Gabalova mapa¹⁶, která na Frýdlantsku popisuje situaci v Novém Městě pod Smrkem a Bulovce. Domy obývané osobami ohroženými sociálním vyloučením Gabalova zpráva charakterizuje jako „*Různé typy domů jednotlivě roztroušených po vsi: budova bývalého statku, bytovky, bývalá škola, bývalý mlýn, rodinné domky.*“ Stav domů popisují autoři výzkumu jako spíše solidní, byť upozorňují, že se liší objekt od objektu. Z obecného popisu lokality je jen u některých domů jasné, jakých objektů se zpráva týkala. Stručný popis vlastnické struktury, kde je uvedeno, že: „*Jedna z bytovek, mlýn a bývalá škola je ve vlastnictví podnikatelů (i Romů). Zbývající bytovky patří obcím*“ již dnes do značné míry neplatí. Naopak, alespoň u bytovek, je stále platné, že: „*Sociálně nevyloučení v některých případech žijí v tomtéž objektu, jindy v sousedství.*“ V Novém Městě pod Smrkem studie zmiňuje několik činžovních domů obydlených Romy, které „*tvoří součást běžné zástavby*“ a jsou v samém centru obce a v majetku města. Zhodnocení

¹⁴ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

¹⁵ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

¹⁶ GAC. (2006). *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice.*

lokality do značné míry odpovídá dnešnímu stavu, byť technický stav budov je v některých případech lepší, neboť v domech probíhají rekonstrukce.

Data z novější *Analýzy sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*¹⁷ (2013) z pera společnosti SocioFactor s.r.o. jsou souhrně uvedena v tabulce 8. Jak bylo zmíněno ve starší *Situační analýze Frýdlantska* (2015), jednotlivé domy uváděné v analýze SocioFactoru byly určeny ve spolupráci s místními samosprávami. V Bulovce autoři SocioFactoru uvádějí jako lokality ohrožené sociálním vyloučením především bytové domy v Arnolticích, bytové domy v Bulovce v té době pravděpodobně ještě nebyly v soukromých rukou. Ve Frýdlantu zmiňovaná analýza hovoří

o několika domech v soukromých rukou, dle ulic se jedná se vši pravděpodobností o část domů v majetku Patrika Radima Urbana. V Hejnicích i sousední Raspenavě dle výzkumu autorů žijí lidé ohrožení sociálním vyloučením rozptýleně, tedy v různých částech obce a ve větších domech dohromady spolu s „běžnými“ nájemníky. Situace popsaná v Novém Městě pod Smrkem je v základu analogická s dnešním stavem, neboť velká část obyvatel ohrožených sociálním vyloučením žije v bytech v majetku města. Ve Višňové dle poznatků autorů „*žijí lidé ohrožení sociálním vyloučením prakticky po celé obci*“. Není zcela jasné, zda tím autoři myslí obyvatele obce, kteří mají problémy s dluhy či jsou ohroženi nezaměstnaností, nicméně uvádějí, že v obci není žádný objekt, který by bylo možné označit za SVL, což je stav, který platí dodnes.

Tabulka 8 - SVL v ORP Frýdlant podle: SocioFactor s. r. o. (2013)

Obec	Lokality	Odhad počtu obyvatel
Bulovka	Lidé ohrožení sociálním vyloučením žijí v bytech po celé obci Příslušníci romské menšiny, kteří se zdržují zejména v Arnolticích v okolí hlavního tahu na Frýdlant	100 až 120 lidí
Frýdlant	Celkem pět objektů	přibližně 150 lidí ohrožených sociálním vyloučením
Hejnice	Ohroženi jsou hlavně uživatelé drog. Nejvíce těchto lidí pak žije v panelových domech na místním sídlišti	přibližně 80 až 90 lidí ohrožených sociálním vyloučením z různých příčin.
Nové Město pod Smrkem	Celkem pět objektů	Ca. 340
Raspenava	Lidé ohrožení sociálním vyloučením jsou rozptýleni po celé obci	Ca. 30
Višňová	Lidé ohrožení sociálním vyloučením jsou rozptýleni prakticky po celé obci	Ca. 133 trvale hlášených osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením z výše popsaných důvodů

¹⁷SocioFactor o.p.s. (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*.

Terénní výzkum předkládané situační analýzy se soustředil na aktualizaci informací, které se podařilo získat v minulých výzkumech, ať již se jedná o výzkum SocioFactoru, či o zprávy z dílny ASZ. Zároveň se výzkum věnoval i dalším obcím (viz Obrázek 1), které v minulých analýzách nejsou zmíněny, ať již z důvodu, že nebyly v zadáních minulých výzkumů, či proto, že zde nebyly objekty, které by bylo možné označit za substandardní bydlení, v němž žijí sociálně vyloučení. Celkem se tedy analýza věnuje 11 městům a obcím: Frýdlantu (č. 1), Novému Městu pod Smrkem (č. 2), Jindřichovicím pod Smrkem (č. 3), Bulovce (č. 4), Hejnicím (č. 5), Lázním Libverda (č. 6), Raspenavě (č. 7), Dětřichovu (č. 8), Kunraticím (č. 9), Višňové (č. 10) a Černousům (č. 11).

Obrázek 4 - Lokality, v nichž byl prováděn výzkum¹⁸

Jednotlivé lokality se významně liší co do počtu sociálně vyloučených domů, jejich charakteru a vlastnictví. Nejobsáhlejší je zmapování situace ve Frýdlantu a Novém Městě pod Smrkem, kde je celá řada domů obývaných osobami sociálně vyloučenými či sociálním vyloučením ohroženými. V Raspenavě i Jindřichovicích pod Smrkem se jedná primárně o domy v majetku města/obce, kde se ve větší míře koncentrují obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením. V Hejnicích i sousedních Lázních Libverda se jedná o několik málo domů v majetku soukromé osoby, která se v posledních letech stala jedním z významných pronajímatelů zaměřených na osoby ohrožené sociálním vyloučením. V Černousích, Kunraticích, Dětřichově i v Bulovce se jedná především o bytové či rodinné domy v soukromých rukou, kde je část bytů, v nichž žijí sociálně vyloučení. Na celém území Frýdlantska není jedolité území (celá ulice, či dokonce čtvrť), které by bylo možné označit za SVL. Většina domů koncentrujících sociálně vyloučené obyvatele je také situována v rámci běžné zástavby a není tedy vyloučena geograficky. V regionu se rovněž nenachází ubytovna v soukromých rukou, která by se zaměřovala na dlouhodobé ubytování osob

¹⁸ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

ohrožených sociálním vyloučením. Z objektu v Hejnicích, který v minulosti ubytovával zahraniční dělníky a zčásti i nízkopříjmové občany ČR je v současnosti penzion.

V následujícím oddílu jsou představeny a popsány jednotlivé sociálně vyloučené domy či domy s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů v rámci celého regionu, tedy i v obcích, které nemají s ASZ navázanou spolupráci. Hlavní důraz byl kladen zejména na obce, kde již v minulosti byly identifikovány domy, kde žijí sociálně vyloučené osoby a rovněž na obce, které mají vysoké hodnoty indexu sociálního vyloučení (podle metodiky ASZ).

Hlavním zdrojem informací k identifikaci lokalit byly předchozí výzkumy ASZ, informace od NNO, sociálních pracovníků a dalších zaměstnanců měst a obcí. Část domů byla identifikována tzv. metodou sněhové koule, tedy návaznými informacemi od samotných obyvatel daných lokalit, kteří znali další domy, v nichž žijí lidé ohrožení sociálním vyloučením. Ve výzkumu jsou jen okrajově zmíněny objekty, které jsou v osobním vlastnictví osob ohrožených sociálním vyloučením, především se jedná o rodinné domy v menších obcích, nicméně osoby ohrožené sociálním vyloučením mohou žít i ve vlastních bytech. Zároveň je na tomto místě třeba zdůraznit, že řada negativních jevů pojících se se sociálním vyloučením (předluženost, vyšší míra nezaměstnanosti, nižší vzdělání atp.) se netýká právě jen sociálně vyloučených osob a tedy, „že v periferních oblastech nemusí být možné ani vhodné oddělit problémy obyvatel vyloučených lokalit od ostatních obyvatel, zejména s ohledem na strukturální zátěž obce či regionu, tj. zejména obecně vysokou nezaměstnanost, zátěžovou vzdělanostní a věkovou strukturu obyvatelstva, apod.“¹⁹, jak podotýkají autoři Metodiky koordinovaného přístupu k vyloučením lokalitám (2015).

Frýdlant

Město Frýdlant je historickým centrem regionu a zároveň centrem správního obvodu obce s rozšířenou působností Frýdlant, který je tvořen 18 obcemi regionu. V roce 2021 žilo ve Frýdlantu 7 478 obyvatel. Město vlastní celkem 231 bytů, z toho 50 bytů je v domě s pečovatelskou službou, podle situační analýzy z roku 2015 je další část bytů (cca 20) určena pro zaměstnance místní nemocnice.

Tabulka 9 - Bytový fond města Frýdlant

DPS	startovací	sociální	Krizové	bezbariérové	standardní	celkem
50	0	2	1		177	231

Ve městě se nachází 9 sociálně vyloučených domů, které vlastní ve Frýdlantu známý „obchodník s chudobou“ Patrik Radim Urban – jedná se o objekty v ulicích Husova (č. 1), Kodešova (č. 2), Děkanská (č. 6), Raisova (č. 5), Zahradní (č. 8), Komenského (č. 7),

¹⁹ Úřad vlády (2015). Metodika koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, s. 5.

Jizerská (č. 11), Žitavská (č. 9) a Hejnická (č. 10). Kvalita bydlení se různí objekt od objektu, nicméně u všech domů lze hovořit o substandardním bydlení. V domech na Hejnické a Kodešově již několik let neteče voda, domy v ulicích Husova, Děkanská či Žitavská, jsou – v kontextu ostatních majitelových domů – v kvalitativně lepším stavu. Obecně jsou však domy v majetku p. Urbana ve špatném technické stavu, většina oken je původních, dřevěných a v topné sezóně se tak v důsledku úniků tepla obyvatelům prodražuje topení, domy se vesměs nedají zamykat, zvonky nefungují, světla na chodbách až na výjimky také ne, chodby samotné jsou neuklizené a štuky a omítky poškozené, v řadě domů jsou ještě původní dřevěné schody ve špatném stavu a do některých bytů zatéká či se v nich objevuje plíseň. Majitel objekty neopravuje a odmítá i (až na drobné výjimky) proplácet nutné opravy v bytech samotných.

Dalšími významnými objekty, které jsou pronajímány nízkopříjmovým obyvatelům ohroženým sociálním vyloučením, je chalupa v ulici Kodešova (č. 3), jejímž vlastníkem je Josef Reiniš, hrázdný dům v ulici Krátká (č. 4), jejímž vlastníkem je ing. Lukáš Pytloun a bývalý hotel Waldstein v ulici Míru (č. 12), jejímiž vlastníky jsou dva vietnamští majitelé.

Obrázek 5 – Rozmístění hlavních domů obývaných osobami ohroženými sociálním vyloučením v rámci města²⁰

²⁰ Zdroj: ČSÚ; Staženo 30. 10. 2021

Z hlediska frýdlantského sociálního odboru jsou v rámci domů, v nichž žijí obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením, jejich klienty primárně obyvatelé domů v majetku p. Urbana: „(...) jinak ty Romové jiný, který tady takhle žijí, tak jako buďto si poradí sami, že třeba jako nepotřebují tu naši pomoc, nebo si nějak mezi sebou jako řeknou, nebo tohle, ale jinak jako nemáme o jiných jakoby, než jsou ty Urbanovy domy, tak o jiných jako lokalitách, nebo domech, nebo nečem nemáme povědomí, že by někde byly nějaké problémy (...)“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Husova č. p. 609

Obrázek 6 - Husova č. p. 609 (foto vlastní)

Bytový dům v majetku Patrika Radima Urbana, kvalitativně na lepším konci spektra. V současnosti (září 2021) zde dle respondentů žijí celkem tři rodiny romského původu (**11 lidí, z toho 6 dětí**), přistěhovat by se měla ještě jedna rodina (2 dospělí a 2 děti). Navštívené byty jsou v udržovaném stavu, vnitřní prostory jsou uklizené, topí se zde za pomoci elektrických přímotopů. V jednom z bytů bydlí starobní důchodci, kteří celkem 17 let bydleli v bytě na Hejnické č. p. 4008, který byl nejprve města a po privatizaci p. Urbana; v současném bytě bydlí zhruba pět let. Za byt o dispozici 2+1 platí holý nájem 7 tis. Kč, ale přes zimu dají měsíčně okolo 4 tis. Kč za vytápění přímotopy. Smlouvu mají na rok, jako příjem uvádějí starobní důchod a pobírají rovněž dávky hmotné nouze. Respondentka znala NNO Člověk v tísni i potravinovou banku, ale jejich služeb nevyužívala; v současné době je v insolventci, sama si domluvila splátkový kalendář.

Obrázek 7 - Husova č. p. 609; společné prostory (foto vlastní)

Druhá z domácností je rodina o dvou dětech, která se přestěhovala do současného bydliště před cca pěti lety od stejného pronajímatele z domu na Jizerské č. p. 4054. Dle respondentky je z Husovy ulice lepší dostupnost služeb, topit se zde dá elektřinou a nemusí tak během topné sezóny vstávat k zatápění kamen. Za byt o dispozici 2+1 platí 13-14 tis. Kč, neboť má v nájmu rozložené dluhy z předchozích nájmu, smlouvu má z tohoto důvodu jen na 3 měsíce. Ze služeb NNO zná dluhovou poradnu Člověka v tísní, ale nikdy ji nevyužila, pobírá PnB.

Kodešova č. p. 211 a č. p. 615

Obrázek 8 – Kodešova č. p. 211 a 615 (foto vlastní)

V jednom ze dvou frýdlantských domů ve vlastnictví p. Urbana, v nichž neteče voda, byly v době terénního výzkumu (září 2021) obsazeny již jen dva byty (**v domě celkem 10**

lidí, z toho 4 děti) - celé levé křídlo domu bylo prázdné. Ještě minulý rok byla část bytů v tomto křídle dle respondentů obsazená, většinou šlo o rodiny s dětmi, ale kvůli nedostupnosti tekoucí vody se všichni postupně odstěhovali. Voda dle zbývajících nájemníků neteče již asi 2 až 3 roky, jako užitkovou vodu používají dešťovou vodu zachytávanou do sudů a barelů (viz obrázek 8), pro vodu pitnou chodí do studánky vzdálené několik set metrů. Respondenti dle svých slov nečerpají doplatky na bydlení, nájemníci tento výpadek příjmů musejí saturovat jinými dávkami (invalidní důchod apod.) a příjmy z brigád a krátkodobých prací. Všechny opravy si nájemníci musejí dělat na své náklady, podle jednoho z respondentů byl otec současného pronajímatele mnohem vstřícnější k podnájemníkům a byl ochoten platit materiál na opravy. V bytech se topí pevnými palivy – dřevem, což jsou dle nájemníků další několikatisícové náklady během topné sezóny.

V horním bytě žije romská rodina se 4 dětmi. Dle respondenta bydleli v minulosti nejdříve na Jizerské č. p. 4054 a posléze řadu let v ulici Komenského č. p. 736 – na současné adrese jsou „několik“ let. V bytě v ulici Komenského č. p. 736 pronajímateli krátce dlužili na nájemném, a když dluh chtěli doplatit, p. Urban už byt pronajal novým nájemníkům a rodině nezbylo, než jít k pronajímateli do kvalitativně horšího domu. Za byt o dispozici 2+1 platí holý nájem 7500 Kč (plus elektřina cca 2500 Kč), nevratná kauce byla ve výši 8 tis. Kč. Smlouvu mají vždy na 3 měsíce, s jejím prodloužením prý není problém. NNO a další služby respondent nezná a tudíž nevyužívá, dávky hmotné nouze nebere a pracuje brigádně či nárazově za peníze tzv. „na ruku“. Rodina si v současnosti hledá jiné bydlení. Když byl respondent zaměstnán „pod městem“ a neměl vůči městu žádné dluhy, tak si dle svých slov opakovaně podával žádost o městský byt, ale ta nikdy nevyšla a s ohledem na bytovou nouzi rodiny hodnotí pronajímatele ambivalentně: *„Kdyby nebyl Urban, tak všichni žijou pod mostem, na ulici“*. V druhém z bytů žije starší romský pár. V bytě bydlí více než 8 let, poslední dobou i s vnukem a jeho přítelkyní. Za byt o dispozici 2+1 platí 7 tis. Kč holý nájem, smlouvu mají na 3 měsíce. Vnuk se nastěhoval do bytu jako vítaná dopomoc s nošením vody a přípravou dřeva, neboť oba starší manželé mají problém s chůzí. Služby NNO obyvatelka neznala a byla k jejich případné pomoci skeptická.

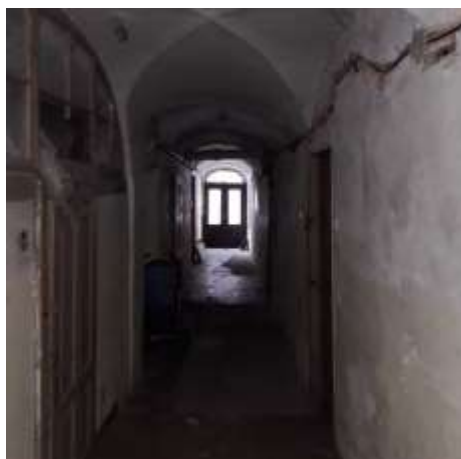
Obrázek 9 - Kodešova ul.; zachytávání dešťové vody (foto vlastní)

Děkanská č. p. 75

Obrázek 10 - Děkanská č. p. 75 (foto vlastní)

Dům v samotném centru města vlastní rovným dílem Patrik Radim Urban a Alexandr Urban. V celém domě žije **9 lidí (4 dospělí a 5 dětí)**, ze třech bytů jsou obsazené jen dva (k říjnu 2021). Přízemí domu je prázdné, v dalších dvou patrech žijí nájemníci vždy po jednom bytě na patře. Celkem zde žijí 2 rodiny, jedna cca 5 let, druhá 4 roky. Nájemníci jsou původem z Frýdlantu, jedni z respondentů pobývali řadu let v Anglii, do Frýdlantu se vrátili kvůli nemocné matce respondentky, další předtím bydleli u rodičů ve Frýdlantu. Za 3+1 se platí okolo 10 tis. Kč i s vodou (voda 500 Kč za osobu), topí se plynem, smlouvu mají nájemníci na rok. První z respondentů mají oba stálou práci pro silničářskou firmu, služby NNO neznají a tedy nevyužívají, exekuce nemají. Městský byt dle svých slov nezkoušeli, protože „to *trvá i roky, než se nějaký dostane*“. Soužití ve městě hodnotí jako bezproblémové. Druzí z respondentů mají exekuce z minulosti za nedoplatek na elektřině, nicméně nejsou velké a řeší je sami, dluhy vůči městu dle svých slov nemají, žádné služby NNO respondentka neznala. Partner je v současnosti bez práce, pobírají doplatky na bydlení. Soužití ve městě hodnotí jako bezproblémové, městský byt s rodinou nezkoušeli kvůli dlouhým čekacím lhůtám a „*stejně není jistý, že to (městský byt, pozn. aut.) pak dostanete*“.

Obrázek 11 - Děkanská č. p. 75; chodba v přízemí (foto vlastní)

Raisova č. p. 147

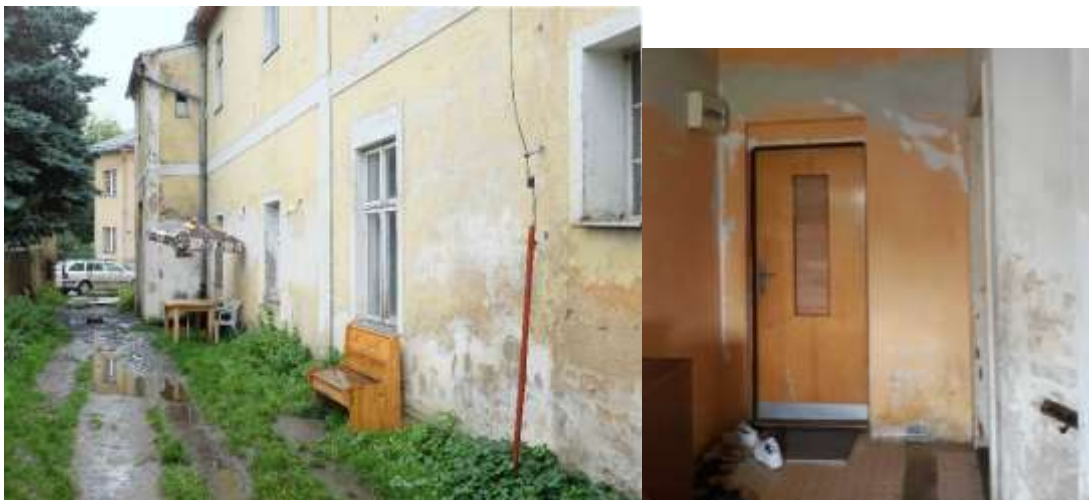

Obrázek 12 - Raisova č. p. 147 (foto vlastní)

Bytový dům v majetku Patrika Radima Urbana o dvou patrech a dvou vchodech, celkem v domě dle respondentů žije **24 lidí (z toho 6 dětí)**, konkrétně v prvním vchodě o 3 bytech žije 9 lidí (z toho 2 děti) a ve druhém 15 lidí (z toho 4 děti) ve 4 bytech. Smlouvy mají nájemníci na půl roku nebo na rok. V bytech se topí v kamnech, opravy majitel dělat odmítá a nájemníci si je musejí hradit sami. Jeden z bytů v přízemí za předchozích nájemníků vyhořel a po základních opravách není stále zkoulaudován (viz tabulka), nové rozvody elektřiny na chodbě dle respondentů majitel začal dělat, ale nedodělal, další z respondentů si revizi elektrických rozvodů zaplatil ze svého, revize komínů neproběhla, i když už byla domluvená, neboť majitel jí nakonec nezaplatil. Přízemí domu bylo před lety během povodní vytopeno, i to si nájemníci, kteří v domě žijí již delší dobu, museli opravovat sami. Respondenti, kteří zde bydlí již 5 let, vzpomínají, že počáteční nájem za byt o dispozici 3+1 byl 6500 Kč, postupně se každým rokem zvyšoval až na nynějších 10 tis. Kč.

Tabulka 10 - odpovědi respondentů

Počet osob v bytě	Délka pobytu	Předchozí bydliště	Důvod odchodu	Jak bydlení našli	Dispozice a nájem	Příjem	Komentář
3 lidé (1 dítě)	8 let	Frýdlant			3+1, 9 tis. Kč, elektřina 3 tis. Kč	Žena na mateřské, partner stálá práce ve Frýdlantu, doplatek na bydlení	2 exekuce, strhává se jim to z mateřské a z platu, služby NNO nezná
3 lidé	5 let	Frýdlant, Krátká 200 (majitel L. Pytloun)	Špatné chování pronajímatele i nízká kvalita bydlení	V domě žijí další příbuzní	Za 3+1 platí 10100 Kč + elektřina	Manžel má stálou práci, doplatek na bydlení 3600 Kč a neupřesněná dávka 1300 Kč	3 exekuce měsíčně po 500 Kč, řeší si je sami, manžel má stálou práci pro město, strhávají mu to z platu
muž, majorita 63 let, bydlel s družkou, ta zemřela	ve Frýdlantu je 11 let, v bytě 8 let	Liberec	S blíže neupřesněných příčin přišel o dům v Liberci		Za 1+1 nájem 5 tis. Kč, voda 500, elektřina 1200 Kč	Pracuje pro město (zametání apod.), 15 tis. Kč hrubého, smlouva do ledna 2022, pak asi chvíli ÚP	Dluhy nemá
6 lidí – rodiče a dcera s dětmi (z toho 3 děti)	Zhruba 2 roky	Nové Město pod Smrkem, kde bydleli se synem v bytě	V městském bytě by bydlelo příliš lidí, když se dceři narodily děti	Kontakt od sousedů	1+1, 6 tis. Kč nájem, voda 500 na os., ale Urban chce 4,5 tis. Kč měsíčně, prý protočí víc, 1500 Kč elektřina	Mateřská od dcery, podporuje ho zčásti syn, kvůli dávkám, co nemůžou dostat, je ve finanční tísní. Práci ve Frýdlantu nesehnal, mohl by dojíždět do Liberce, ale na to nemá peníze.	Nemohou zde čerpat dávky, protože byt za předchozích nájemníků vyhořel a není dosud udělaná kolaudace – pronajímatel to slibuje a stále odsouvá
2 starší manželé a vnuk 19 let s postižením	„mnoho let“	Frýdlant			1+1, 6700 nájem, (elektřina 2 tis., 500 voda na os.)	Příspěvek na syna, dávky, občasné zaměstnání	Dluhy nemají, služby NNO neznají
4 lidé (z toho 1 dítě)	3 měsíce	Frýdlant	Pronajatý byt v panelovém domě; majitel byt nechal v rozvodovém řízení manželce		1+1, nájem 12 tis. Kč včetně elektřiny a vody (500 za os.)	Partner má stálou práci v Liberci, o dávky hmotné nouze teprve žádali	Dluhy nemají, služby NNO neznají

Obrázek 13 - Raisova č. p. 147; zadní trakt s vchody (foto vlastní)

Obrázek 14 - Raisova č. p. 147; společné prostory v přízemí a v patře (foto vlastní)

Zahradní č. p. 368

Obrázek 15 – Zahradní č. p. 368 (foto vlastní)

V domě ve vlastnictví Patrika Radima Urbana jsou obydlené dva byty – dolní a horní patro domu, **celkem zde žije 16 lidí, z toho 12 dětí**. Dům je ve špatném stavu, omítka opadává a ve zdech se objevují trhliny, okna, podlahy i schody do patra jsou původní - dřevěná a topí se zde v kamnech na tuhá paliva.

V prvním bytě žije romská rodina se sedmi dětmi, ve Frýdlantu v tomto domě bydlí asi rok, předtím žili v Raspenavě ve vlastním domě, o který přišli vinou exekuce. Za dispozici 3+1 platí respondenti nájem 8 tis. Kč včetně elektřiny, úhrada za vodu je měsíčně do 3 tis. Kč, pobírají rovněž doplatky na bydlení ve výši do 5 tis. Kč měsíčně. Při stěhování do Frýdlantu zkoušeli hledat byt i přes realitní kancelář, s jejími službami dle respondentů nebyl problém, ale majitelé poptávaných bytů k pronájmu se ptali po romském původu a rovněž nechtěli tolik lidí v bytě. Žádost o městský byt si dosud nepodávali, v současnosti se navíc nechtějí stěhovat kvůli jednomu ze synů, který je vážně nemocný a je upoután na invalidní vozík. Lékaře má rodina v Novém Městě pod Smrkem a specializované v Praze – za nemocným synem doktor dojíždí. Do škol chodí děti ve Frýdlantu, soužití ve městě i v domě je dle jejich slov bezproblémové. Služby NNO neznají, exekuce v současné době již mají splacené. V druhém z bytů žije rodina romského původu s pěti dětmi, část rodiny je ze Slovenska, ve Frýdlantu žijí asi 7 let, předtím bydleli na u stejného pronajímatele na Hejnické č. p. 4008, teď zhruba půl roku na této adrese. Pronajímatel je dle slov respondentky přestěhoval z Hejnické, kde neteče voda, neboť s nimi má dobrou zkušenost. Za dispozici 3+1 platí nájem 9 tis. Kč a dalších zhruba 1500 za elektřinu. Pobírají PnŽ okolo 5-6 tis. Kč,

partner si v nedávné době našel zaměstnání v Liberci, kam bude dojíždět. Školou povinné děti mají v ZŠ praktické a speciální ve Frýdlantu, respondentka využívá služeb NNO Člověk v tísni, kteří jí pomáhají s doučováním dětí, s dojížděním za doktory a rovněž v rámci dluhové poradny. Lékaře mají v Novém Městě pod Smrkem, dle vyjádření respondentky je frýdlantská lékařka nechtěla přijmout, neboť mají trvalý pobyt na Slovensku.

Obrázek 16 – Zahradní č. p. 368; společné prostory a schody v patře (foto vlastní)

Komenského č. p. 736

Obrázek 17 – Komenského č. p. 736²¹

V domě ve vlastnictví Patrika Radima Urbana jsou celkem 3 byty, nájemníci jsou propojeni příbuzenskými svazky. **Celkem v domě dle respondentů žije 10 lidí, z toho 1**

²¹ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

dítě. V domě se topí v kamnech, opravy dle respondentů majitel občas proplatí, ale zřídka. Dům samotný neopravovaný, okna jsou původní a dle nájemníků je třeba hodně topit, dva navštívené byty jsou v relativně dobrém stavu.

Za byt o dispozici 1+1 se platí 8 tis. Kč, s elektřinou se nájem pohybuje okolo 10 tis. Kč, za byt o dispozici 2+1 11 tis. Kč a elektřina okolo 2,5 tis. Kč. Vyúčtování za vodu jim pronajímatel nedává, za 3 lidi je úhrada za vodu do 2 tis. Kč. Smlouvy mají obyvatelé dvou bytů půl roční, v jednom bytu roční. Nájemníci ve dvou bytech skládali nevratnou kauci (v jednom případě 7 tis. Kč), ve všech třech bytech pobírají DnB a PnB. Část příjmů mají domácnosti z práce „pro město“. Jeden z respondentů pobírá invalidní důchod. Minimálně část obyvatel má exekuce, jeden z respondentů měl dluh za telefon a v současnosti řeší dluhy na pojištění z dob, kdy byl ve VTOS. Soužití ve Frýdlantu si oslovení obyvatelé pochvalovali, jeden z respondentů dával život zde do kontrastu s bydlením v Novém Městě pod Smrkem, kde je dle něho „*hodně feťáků, co kradou a člověk tam nemůže normálně vychovávat děti.*“ Tentýž respondent zmiňoval možnost městského bytu právě v Novém Městě pod Smrkem, ale dle jeho slov by celkový nájem se službami byl okolo 15 tis. Kč, nájemné v Liberci za byt obdobné dispozice, jakou má zde, dokonce okolo 17 tis. Kč – z tohoto důvodu respondent nechce měnit bydlení a je s pronajímatelem relativně spokojen. Oslovení nájemníci neznali služby NNO.

Jizerská č. p. 4054

Obrázek 18 - Jizerská č. p. 4054

Bytový dům je ve vlastnictví Patrika Radima Urbana. V domě bylo v září 2021 5 obydlených bytů, základní nájem se zde pohybuje za 5 až 7 tis. Kč za 2+1, voda se platí za každou osobu 500 Kč. V celém domě se v bytech topí v kamnech dřevem. Revize se podle nájemníků dělají nepravidelně. Zvnějšku je dům v dobrém stavu, vnitřní prostory jsou však v původním stavu, okna jsou dřevěná a špatně těsní, schodiště jsou původní, část bytů má koupelnu na chodbě.

Obrázek 19 - Jizerská č. p. 4054; podkroví se dvěma byty a společné prostory v mezipatře (foto vlastní)

Tabulka 11 - odpovědi respondentů

Počet osob v bytě	Délka pobytu	Předchozí bydliště	Důvod odchodu	Dispozice a nájem	Příjem	Komentář
Samoživitelka s dítětem	11 měsíců	Frýdlant, ul. Žitavská (p. Urban)	Odstěhování se od rodičů po narození dítěte	2+1, 7 tis. Kč nájem plus voda 500 na os.	Žena na mateřské, finančně vypomáhá rodina	o exekucích neví, služby zná ČvT a potravinovou banku
4 lidé (z toho 2 děti)	16 let	Frýdlant		2+1, kamna, nájem 5 tis. a 3 tis. elektřina a voda (ovlivňuje to, že má původní smlouvu) (voda 500 za os.)	manžel dělá pod městem	má ještě původní smlouvu na neurčito z doby, kdy to byl městský byt (pak privatizace, jeden majitel, pak už Urban); městský byt zkoušeli vícekrát – nevyšlo to nikdy. Zná Freeclub, má exekuce – řeší napřímo
2 lidé	3 roky	Hrádek nad Nisou, ale původně z Frýdlantu	Odstěhování od rodičů	2+1, nájem 6 tis. Kč + voda + el. (celkem okolo 9 tis.) voda 500 na os.	Pracuje pro město na smlouvu	4-5 exekucí (telefon apod.) – služby nezná
5 lidí – matka samoživitelka a 4 děti	5 let	Teplice, ale původem z Frýdlantu	Vrátila se za rodinou	1+1, nájem 5,5 tis. Kč, voda 500 na os. a elektřina	Mateřská a dávky	na opravy bytu nemá, zná Čvt

Žitavská č. p. 139

Obrázek 20 - Žitavská č. p. 139 (foto vlastní)

Dům ve vlastnictví Patrika Radima Urbana. V domě jsou čtyři byty, dva byty v horním patře jsou propojené a obývá je jedna rodina. **Celkem by zde mělo žít 16 lidí, z toho 7 dětí.** Za byt o dispozici 2+1 se platí okolo 7 tis. Kč, voda se hradí na osobu 500 Kč, topení je zajištěné plynem. Revize se dle části nájemníků dělají, opravy si obyvatelé musejí hradit sami. Dům lze – v porovnání s dalšími domy pronajímatele – považovat za vyšší standard, do domu nezatéká, plíseň se neobjevuje, okna jsou sice dřevěná, ale dle nájemníků relativně v dobrém stavu, vnitřní prostory jsou uklizené. Smlouvy jsou na půl roku či na rok, s jejich obnovováním dle nájemníků nebývá problém.

Všechny byty jsou obývané rodinami s dětmi, část obyvatel má stálé zaměstnání, část jen příležitostné práce (brigády, ÚP). Všechny rodiny mají alespoň jednu exekuci (obvykle půjčky a platby za telefon), řeší je vlastními silami, dvě ze tří rodin znají služby NNO. Jedna z rodin přišla o vlastní dům v Raspenavě v důsledku exekučního řízení, dvě z rodin si dle svých slov hledaly větší byt. Jedna z rodin si zkoušela podávat žádost o městský byt, nicméně neuspěli: „jsme rádi, že máme Urbana, městský byty nejsou nikdy volný“.

Obrázek 21 – Žitavská č. p. 139 (foto vlastní)

Tabulka 12 - odpovědi respondentů

Počet osob v bytě	Délka pobytu	Předchozí bydliště	Důvod odchodu	Jak bydlení našli	Dispozice a nájem	Příjem	Komentář
6 lidí (z toho 3 děti)	4 roky	Hejnice, sídliště, ale původem z Frýdlantu	Nutnost hledat větší byt	Přes kamaráda	2+1, 6,5 tis. Kč nájem + 2 tis. Kč elektřina + 500 za os. voda	Oba partneři mají stálou práci v Liberci, DnB nepobírají	zná NNO Člověk v tísní – využila možnost doučování dětí; mají exekuce, které se jim strhávají z platu
4 lidé (z toho 2 děti)	6 let	Nové Město pod Smrkem (u rodičů v rodinném domě), ale původem z Frýdlantu	Nutnost hledat větší byt		3+1, 8,5 tis. nájem a el. + 500 os. voda – tzn. celkem 10,5 tis.	Jeden z partnerů má stálou práci, pobírají DnB	Znají NNO Člověk v tísní mají 1 exekuci, která se jim strhává z platu
celkem 6 lidí, z toho 2 děti; v jednom bytě rodina, v druhém jen dospělý syn	v bytě 2 roky, předtím cca 4 roky u stejného pronajímatele v Děkanické ul.	Raspenava	Přišli o vlastní dům v exekučním řízení		2+1, 10 tis. i s vodou; voda 500 na os., 3 tis. Kč elektřina	Pracuje pro město na smlouvu, pobírají DnB	Služby NNO neznají, exekuce řeší vlastními silami

Hejnická č. p. 4008

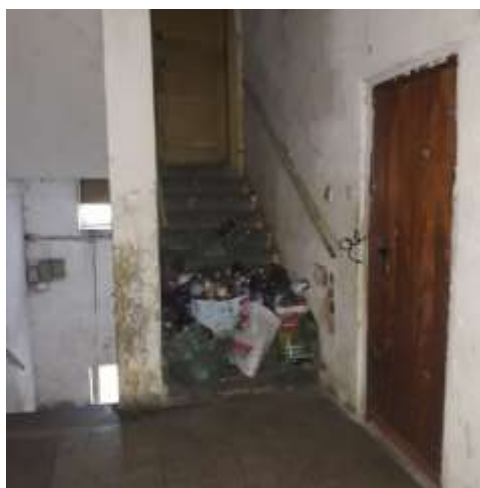
Obrázek 22 - Hejnická č. p. 4008

Objekt v Hejnické ulici je jedním z domů ve vlastnictví Patrika Radima Urbana. Tento dům je v kvalitativně nejhorším stavu (v porovnání s ostatními objekty pronajímatele), je rovněž jedním ze dvou vlastnických objektů, v nichž neteče voda. V době terénního výzkumu (září – říjen 2021) bylo obsazeno 7 bytů, jeden z vrchních bytů v levém křídle domu a celé pravé křídlo domu byly prázdné. V domě by mělo žít **celkem 22 lidí, z toho 13 dětí**.

Všechny vchodové dveře jsou nezamykatelné, světla na chodbách nesvítí, řada bytů je zamčena pouze zámky na kolo a celkově jsou vnitřní prostory domu ve špatném stavu. V domě se topí pevnými palivy v kamnech, majitel dle vyjádření obyvatel domu již minimálně 2 roky slibuje nechat udělat revizi elektřiny a komínů, ale ta doposud nebyla provedena. Pitnou vodu si nájemníci nosí v pet lahvích a barelech ze studánky u trati a mezi panelovými domy, vodu užitkovou pak z potoka, který protéká za domem.

Respondenti mnohdy neplatí plnou částku nájemného, platby se nejčastěji pohybují mezi 30-60 % nájemného. Pronajímatel dle jejich slov tuto situaci akceptuje, mnohdy však poté vyžaduje doplácení dalších peněz z různých zdrojů, ať již jde o příspěvky na péči o děti, nebo o půjčky ze strany příbuzných, kteří žijí jinde. V několika případech také pronajímatel chtěl finanční hotovost za prodloužení tříměsíční smlouvy. Jako důvod neplacení plné výše nájemného respondenti shodně uváděli právě skutečnost, že v domě není již několik let tekoucí voda. Zároveň však dva z respondentů uvedli, že nájem v plné výši někdy nehradili již před obdobím, kdy došlo k vypnutí vody a že právě tyto dluhy mohou být důvodem, proč majitel nastalou situaci neřeší: „*nikdo tady nemůže říct, že platil pravidelně...kdybysme mu*

všichni platili normálně, tak ta voda teče“. Jako důvod nehrazení nájmu v době, kdy voda tekla a nájemníci ještě mohli pobírat DnB, respondenti uváděli obecný nedostatek financí, ale také jednorázové výdaje spjaté s rodinou a životním stylem: „jednou svatba, pak zas křtiny, pak jsem jela za dcerou do Boru...“ Nikdo z oslovených obyvatel nevyslovil v době provádění výzkumu obavu, že by neplacení celé částky nájmu hrozilo výpovědí z nájmu: „On (majitel, pozn. aut.) moc dobře ví, že mu sem nikdo nepude...aspoň tu má něco (peníze z nájmu, pozn. aut.) a větráme mu tady.“ Zároveň však hned několik respondentů zmiňovalo nevybíravý (byť čistě verbální) nátlak ze strany majitele, aby na zaplacení nájmu či umoření dluhů používali finanční prostředky a dávky určené pro jejich děti, případně finance od lépe situovaných příbuzných, o kterých díky své znalosti romské komunity ve Frýdlantu pronajímatel ví. Obyvatelé si uvědomují, že tento vztah s majitelem znamená, že nemohou do jiných, kvalitativně lepších bytů, které Patrik Radim Urban ve Frýdlantu vlastní. Vzhledem k tomu, že je ve městě pro sociálně vyloučené osoby dominantním pronajímatelem, jedinou faktickou možností, jak se z domu na Hejnické odstěhovat, je nastěhovat se ke známým či příbuzným, kteří bydlí jinde. Minimálně dvě z domácností se právě o toto v době provádění výzkumu (září – říjen 2021) snažily. Prakticky všichni respondenti zmiňovali kauce jako hlavní překážku, jak si najít bydlení u jiného soukromého pronajímatele. Žádosti o městský byt si respondenti vesměs nepodávali, případně tvrdili, že si před lety žádosti dali, ale neví, co se s nimi dělo dál. Jako důvod nepodání žádosti nejčastěji zmiňovali, že „stejně by čekali roky“. Čtyři z pěti oslovených domácností rovněž potvrdily, že mají dluhy vůči městu a že mají další (vícečetné) exekuce. Jedna z respondentek řešila exekuce s pomocí dluhové poradny, další oslovení je řešili vlastními silami.

Obrázek 23 - Hejnická č. p. 4008; společné prostory (foto vlastní)

Všichni z oslovených respondentů, kteří se nastěhovali do domu až v období, kdy již netekla voda, shodně uvedli, že o netekoucí vodě a nemožnosti pobírat doplatky na bydlení věděli od majitele dopředu; důvodem pro nastěhování byla akutní bytová nouze a nutnost zajistit dětem střechu nad hlavou: „*on si to člověk rozmyslí, jestli půjde do bytu, kde není voda, nebo si necháte vzít děti*“. Rodina původem z Jablonce nad Nisou, která v domě v říjnu 2021 bydlela teprve měsíc, podle svých slov počítá s tím, že se časem dostanou do pronajímatelova lepšího domu – podle respondentů pokud pronajímatel rodinu nezná, či s ní má již předchozí špatné zkušenosti, tak jim nejprve pronajme byt v horším domě.

Zhruba polovina obyvatel bytového domu jsou v nějaké formě příbuzenského svazku (bratřenci/sestřenice, druží a třetí bratřenci/sestřenice). Dva z respondentů rovněž zmiňovali problémy s nalezením lékaře ve Frýdlantu: „*když bydlíte na Hejnické, jste odpad*“. V obou případech respondenti jezdí k lékaři až do Liberce. Jedna z rodin rovněž zmiňovala problém s výukou dětí v období lockdownu, respektive s připojením k online výuce. Nakonec jim pomohla organizace Člověk v tísni, která zapůjčila notebooky a pomohla vyřešit problém s internetovým připojením, neboť v domě, kde již byly dluhy na připojení, ho operátoři nechtěli znovu poskytovat.

Tabulka 13 - odpovědi respondentů

Počet osob v bytě	Délka pobytu	Předchozí bydliště	Důvod odchodu	Jak bydleli	Dispozice a nájem	Příjem	Komentář
7 lidí (5 dětí)	půl roku	Děčín	Majitel byt prodával	U pronajímatele již v minulosti bydleli v Liberci	3+1 (10 tisíc s elektřinou – ale dává mu míň: „aspoň mu to tu větráme“)	Žena na mateřské, partner jen příležitostně práce, mají příspěvek na péči, PnŽ	Věděli, že voda neteče: „ <i>on si to člověk rozmyslí, jestli půjde do bytu, kde není voda, nebo si necháte vzít děti</i> “
5 lidí (3 děti)	1 měsíc	Jablonec nad Nisou	Majitel dům prodával		Za 3+1 platí 11,5 tis. a elektřinu na sebe	Příjem to z mateřské, rodičovské a PnŽ	Počítají s tím, že se dostanou do lepšího domu – podle respondentů pokud pronajímatel rodinu nezná, či s ní má již předchozí špatné zkušenosti, tak je dá do horšího domu.
Žena a 2 děti (4. a 7. třída)	Cca 10 let	Frýdlant			Za 1+1 by měla platit 8,5 tis., reálně však 2-3 tis. Kč	Přídavky na děti, peníze od dcery, která má stabilní zaměstnání ve Frýdlantu a bydlí v podnájmu na sídlišti	Neplánuje zůstat, má se stěhovat za rodinou do Děčína.
4 lidé (2 děti)	„několik let“	Liberec		U pronajímatele již v minulosti bydleli v Liberci	3+1, ale využívají jen 2 místnosti, do třetí zatéká, nájem 9 tis. Kč + elektřina	Partnerka pracuje v libereckém obchodním domě, on jen příležitostně práce, PnŽ	Doktory mají až v Liberci: „když bydlíte na Hejnické, jste odpad“.
Žena a dcera (17 let)	Cca 8 let	Frýdlant			3+1, měla by platit 8150, reálně platí 3-4 tis. Kč	Vdovský a sirotčí důchod	Má se stěhovat za dcerou do Nového Boru a následně si chce najít jiné bydlení.

Obrázek 24 - Hejnická č. p. 4008; pohled do dvora (foto vlastní)

Kodešova č. p. 252

Původní zděná chalupa pronajatá celou rodinou z Hejnic, v době provádění výzkumu (říjen 2021) tam rodina bydlela teprve čtvrtý den. Dům není z vnějšího pohledu v dobrém stavu, okna jsou stará dřevěná, omítka na některých místech opadává a v chalupě byly staré odpady. V domě žije celkem **8 lidí, romský pár se čtyřmi dětmi a prarodiči** ženy. Podle respondentky je pronajímatel (dle katastru nemovitostí Josef Reiniš) jejich známý, smlouvu během zabydlování ještě neměli a teprve se na ní domlouvali. Dle obyvatelky však budou platit nájem 10 tis. Kč plus elektřina a voda, v domě se topí se v kamnech. Partner respondentky je zedník a v době výzkumu si nájemníci zrovna opravovali vnitřní prostory domu a odpady, dle obyvatelky ještě nejsou s majitelem domluvení, kdo bude opravy hradit. Služby NNO respondentka neznala, exekuce v rodině řešili sami, dávky hmotné nouze si krátce po nastěhování ještě nemohli vyřídit.

Obrázek 25 - Kodešova č. p. 252 (foto vlastní)

Krátká č. p. 200

Majitelem objektu je liberecký podnikatel Ing. Lukáš Pytloun. V domě ve 4 bytech žije dle respondentů celkem **11-13 lidí** romského původu. Dům je neopravený, interiéry jsou původní a vnitřek celkově zanedbaný. Dle nájemníků majitel odmítá investovat do oprav a nereaguje pozitivně na zmínky o špatném technickém stavu budovy. Spodní byt má toaletu na chodbě, v bytech je stará elektřina tzv. „v hliníku“ a stará, netěsnící okna, která prodražují obyvatelům topnou sezónu.

Obrázek 26 - Krátká č. p. 200 (foto vlastní)

Nejstarší nájemníci (ve věku okolo 60 let) zde bydlí již 15 let, původně přišli roku 2006 ze Slovenska za prací. Za byt o dispozici 2+1 platí 4 tis. Kč holý nájem, celkově pak okolo 7 tis. Kč, smlouvu mají na 1 rok. Žena pracuje v nedalekém hotelu a muž je sice několik posledních měsíců bez práce, ale jinak roky pracoval v zemědělství, kauce na byt by tedy pro ně dle jejich vlastních slov nebyla problém. I přes výhrady k technickému stavu domu a samotného bytu však plánují zůstat, pochvalují si nízký nájem a zmiňují, že u „klasického“ soukromého pronajímatele by za byt například na nedalekém sídlišti zaplatili více peněz a z výplaty by jim měsíčně skoro nic nezbyvalo. Služby NNO neznají a nepotřebují, dávky nepobírají, lékaře mají ve Frýdlantu (a v Liberci specializované) a soužití označují za bezproblémové. Respondent z dalšího bytu přišel před necelými 3 roky z České Lípy, do Frýdlantu se přistěhoval k přítelkyni, v bytě s nimi bydlí ještě její dcera. Poslední respondenti bydleli v minulosti v domě na ulici Komenského č. p. 736 u p. Urbana, zde jsou zhruba rok a jednání s majitelem i stav bytu je dle jejich slov výrazně lepší, než u předchozího pronajímatele. Za byt o dispozici 1+1 platí 5 tis. Kč holý nájem (+ cca 1 tis. Kč služby). Znájí NNO Člověk v tísni, jejich služeb však dosud nevyužili, vlastní exekuce si řeší sami.

Obrázek 27 - Krátká č. p. 200; společné prostory (foto vlastní)

Naproti výše popsanému domu je udržovaný rodinný dům zde žijících majitelů romského původu (Luční č. p. 194) – podle jejich vyjádření není soužití se sousedy v protilehlém domě úplně ideální, častý je hluk nesoucí se z domu na Krátké č. p. 200.

Míru č. p. 169 (bývalý hotel Waldstein)

Obrázek 28 - Míru č. p. 169 (foto vlastní)

Jako vlastníci jsou v katastru nemovitostí uvedeni Pham Thanh Hoi a Tran Dung Son. V bytovém domě je cca deset bytových jednotek, horní dvě patra jsou od přízemí oddělena uzamykatelnými dveřmi (viz. obrázek) – dle respondenta z jednoho z horních bytů se toto opatření zavedlo v reakci na zvýšený hluk a problémy se soužitím: „*dřív jsme měli tady problémy nahoře... žili tady ty nepřizpůsobivý... Ty jsou teď dole v bytě.*“ Přízemí působí na pohled kvalitativně hůře, než společné prostory ve vyšších patrech, v domě je určený správce-domovník, který by měl dbát na udržování pořádku. Obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením žijí spíše v přízemí, horní patra jsou kvalitativně lepší.

Ze čtyř nájemníků/domácností, kteří byli v době provádění výzkumu doma, byli tři ochotni odpovídat. V domě podle nich žije zhruba třetina obyvatel romského původu (většinou v bytech v přízemí) a zbylé tři čtvrtiny z řad majority. V domě rovněž žijí minimálně dvě rodiny s dětmi. Část obyvatel má roční smlouvu, minimálně jedna domácnost má smlouvu na neurčito, komunikace s majiteli je dle obyvatel bezproblémová, nicméně případné opravy si musejí hradit ze svého. Někteří z nájemníků/domácností pobírají doplatky na bydlení. Nájemníci platí za dvoupokojový byt mezi 7-8 tis. Kč (voda a elektřina je součástí

nájmu). Podle respondentů je složení domu spíše stabilní, tři z respondentů žijí v domě 5 a více let.

Obrázek 29 - Míru č. p. 169; přízemní chodba a oznámení na uzamykatelných dveřích do vyšších pater (foto vlastní)

Nové Město pod Smrkem

Charakteristika bytového fondu a ubytovacích kapacit v obci

Nové Město pod Smrkem disponuje – zvláště v porovnání s ostatními městy a obcemi regionu – rozsáhlým bytovým fondem: 385 bytů (z toho 24 je DPS; viz tabulka). Ve městě je navíc další významný vlastník, společnost CPI BYTY, a.s., která má ve svém fondu dalších 194 bytů,²² většinu z nich na sídlišti kolem ulice Švermova. Ve městě žilo v roce 2021 3704 obyvatel, romská menšina z toho činí dle kvalifikovaného odhadu místního sociálního odboru zhruba 400 až 450 osob. Něco přes polovinu novoměstských Romů bydlí v městských bytech, část z nich rovněž v bytech společnosti CPI BYTY, a. s. (byť zde jednoznačně převládá majorita) a rovněž u soukromých pronajímatelů či ve vlastním. Je obtížné odhadnout, kolik z celkového počtu místních Romů je ohroženo sociálním vyloučením. Početná romská menšina v Novém Městě pod Smrkem žije již od 60. let, kdy Romové ze Slovenska přicházeli do města za prací. Gabalova zpráva z roku 2006 zmiňovala v souvislosti s Novým Městem pod Smrkem rostoucí migraci za levným bydlením, nicméně minimálně v posledních letech je situace stabilní: „Tady jsou ty rodinné klany, že určitě jsou to třetí, čtvrtá generace a jsou tady, samozřejmě že nějaká část přijde nebo odejde, ale pak se zjistí, že to je sestřenice támhle toho a nějak se to zase potká, ale těch, který by tady byli jakoby úplně jako cizí a nebyli s nikým do přízně, tak to fakt si teď nikoho nevybavuji a je tady vlastně nějaká minimální, nebo nějaké procento migrace v rámci jako výběžku, v rámci toho Frýdlantska, kdy se teda z

²² <https://cpibyty.cz/o-nas/portfolio/nove-mesto-pod-smrkem>

Bulovky přestěhují do Nového Města, takže je to takové, že vlastně furt je známe.“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Tabulka 14 - Bytový fond města Nové Město pod Smrkem

DPS	startovací	Sociální	krizové	bezbariérové	standardní	celkem
24	39	0	0	4	318	385

Společnost CPI BYTY, a. s. má poměrně přísnou bytovou politiku, komu lze byt pronajmout. Společnost si (dle informací bytového odboru města i bývalých nájemníků) ověřuje zaměstnání žadatele a bezdlužnost a snaží se nesesetěhovávat romskou menšinu do jednoho panelového domu, ale promístit nájemníky z řad majority a romské menšiny. Na rozdíl od města mají rovněž přísnější přístup k řešení vznikajících dluhů na nájemném, podle sociálního odboru tam z tohoto důvodu sociální pracovníce čas od času řeší výpovědi z nájmu a z toho vyplývající akutní bytovou nouzi: „(...) *pak hledají tu náhradní formu bydlení a vždycky je to nižší standard, vždycky se dostávají do nižšího a pokud mají vlastně dluhy na nájmu, třeba i od tohoto soukromého vlastníka, tak už vlastně ani nemají moc šancí dostat přidělený městský byt, protože město má relativně, má kolem tři sta šedesáti bytů svých vlastních a je schopno jako zabezpečit jakoby tu bytovou politiku toho města, ale samozřejmě jako taky řeší historické dluhy na těch nájmech a nechce, aby vznikali nové.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Podmínkou pronájmu bytu je kauce ve výši třech nájmu.

Městské byty, v nichž žijí ve větším počtu obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením, jsou především v bytových domech přímo v centru města, na Mírovém náměstí č. p. 209-212 (č. 1), dále ve dvou bytových domech v ulici Revoluční (č. 4), v domě na Frýdlantské ulici (č. 5) v domě pro lidi s nízkými příjmy, v městské ubytovně Lesní (č. 6) a v domě, který město vyčlenilo pro dlužníky z jiných městských bytů v Myslbekově ulici (č. 3). Ve městě jsou v současnosti jen dva domy, které odpovídají modelu „obchodu s chudobou“, tedy jsou v soukromých rukou, kvalita bydlení je nevalná a majitel se přímo zaměřuje na lidi ohrožené sociálním vyloučením. Jedná se o dům v městské části Hajniště (č. p. 32), který je již „tradiční“ lokalitou uváděnou i v minulých zprávách ASZ (tento objekt není na mapě obr. 26, neboť se nachází v městské části Hajniště). Dále se jedná o dům v samotném centru města, v Husově ulici, kde podnikatel vietnamského původu upravil část objektu na byty k pronájmu. Naopak starší lokalita, dům taktéž v centru města na ulici Frýdlantská č. p. 270 (č. 2), v současnosti prochází rekonstrukcí a nikdo v něm nebydlí.

Obrázek 30 - Rozmístění domů obývaných osobami ohroženými sociálním vyloučením v rámci města²³

Lze konstatovat, že na rozdíl od hlavního regionálního centra, Frýdlantu, jehož minulé politické reprezentace zprivatizovaly celou řadu bytových domů, ze kterých jsou dnes objekty v rukou „obchodníků s chudobou“ a město má velmi omezenou šanci danou situací ovlivnit, Novému Městu pod Smrkem se svou rozumnou a proaktivní politikou dařilo a stále daří zamezovat vzniku výraznějších SVL: „(...) město v podstatě vždy, když tady ty nemovitosti prodávalo, v minulosti, co si pomatují, tak vždycky chtělo vědět, jaký má ten pronajímatel záměr a když to bylo takové podezřelé, tak to jako neprodali.“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Soužití ve městě, kde je dle různých odhadů 10 až 15% obyvatel romské etnicity, část z nich je sociálně vyloučených a zároveň má obecně řada obyvatel problém s dluhy, je dle oslovených institucionálních aktérů i samotných obyvatel bezproblémové: „Celkově to soužití tady je úplně v klidu, že se jako tady neřeší, jestli je takový, nebo makový, že se spíš řeší, jak se chová, jestli jako funguje v rámci toho systému, toho společného soužití (...)“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Svou roli v tom hraje, kromě jiného, stabilita romské populace, která ve městě žije již desítky let a je tu vesměs dobře etablována a také ekonomické oživení posledních let: „A asi největší problém byl právě v době, kdy tady zkrachovala ta Textilana, kdy velká část města přišla o práci, kdy se začali zadlužovat. A tehdy tady byly obrovské rasové problémy. Tady se to hodně rozštěpilo, bylo to oddělené a ty konflikty tu byly velmi vyhrcované. Právě černí proti bílým – a hodně moc. Jak se to

²³ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

srovnalo, ta ekonomická část, v tom směru, že jsou na tom všichni stejně, už nějakým způsobem fungují.“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem)

Mírové náměstí č. p. 209-212

Obrázek 31 - Mírové náměstí č. p. 209-212²⁴

Vlastníkem bytových domů na Mírovém náměstí č. p. 209-212 je Nové Město pod Smrkem. V domech žijí jak Romové, tak zčásti i majoritní populace, podle informací od nájemníků je složení obyvatel stabilní, lidé se stěhují nejčastěji za rodinou či z důvodu nutnosti najít si větší byt. Soužití je dle oslovených nájemníků bezproblémové, stejně jako soužití ve městě samotném. Za byt o dispozici 2+1 se platí holý nájem okolo 6500 Kč (+ voda a elektřina), vytápění je centrální plynové. Z oslovených nájemníků bytových domů vyplynulo, že velká část pobírá doplatky na bydlení. Smlouvy jsou různě dlouhé, dle respondentů jejich délku ovlivňuje historie placení. Jedna z respondentek má pouze tříměsíční smlouvu, neboť má vzhledem k předchozím dluhům na nájemném domluven splátkový kalendář. Opravy do výše 500 Kč si dle respondentů hradí nájemník, dražší opravy po dohodě s bytovým odborem hradí pronajímatel, tedy město.

²⁴ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

Obrázek 32 - Mírové náměstí; chodba (foto vlastní)

Husova č. p. 154

Obrázek 33 - Husova č. p. 154 (foto vlastní)

Dům vlastní vietnamský podnikatel Tran Dung Son. Dům se nachází v samém centru města, v části domu je bar s hernou, část objektu je upravena na byty. Stavební úpravy jsou nedodělané, v chodbě v přízemí je ponechaný materiál a staré dveře a zárubně. Ač má část domu nová okna, do některých bytů zatéká a objevuje se v nich plíseň. Z celkem 4 bytů se podařilo mluvit s obyvateli dvou bytů, počet obyvatel tak není jasný. V jednom z horních bytů žije již 4 roky romská rodina původem z Frýdlantu, kde bydleli u p. Urbana v Kodešově ulici, odkud se snažili dostat z důvodu nízké kvality tamního bydlení. Současné bydlení našli přes inzerát a pronájem byl bez nutnosti složit kauci, což jim umožnilo se přestěhovat. V bytě o dispozici 3+1 žije 6 lidí (z toho 4 děti), nájem je 6500 Kč včetně vody (+ elektřina okolo 2 tis. Kč). Topí se zde v kamnech, což dle respondentů v chladných měsících prodražuje

bydlení. Smlouvu mají v současné době na 3 roky, jakékoliv opravy však majitel neproplácí. Z NNO zná respondentka organizaci Člověk v tísni, jejichž poradenství využila kvůli vlastním exekucím. Ty se jí v současné době dle vlastních slov daří postupně splácet. Školu mají děti v Novém Městě pod Smrkem, lékaře si ponechali původního ve Frýdlantu, dojíždění prý díky četnosti spojů není problém. Soužití v domě i ve městě jako takovém považuje za bezproblémové. Dva byty v prostředním patře jsou dle ostatních nájemníků obsazené, žít by zde měly dvě rodiny s vícero dětmi.

Obrázek 34 - Husova č. p. 154; vstupní chodba (foto vlastní)

Ve čtvrtém bytě žije samoživitelka romského původu, která před cca rokem odešla z Kralup nad Vltavou od partnera. V Novém Městě pod Smrkem má rodinné vazby a právě od rodiny se dozvěděla o možnosti pronájmu tohoto bytu. Za dispozici 2+1 platí 6500 Kč s vodou, smlouvu má dle svých slov asi na rok. Majitel dle jejích zkušeností v případě potřeby počká se splacením nájmu, zároveň však odmítá investovat do oprav. Respondentka si tak musela sama po nastěhování opravit části bytu, do bytu zatéká a objevuje se plíseň. Respondentka byla v minulosti v insolvenční, teď je dle svých slov bez dluhů, služby NNO nevyužívá a nezná. Lékaře i škola pro syna mají v novém bydlišti, se soužitím v domě i ve městě jsou spokojeni a plánují zde zůstat.

Obrázek 35 - Husova č. p. 154; chodba do přízemí a vstup do prostředního patra (foto vlastní)

Frýdlantská č. p. 59

Obrázek 36 - Frýdlantská č. p. 59 (foto vlastní)

Bytový dům v majetku města určený pro lidi s nízkými příjmy se nachází na severozápadním okraji města, zhruba 1 kilometr od centra. Dispozice bytů jsou 1+1 a garsoniéry, v bytech bydlí jak jednotlivci, tak i několik rodin. Podle respondentů je holý nájem za garsoniéry okolo 2700 Kč, dům i byty samotné jsou v dobrém stavu, chodby jsou uklizené a vchodové dveře se zavírají.

Revoluční č. p. 29 a 30

Obrázek 37 - Revoluční č. p. 29 a 30 (foto vlastní)

Dvouvchodový bytový dům v majetku města, v němž se nachází 24 bytových jednotek. Dům prošel rekonstrukcí, nicméně společné prostory jsou zčásti poškozené (omítky na chodbách, některé zvonky a světla). Část obyvatel jsou dle nájemníků i města Romové, část je z řad majority: „(jsou tam) lidé, kteří jsou v seniorském věku, kteří tam jakoby bydleli a bydlí tam hodně romských rodin ubytovaných a některý jsou úplně bezproblémový a s některýma se furt něco jako řeší, ve smyslu jakoby rušení, nebo ničení těch společných prostor (...)“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Nájem za byt o dispozici 2+1 je okolo 5 tis. Kč (+ voda a elektřina). Část respondentů si stěžovala na horší soužití v domě, především nepořádek a hádky týkající se úklidu chodeb.

Městská ubytovna Lesní č. p. 654

Obrázek 38 - Ubytovna Lesní č. p. 654 (foto vlastní)

Městská ubytovna, která se nachází na severním okraji města v sousedství zahrádkářské kolonie, je určena pro lidi v akutní nouzi, jako forma přechodného/krizového bydlení, ale také jako dlouhodobé bydlení: „(...) pro někoho je to jakoby záchrana, že má vůbec kde bydlet, protože by se do standardní formy bydlení nedostal, i kdyby mu město dalo tu garsonku, tak by prostě neměl to ufinancovat, v podstatě nám to osazenstvo hodně zestárlo, takže většina těch lidí je dneska v seniorském věku s nízkým důchodem, nebo úplně bez příjmů, bez nároku na výplatu důchodu (...)“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Ubytovna je dle bytového odboru provozována jako ubytovací zařízení určené k přechodnému ubytování nebo je využívána k dlouhodobému bydlení. Kapacita ubytovny je 22 míst, podle respondentů je v současné době (září 2021) na ubytovně okolo 15 lidí, z čehož jedna rodina s dětmi. Žádosti o přidělení ubytovací jednotky si mohou podávat i občané, kteří nemají trvalý pobyt v Novém Městě pod Smrkem. V minulosti byly na ubytovně problémy s přespáváním lidí, kteří zde nebyli ubytováni, mnohdy šlo o závislé na alkoholu či drogách. Podle respondentů je v současné době situace v tomto ohledu mnohem lepší, na ubytovně je přítomen správce, byl zde instalován kamerový systém a vstup je možný jen na čip. Větší část ubytovaných jsou samotní muži, u kterých z různých příčin došlo ke ztrátě bydlení, jsou chronicky nezaměstnaní či si vydělávají pouze brigádami a někteří z nich trpí zdravotními problémy. Pokoje se společným sociálním zázemím stojí měsíčně okolo 3700 Kč. Jak již bylo výše zmíněno, na ubytovně žije dlouhodobě i jediná rodina s dětmi (majorita). Rodina dříve bydlela u rodičů, později v objektu, který vyhořel, a tak museli narychlo na ubytovnu, kde jsou již třetím rokem. Žádost na městský byt si v minulosti podali, ale podle jejich slov jsou ve městě velmi dlouhé čekací lhůty. Zároveň jsou dlužníky města kvůli nedoplatku na elektřině (s městem mají dohodnutý splátkový kalendář – platí tedy 5500 za 1+1). Soukromé bydlení je pro ně v současné době nedostupné vzhledem k vysokým kaucím a poplatkům realitním kancelářím. V minulosti měli možnost bydlet na sídlišti v bytech CPI, neboť v té době měli finance na kauci, ale tento pronajímatel si potenciální nájemníky ověřuje v registru dlužníků.

Hajniště č. p. 32

Obrázek 39 - Hajniště č. p. 32 (foto vlastní)

Dům je dle údajů z katastru nemovitostí ve vlastnictví Josefa Bednáře. Ze dvou významnějších novoměstských domů v soukromých rukou (druhým je dům v Husově ul.), jejichž majitelé se zaměřují na sociálně vyloučené osoby, je tento kvalitativně horší: „(...) když už se ty lidé nikam nedostanou, tak on je vezme do toho nájmu, ale samozřejmě ta úroveň toho bydlení je jako nízká, řeší se tam třeba hodně v létě, třeba problém s nedostatkem vody, protože tam je nějaká studna (...)“. (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) V minulých letech byla v domě častější fluktuace nájemníků, byť podle části respondentů jsou dva byty obsazené stejnými nájemníky již roky. I dle vyjádření novoměstského sociálního odboru je situace v domě z jejich pohledu stabilní: „(...) zřejmě platí, nějak to tam funguje, je to tam takové v podstatě v klidu, nemám ani signály ze školy, že by děti nechodily do školy (...)“.

Podle obyvatel je zde v současnosti 5 obydlených bytů, ve všech případech se jedná o rodiny s dětmi (**celkem do 30 lidí, z toho cca 15 dětí**). Jedna z rodin se sem přestěhovala poté, co jim vznikl dluh na nájmu v novoměstském bytě vlastněném firmou CPI BYTY, a. s. Dva ze třech dostupných respondentů byli ochotni odpovídat na otázky. Dle jejich vyjádření je v současné době větší část obyvatel domu stabilní, jedna z rodin bydlí v domě 10 let, druhá zhruba 4 roky. Smlouvu mají vždy na rok, veškeré opravy si musí hradit sami, problém je zejména se starými okny, kvůli nimž dochází v topné sezóně ke značným únikům tepla. Kamna rozvádí teplo do radiátorů. Problém bývá rovněž s vodou, která je vedena do domu ze studny prostřednictvím čerpadla a zvláště v letních měsících někdy dochází k nedostatku

vody. Za byt o dispozici 4+1 jedni z respondentů platí 7 tis. Kč, elektřina je okolo 2-3 tis. Kč (2 dospělí a 3 děti), část nájmu hradí prostřednictvím doplatku na bydlení. Soužití v domě je podle oslovených obyvatel občas problematické, neboť dochází ke konfliktům kvůli úklidu: v době terénního výzkumu (září 2021) byly na chodbách psí exkrementy a celkově chodby domu působily neuklizeně. Většina obyvatel má dle respondentů k dispozici auto, dostupnost služeb tak pro ně dle jejich slov není problém. V obou oslovených domácnostech má někdo z rodiny exekuce, v obou případech je řeší sami, v jednom případě má muž dlouhodobou stabilní práci a dluhy se mu tak strhávají z platu. Ani jedna z rodin nevyužívala (a neznala) služby neziskových organizací, výuku dětí v době lockdownu dle svých slov v obou případech zvládali.

Obrázek 40 - Hajniště č. p. 32; chodba (foto vlastní)

Myslbekova č. p. 3

Obrázek 41 - Myslbekova č. p. 3 (foto vlastní)

Bytový dům v majetku města o celkem šesti bytech. Původně byl dům určen pro občany, kteří dlužili na nájemném v jiných městských bytech. Dům byl před několika lety rekonstruován, nicméně vnitřní prostory jsou (již) ve špatném stavu, omítky na chodbách, zvonky i dveře do bytů jsou mnohde poškozeny. Všichni obyvatelé, kteří otevřeli dveře (celkem 3 byty), byli romského původu. Z pohledu sociální práce je to jedna z výrazných lokalit: „(...) *to je zrovna dům, kde jsme skoro denně, kde se něco jakoby řeší.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Dle vyjádření několika respondentů mají všichni nájemníci z minulých let dluhy za zálohy za elektřinu a vodu: „*ten dům prošel nějakou rekonstrukcí a kdysi se tam instalovalo topení, jako elektřina, přímotopy, protože na to byly dotace, bylo to výhodné a nebylo to jako taky drahé to bydlení, ale ten dům je jako starý, jsou tam vysoké stropy a ta cena té elektřiny a ta výhodnost jakoby pominula, takže se to řešilo, protože pak oni si přitápěli třeba troubou a měli odstříženou elektřinu, prostě byly tam problémy, kradl se tam proud, právě z těch společných prostor, takže to je dva, tři roky zpátky, kdy teda město znova do toho nainvestovalo nějaké peníze na celkovou rekonstrukci.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

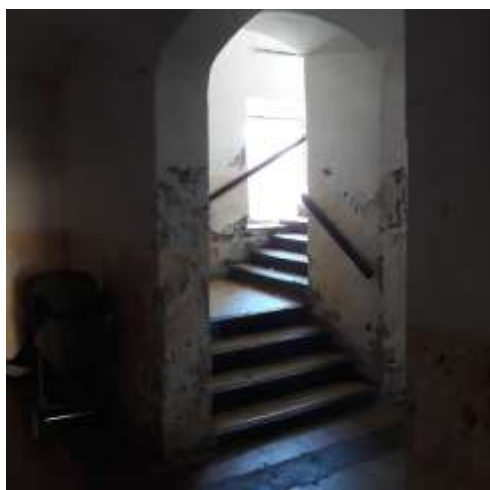
V současné době jsou zálohy za elektřinu pro společné prostory psány na bytový odbor, vytápění je nově řešeno centrálně plynem: „*všichni mají odečtové měřáky a je tam společná elektřina, voda, prostě všechno se rozpočítává, prostě všechno mají v záloze, vlastně zaplacený v tom nájmu, aby tam nedocházelo právě k tomu, že někoho odstříhne ČEZ, nebo nějaký jiný dodavatel od elektřiny a oni vlastně potom na černo si dělají nějaký odběr.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Oslovení respondenti zmiňovali, že vzhledem k dispozičnímu řešení domu, který má rozlehlé klenuté chodby, je těžké dům vytopit a rovněž náklady na svícení ve společných prostorách jsou vysoké. Stejně tak zmiňovali skutečnost, že voda je rozpočítávána z celku na jednotlivé domácnosti a není tak zohledněno, kdo protočí více a kdo méně. Podle respondentů mohou dluhy za vodu či služby dosahovat klidně 15 tis. Kč: „*(...) myslím si, že město se hodně snaží, ale samozřejmě jako z pohledu těch lidí, je to drahé to bydlení, ale logicky je, protože hospodaří, jak hospodaří.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Oslovení nájemníci měli smlouvy jen na měsíc, dle svých slov aby bylo jisté, že pravidelně platí.

Jedna z rodin se do Nového Města pod Smrkem přestěhovala před zhruba 12 lety z Frýdlantu, kde část rodiny bydlela v jednom z domů ve vlastnictví p. Urbana. Později bydleli krátce u romského majitele domu v Novém Městě pod Smrkem, který se však dostal do exekuce a z tohoto důvodu si hledali nové bydlení. Žena má z minulých let dluh vůči městu okolo 50 tis. Kč, za 1+1 platí tak okolo 13 tis. včetně plynu, elektřiny a splátek zmíněného

dluhu vůči městu. V bytě žije celkem 6 lidí – 2 dívky spí v jednom pokoji, dospělí a 2 další děti v kuchyni. Další rodina bydlí v Novém Městě pod Smrkem již mnoho let, v bytě samotném

3 roky. Předtím žili u soukromého majitele, který byt prodával, a oni se museli odstěhovat – díky tomu, že mají děti, získali dle svých slov městský byt relativně rychle. V 2+1 platí okolo 13 tis. Kč včetně vody, elektřiny, společných prostor a dluhu 1 tis. Kč v rámci splátkového kalendáře. Soukromé bydlení je pro ně v současnosti nedostupné, byť má partner dlouhodobě stálou práci – kauce jsou vysoké, a kdyby si na ní ušetřili, mají 4 děti a jsou Romové, což je dle jejich slov znevýhodňuje.

Oslovení nájemníci pobírají doplatky na bydlení (do 5 tis. Kč), vesměs mají exekuce z minulosti, minimálně jeden z partnerů obvykle pracuje. Část nájemníků služby NNO nevyužívala, případně je vůbec neznala, dvě z rodin neziskové organizace působící ve městě znaly a v minulosti využily možnosti doučování pro děti a během lockdownu měly zapůjčený notebook.

Obrázek 42 - Myslbekova č. p. 3 (foto vlastní)

Bulovka

Obec Bulovka leží několik kilometrů severovýchodně od Frýdlantu a skládá se ze tří částí, respektive vesnic: Bulovka, Arnoltice a Dolní Oldřiš. V roce 2021 zde žilo 934 lidí. Do obce jezdí autobusy z Frýdlantu, některé projíždějí Arnolticemi směrem na Černousy, část zajíždí přímo do Bulovky a dále k polským hranicím do nejbližší části, Dolní Oldřiše. V obci se nachází mateřská a základní škola, obchod s potravinami, je zde čilý spolkový život.

V Arnolticích dosud ordinuje obvodní lékařka (v úterky a čtvrtky), nicméně je již důchodového věku a v roce 2022 bude ordinovat již jen ve Višňové. Podle starostky Romany Šidlové se obec bude v případě potřeby domlouvat s ordinací ve Višňové a obyvatele, kteří budou potřebovat, do ordinace odvezou. V obci žije jeden bezdomovec, který bydlí v maringotce na pozemku svého bratra. Ze sociálních služeb v obci v nějaké podobě fungují služby pro seniory a mobilní hospicová služba, dle starostky nejsou služby jiného charakteru v současné době aktuální: „*My přispíváme na ty služby, o kterých víme, že je obec potřebuje a který tady jsou.*“ Další služby, ať již jde o dluhovou poradnu NNO Člověk v tísni, nebo terénní služby pro uživatele drog NNO Most k naději, z.s. jsou dostupné v nedalekém Frýdlantu a dle starostky po nich ani není poptávka: „*Zastupitelé chtějí, abychom si to řešili sami... lidi do dluhovky stejně nepůjdou, všichni by je viděli.*“ Bulovka však podporuje i další služby, po nichž není dle vyjádření starostky přímo v obci poptávka: v roce 2021 podpořila obec dluhovou poradnu i terénní program NNO Člověk v tísni, zároveň společně s ostatními obcemi podporují i služby protidrogové prevence.

V obci žije do stovky obyvatel, které lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením, část žije v níže popsaných bytových domech soukromých majitelů či rozptýleně po obci ve vlastním či nájemním bydlení, nicméně podle vyjádření starostky obce v Bulovce nelze říci, že by na nějakém místě obce byla sociálně vyloučená lokalita jako taková.

Obec má početnou romskou menšinu, Romové se v Bulovce a okolí začali usazovat po válce a následném odsunu německého obyvatelstva. Podle webu místního občanského sdružení Amaro suno však kromě dvou rodin, které jsou potomky Romů-starousedlíků, je většina současného romského obyvatelstva obce až pozdějšími příchozími.²⁵ V návaznosti na Situační analýzu Frýdlantska z roku 2015 je třeba zmínit, že část místních Romů bydlí ve vlastních domech a ty nejsou na následujících stranách popsány, neboť se nejedná o SVL či lokality, které sociálním vyloučením ohroženy být mohou. Největší koncentrace osob

---

²⁵ <https://os-amarosuno.estranky.cz/clanky/historie-romu-v-arnolticich-a-v-bulovce.html>

ohrožených sociálním vyloučením je v již zmíněných bytových domech v rukou soukromých majitelů, i zde však platí, že se jedná o domy s větší koncentrací sociálně vyloučených osob, nikoliv o celé sociálně vyloučené domy. Jedná se o bytové domy č. p. 315-317 a č. p. 319 v Bulovce, bytové domy č. p. 2 a 3 v Arnolticích a bytový dům č. p. 1 v Dolní Oldřiši. Dle starostky obce byl v bytových domech v Bulovce č. p. 315-317 v minulosti problém se zvýšenou migrací nájemníků, ale již cca 4 až 5 let je situace relativně stabilní: „*Ted' bud' jsou tady děti lidí, co tu maj kořeny, nebo jsou tu další, co se tu zabydleli.*“ Bytový dům v Arnolticích č. p. 131 (bývalý mlýn), který byl zmiňován ve zprávě SocioFactoru (2013) vlastní v současné době obec a objekt není sociálně vyloučený.

V obci působí občanské sdružení Amaro suno feder dživipen. Komunikace mezi obcí a občanským sdružením není dobrá, Amaro suno se s obcí nepohodlo kvůli minulému vyúčtování, nicméně stále provozují volnočasový klub v Arnolticích v obecních prostorech. Sdružení na žádosti o rozhovor ze strany výzkumníka nereagovalo.

Č. p. 315

Obrázek 43 – Č. p. 315; zadní pohled (foto vlastní)

Bytový dům, který je, stejně jako dvě sousední bytovky, ve vlastnictví Ing. Martina Jodase, má celkem 4 byty o dispozici 3+1. Ze třech bytů/nájemníků (všichni romského původu), kteří otevřeli dveře, žijí všichni v obci mezi 5-8 lety. Celkem by v domě mělo žít **15 lidí, z toho 5 dětí**. Jedna z rodin je původem z Jablonce nad Nisou, kde přišla z blíže neupřesněných příčin o vlastní dům a po kratším pobytu ve Frýdlantu se přestěhovala do současného bydlení. Další rodina přišla z Raspenavy, kde bydlela na panelovém sídlišti.

Vytápění je řešené přes vlastní kotle, opravy do 5 tis. Kč si obyvatelé hradí sami, větší opravy po souhlasu hradí majitel. V současnosti má většina respondentů půlroční smlouvy, v minulosti bývaly obvykle tříměsíční – podle jedné respondentky si majitel nejprve ověřoval, že lidé hradí nájem. Vnější stav domu i stav dvou navštívených bytů je dobrý, okna jsou nová, plastová a oslovení nájemníci byli s kvalitou bydlení spokojeni.

Č. p. 316 a 317

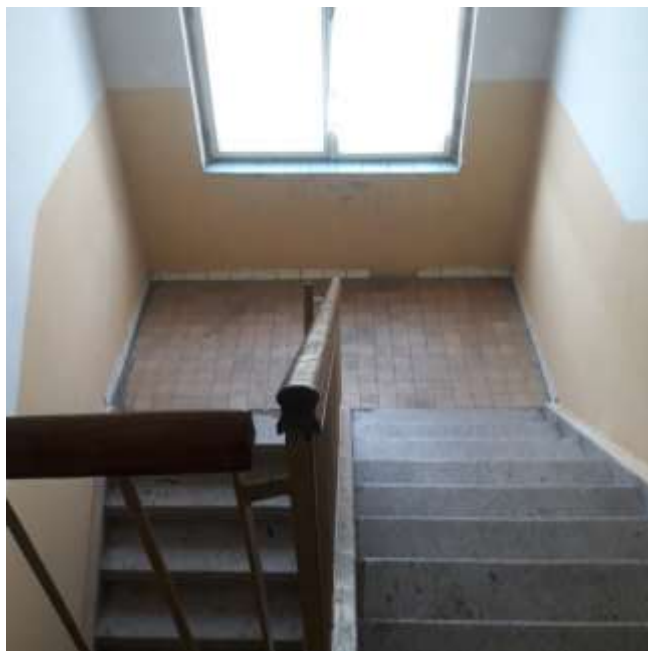

Obrázek 44 – Č. p. 316 a 317; pohled od silnice (foto vlastní)

Dva sousední jednovchodové bytové domy v současnosti vlastní, dle údajů z katastru nemovitostí, Ing. Martin Jodas. Podle rozpisů vyúčtování je v každém domě 7 obsazených bytů, většina obyvatel je romského původu. Nájem se pohybuje okolo 7-9 tis. Kč za 2+1, smlouvy jsou obvykle půlroční či roční (podle historie placení a toho, jak dlouho nájemníci u pronajímatele bydlí). Vyúčtování za vodu je nájemníkům k dispozici, mezi další náklady patří nutnost kupovat si palivo do kotlů – ty jsou pro každý byt zvláště umístěné dole ve sklepních prostorech. Podle respondentů je na rok 2022 naplánována výměna starých kotlů za centrální kotel. Domy jsou v dobrém stavu, vchodové dveře i okna jsou nová, plastová a chodby uklizené.

V obou domech žijí jak jednotlivci, tak i rodiny s dětmi. Většina respondentů žije v domech již více let a jsou původem buď přímo z obce, nebo z regionu (viz Tabulka 16). Všichni respondenti, kteří byli ochotni odpovědět, byli s majitelem bytových domů spokojeni, prodlužování smluv je bez problémů, opravy od určité výše jsou hrazeny majitelem a případné nedoplatky či přeplatky jsou jasně komunikovány a vyvěšeny ve společných prostorech.

Bytové domy lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Obrázek 45 - Č. p. 316; společné prostory (foto vlastní)

Tabulka 15 - Odpovědi respondentů

Osoby v bytě	Jak dlouho zde žijí	Odkud přišli	Výše nájmu a dispozice	Exekuce	Komentáře
Rodina romského původu	2 roky	Z Frýdlantska	Cca 8 tis. Kč za 2+1	Nechtějí říci	Spokojení, dobrá domluva s majitelem
Žena, majorita	Asi 40 let	Z Bulovky	6-7 tis. Kč za 2+1	Nemá	Má omezenou svéprávnost; zmiňuje občasné konflikty kvůli nepořádku na chodbách
Samoživitelka, Romka	8 let	Z Arnoltic	Cca 7 tis. Kč za 2+1	Exekuce vícečetné, řeší sama	Služby z řad NNO nezná, nevyužívá
Rodina romského původu	6 měsíců	Z Liberce	Cca 10 tis. Kč včetně elektřiny a vody za 2+1 (+ vratná kauce 10 tis. Kč)	Exekuce mají, řeší sami	Služby z řad NNO neznají, nevyužívají; z Liberce odešli kvůli prodeji domu majitelem, zdejšího pronajímatele znají od příbuzných
Rodina romského původu	8 let	Z Nového Města na Moravě	Cca 9 tis. Kč za 2+1	Exekuce mají, řeší sami	Služby z řad NNO neznají, nevyužívají; v NM bydleli v Husově ul. u vietnamského pronajímatele, s nímž byli nespokojení
Mladík romského původu	„roky“	Z Bulovky; Dál nechce nic sdělovat			

Č. p. 319

Obrázek 46 – Č. p. 319 (foto vlastní)

Dvouvchodový bytový dům o celkem dvanácti bytech v současnosti vlastní, dle údajů z katastru nemovitostí, Martin Hefner. Původně dům sloužil jako ubytování pro zaměstnance statku. Všechny byty mají dispozici 3+1, topí se v kamnech a přechod na kotel se podle nájemníků neplánuje (za dřevo hradí jedna z rodin cca 8 tis. Kč za topnou sezónu). Opravy platí vlastník, pokud jsou náklady vyšší než 5 tis. Kč, vždy na konci roku dává majitel vyúčtování poplatků za odpady a úklid společných prostor. Stav domu je dobrý, chodby uklizené, vchodové dveře i okna jsou nová, plastová.

Nájemné je okolo 7 tis. Kč (+ elektřina). Podle respondentů je složení nájemníků stabilní, v obou vchodech dominují obyvatelé z řad majority, v celé bytovce žijí 3 romské rodiny. Spojení s okolními městy i obcemi je považováno za dostatečné, většina nájemníků má podle oslovených obyvatel vlastní auto a není tak závislá na veřejné dopravě.

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Obrázek 47 – Č. p. 319; společné prostory (foto vlastní)

Arnoltice u Bulovky č. p. 2

Podle katastru nemovitostí vlastní dům Martin Hefner. Bytový dům je v relativně dobrém stavu, okna jsou plastová, dveře jsou uzamykatelné a chodby čisté. V domě jsou byty o dispozici 3+1 a 2+1, za byt o dispozici 3+1 se nájem pohybuje okolo 7 tis. Kč. Pronajímatel požaduje kauci ve výši cca 2 nájmu, podle smlouvy je kauce vratná. Smlouvy samotné jsou uzavírány nejčastěji na půl roku, vytápění je řešeno elektrickým kotlem a každý z bytů má vlastní měřák na vodu. V domě žijí nájemníci povětšinou delší dobu a vesměs se navzájem znají, soužití hodnotí jakožto bezproblémové. Práci má většina oslovených v dojezdové vzdálenosti (okolní obce Frýdlant, Liberec).

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Arnoltice u Bulovky č. p. 3

Podle katastru nemovitostí vlastní dům rovným dílem Pavel Matoušek a Ing. Jan Matoušek. Bytový dům je v relativně dobrém stavu, část oken je původních, dveře jsou uzamykatelné a chodby čisté. V domě převládají nájemníci z řad majority, nicméně žije zde několik romských rodin/párů. Za byty o dispozici 3+1 se platí okolo 5500 Kč (+ elektřina), kauce při nastěhování je ve výši 20 tis. Kč, smlouvu mají nájemníci na rok. Opravy od určité

výše hradí majitelé domu, v domě je elektrické vytápění. Soužití v rámci domu i v rámci obce hodnotili oslovení obyvatelé jako bezproblémové.

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Obrázek 48 - Arnoltice č. p. 2 a č. p. 3 (foto vlastní)

Dolní Oldřiš

Dolní Oldřiš je malá vesnice, která je jednou z částí obce Bulovka. Nachází se od ní asi 5 km, v těsné blízkosti polských hranic, v roce 2011 zde žilo 35 obyvatel. Základní občanská vybavenost je v nedaleké Bulovce či v další části obce, v Arnolticích. Autobus zajíždí do Dolní Oldřiše 4x denně. Ve vesnici je bytový dům v soukromých rukou, v němž lze hovořit o časté fluktuaci nájemníků, kteří jsou sociálně vyloučení či sociálním vyloučením ohroženi. V souvislosti s polohou vesnice přímo u státních hranic, relativně daleko od regionálního i krajského centra, lze navíc hovořit o výrazném vyloučení prostorovém.

Č. p. 1

Bytový dům v Dolní Oldřiši č. p. 1 vlastní rovným dílem David Bartel a Ing. Lukáš Plechatý. Dům byl postaven za minulého režimu pro zaměstnance nedalekého statku, celkem jsou zde 4 byty, všechny mají dispozici 3+1, topí se v nich v kamnech. Dům je v nedobrému stavu, omítky ze stěn i balkonů opadávají, v některých bytech se objevuje plíseň a pod okny zatéká. Byty se dle respondentky prakticky nedají vytopit – okna jsou ještě původní dřevěná a netěsní, majitel sice opakovaně sliboval, že nechá instalovat nová okna, ale dosud se tak nestalo.

Obrázek 49 - Dolní Oldřiš č. p. 1 (foto vlastní)

V domě v současné době (říjen 2021) byly pronajaty tři byty. Jeden z horních bytů je již delší dobu vybydlený, dvojice z Liberce byt zdevastovala a odešla zpět do Liberce. Druhý z horních bytů si upravují nájemníci z Liberce, ale dosud v něm nebydlí, neboť byl v neobyvatelném stavu. Respondentka z jednoho ze spodních bytů bydlí v domě 46 let, ostatní nájemníci se dle jejích slov často střídají. Holý nájem platí 3 tisíce, smlouvu má ještě původní a dle vlastních slov ji „nedává z ruky“ – pronajímatel podle jejího vyjádření novým nájemníkům smlouvy nedává. Obyvatelka pobírá doplátky na bydlení. Tekoucí vodu zajišťuje nájemníci čerpadlo ve studni za domem, respondentka umožňuje ostatním nájemníkům používat čerpadlo za příspěvek na elektřinu.

Druhými respondenty byl mladý pár z řad majority původem ze Smržovky, kde ztratili z blíže nespecifikovaných příčin bydlení u soukromého pronajímatele. V době terénního výzkumu (říjen 2021) bydleli v (rok neobývaném) bytě teprve druhý den a byt se snažili uvést do obyvatelného stavu – byt byl podle jejich slov po předchozích nájemnících vybydlený. Vodu se v době návštěvy výzkumníka snažili pro svůj byt teprve zprovoznit, zatím kupovali balenou, elektřina fungovala. Respondenti chápali toto bydlení jen jako krátkodobé, přechodné, které jim umožní vyřešit akutní bytovou nouzi, než se jim podaří najít bydlení v Liberci, kde respondent obvykle pracuje na stavbách.

Obrázek 50 – Vnitřek jednoho z bytů (foto vlastní)

Dětřichov

Obec Dětřichov leží necelých 6 km od města Frýdlant. V roce 2021 zde žilo 718 obyvatel, je zde pošta, mateřská i základní škola a obchod s potravinami. Jednu hodinu týdně v obci ordinuje praktická lékařka z Frýdlantu. Obec má dobré dopravní spojení do Liberce i Frýdlantu, přímo v obci má výrobní firma Wülfing CZ s.r.o., zabývající se produkcí ložního prádla a také zde je sídlo Frýdlantských strojíren Rasl a syn, a.s.. Dětřichov má jen minimální bytový fond, jedná se o 29 bytů v rámci DPS. V obci není dům, který by bylo možné označit za SVL, je zde však několik bytových domů, kde je větší koncentrace lidí ohrožených sociálním vyloučením.

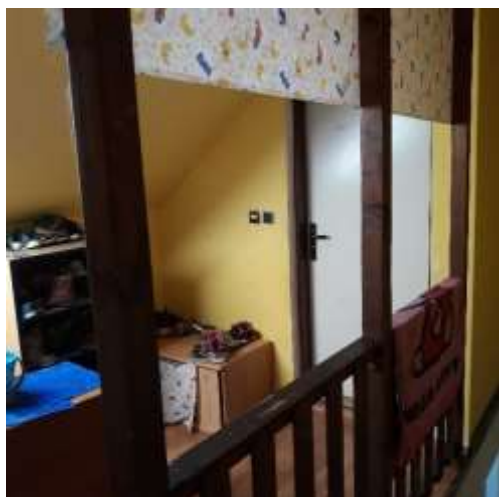
Č. p. 51

Obrázek 51 - Dětřichov č. p. 51 (foto vlastní)

Bytový dům v soukromých rukou, jako vlastníci jsou uvedeni v katastru nemovitostí Miroslav a Hana Fejfarovi (SJM). Vytápění bytů je prostřednictvím centrálního kotle, dům obecně je v udržovaném stavu, okna plastová, vchodové dveře se dají zamykat a část chodeb byla nově vymalována. Je zde celkem 7 bytů (2x 2+1, jinak 1+1 a garsoniéry), dva jsou v současnosti neobsazené. V domě podle vyjádření respondentů bydlí **13 nebo 14 lidí, z toho 2 děti**. Byt je až na jedinou romskou nájemnici obýván nájemníky z řad majority, tři z pěti obsazených bytů obývají členové jedné rodiny. Nájemníci mají roční smlouvy, holý

nájem se pohybuje okolo 4,5 tis. Kč za 1+1, nájem včetně úklidu společných prostor, vody a elektřiny je pak zhruba 8 tis. Kč za stejnou dispozici. Soužití v domě samotném i v obci hodnotí respondenti jako bezproblémové, stejně tak hodnotí i domluvu s majitelem. Většina obyvatel má stálé zaměstnání, část dojíždí do Liberce. Jeden z obyvatel je v současnosti v insolventci, s dluhy mu pomohla dluhová poradna v Liberci.

Obrázek 52 - Č. p. 51; společné prostory v horním patře (foto vlastní)

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Č. p. 57 („u Rasla“, „bývalá továrna u Rumunů“)

Rodinný dům v sousedství objektu Frýdlantských strojíren Rasl a Syn, s. r. o. Dům vlastní firma L - Consult s.r.o., jejímž jediným společníkem je v současnosti Ing. Ladislav Rasl. Do objektu se nepodařilo (ani po opakovaných pokusech) vstoupit, na zvonky nikdo nereagoval, nicméně dle jmen na zvoncích i údajů od NNO by v domě měly být obsazené asi čtyři jednotky. O nájemnících samotných, stavu domu ani výši a podmínkách nájmu nemohlo být z výše nastíněných důvodů nic bližšího zjištěno. Dle poznatků NNO jsou zde ubytováni spíše nízkopříjmoví obyvatelé, podle jmen na zvoncích se jedná spíše o zástupce majoritní populace. Dveře se zamykají a chodby za vchodovými dveřmi působily uklizeně.

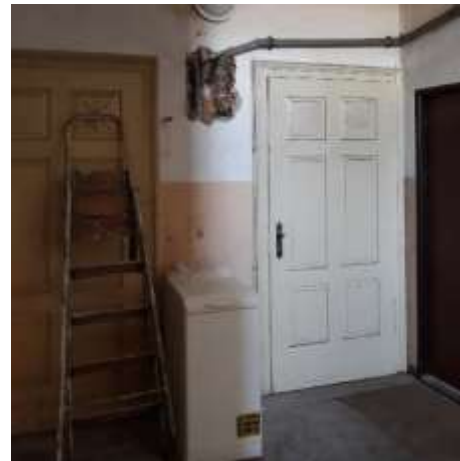
Obrázek 53 - Č. p. 57 (foto vlastní)

Č. p. 151

Jediný ze třech sousedních bytových domů, který je celý v soukromých rukou a koncentrují se zde nízkopříjmový a sociálním vyloučením ohrožení nájemníci. Vlastníkem bytového domu je dle katastru nemovitostí Jana Němcová. V domě žijí jak Romové, tak i nájemníci z řad majority. Všechny byty byly dle respondentů (v říjnu 2021) obsazené, podle obyvatel v domě žije celkem 30 až 35 lidí, smlouvy má většina déle bydlících nájemníků na rok. Opravy do 2 tis. Kč si nájemníci hradí sami, větší opravy by měla zajišťovat majitelka, nicméně podle části respondentů je problém domlouvát se s pronajímatelkou na opravách. Revize se dle obyvatel domu dělají pravidelně, vyúčtování je jim k dispozici. Část oslovených obyvatel pobírala doplatky na bydlení. Kromě jediného páru měli všichni z oslovených exekuce, řešili je vlastními silami, bez spolupráce s dluhovou poradnou NNO. Část obyvatel rovněž pracuje jen brigádně či neoficiálně a dostává peníze tzv. „na ruku“. Dle slov respondentů není důvodem jen zadluženost, ale také to, že práce v okolí Dětrichova je podle nich málo a dojíždění do Liberce či do průmyslových zón v jeho okolí je finančně náročné. Poměrně častým zaměstnáním (ať už brigádně, či „načerno“) je dle slov respondentů práce v lese při těžbě dřeva a odvětvování, či sezónní práce v zemědělství. Ženy – respondentky rovněž zmiňovaly, že se školou povinnými dětmi je obtížné nechat se zaměstnat v některé z výroben, v nichž jsou vícesměnné provozny. Ocenily by tak například možnost tzv. „dělit“ si směny, tedy že by na pozici ve vícesměnném provozu pracovalo více žen. Z oslovených

obyvatel čtyř bytových jednotek jen jediný pár měl stabilní dlouhodobé zaměstnání a zároveň nepobíral žádné dávky hmotné nouze a neměl exekuce. Tito respondenti byli zároveň nejkritičtější k soužití v rámci domu, zmiňovali častý hluk a nepořádek na chodbách, zároveň ale nechtěli měnit bydlení, neboť jim vyhovovala výše nájmu a život v obci, kde rovněž žijí jejich rodiče.

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Obrázek 54 - Č. p. 151; chodba (foto mapy.cz a vlastní)

Tabulka 16 - Odpovědi respondentů

Osoby v bytě	Délka pobytu	Předchozí bydliště	Důvod odchodu	Jak bydlení našli	Dispozice a nájem	Příjem	Komentář
Smíšená rodina, 2 dospělí a 2 děti	Několik dní	Kunratice, ale původem z Dětřichova	Špatné zkušenosti s pronajímateli na statku v majetku Agrofanda, s. r. o.	V Dětřichově bydlí příbuzní	3+kk, nájem 8300 + elektřina	Muž má práci v zemědělství, DnB ještě nevědí	Má exekuce, není si jistý, zda se mu skutečně strhávaly z platu.
Rodina majorita, 2 dospělí a 2 děti	4 roky				3+1, nájem okolo 5 tis. Kč + 2 tis. Kč elektřina	Partner pracuje na brigádách, například těžba dřeva v lese. Pobírají DnB	Exekuce řeší vlastními silami.
Rodina, 2 dospělí a 2 děti	11 let				3+1, holý nájem 4900 tis. Kč + okolo 2 tis. Kč elektřina	Partner pracuje na brigádách a v šedé ekonomice. Pobírají DnB	Znají NNO Člověk v tísni, pomáhali jim během Covidu s online výukou a zapůjčili notebook. Exekuce řeší vlastními silami
Romský pár	Asi 4 roky	Dětřichov	Odstěhovali se od rodičů		2+1 nájem 6,5 tis. Kč + 1,5 tis. Kč elektřina	Oba partneři mají stabilní práci, žádné dávky nepobírají.	Služby neznají, nepotřebují, dluhy nemají, vadí jim „nepřízpůsobiví“ v domě i v okolí

Č. p. 61

Obrázek 55 - Č. p. 61 (foto vlastní)

Bytový dům původně v majetku města, v průběhu let měl řadu majitelů a před cca 8 lety se byty prodávaly do OV. Ze 4 bytů (dispozice 2x 2+1, 2x 3+1) v OV jeden z majitelů byt pronajímá respondentce (Romka, manžel Polák). Pronajímatel zároveň vlastní půdní prostory, kde plánuje výstavbu půdních bytů. Respondentka je původem z Dětřichova a žije zde celý život, smlouvu má na dobu neurčitou, nájem okolo 5 tisíc, vodu (500 měsíčně) – fakturu za rok má k dispozici. Ač má s majitelem podle svých slov korektní vztahy a vyúčtování vidí, majitel byt neopravuje a v bytě je občas plíseň, podlahy a okna jsou ve špatném stavu. Exekuce si řeší sami. V bytě s nimi v současné době žije ještě dcera s malým dítětem, která musela narychlo odejít od partnera z Liberce. Respondentka (cca 55 let) je jediná Romka v domě, ale soužití v rámci domu i v rámci obce je podle ní bez problémů. Oba s manželem v minulosti pracovali v různých výrobních závodech v Dětřichově i v Liberci, ona je v současnosti v evidenci ÚP, manžel má invalidní důchod.

Jindřichovice pod Smrkem

Obec leží zhruba 15 km od Frýdlantu a 8 km od Nového Města pod Smrkem. V roce 2021 zde žilo 638 obyvatel. Obec má železniční spojení s Frýdlantem, do obce rovněž jezdí autobusy. Je zde základní škola, mateřská školka, pošta i obchod s potravinami. Jindřichovice pod Smrkem mají v současné době 30 obecních bytů, obec cíleně skupuje a rozšiřuje bytový fond – jednak aby mohla disponovat byty pro vlastní občany, ale také aby zabránila vzniku SVL, když by domy koupili „obchodníci s chudobou“. V majetku obce je tak například v současnosti opuštěný dům č. p. 367, který byl v minulosti zmiňován jako SVL. Obec by měla mít i minimálně jeden krizový byt pro případ nenadálých událostí, v místní ZŠ navíc byl zaměstnanecký byt, který rovněž mohl sloužit jako byt krizový, nicméně oba jsou v současnosti obsazené. Obec se však v rámci možností snaží pomáhat svým občanům, kteří se ocitnou v tíživé sociální situaci, v době mimořádných opatření v důsledku šíření koronaviru se tak například snažila poskytnout internet zdarma i rodinám, které mají vůči obci dluh.

Jindřichovice pod Smrkem jsou také jedna ze třech obcí na Frýdlantsku, kde v rámci projektu OPZ vznikla komunitní centra. Tak jako v řadě menších obcí, i zde je v zastupitelstvu tendence řešit si případné problémy sociálního rázu sami, komunitní centrum v obci tak může zčásti suplovat případný horší dosah těchto služeb: *„Úřad je malej, vesnice je malá, takže tady není žádná sociální pracovnice, která by byla fakt přímo tady. Takže jsme tady jako my, i když to není naše hlavní, primární náplň práce.“* (KC, Jindřichovice pod Smrkem) Zároveň jsou zaměstnanci KC v obcích pravidelně přítomni, vytvářejí zde sdílený prostor a někteří v daných obcích přímo žijí, mohou tak požívat větší důvěru lidí, kteří se na ně obracejí se svými problémy, než pracovníci terénních programů NNO či zaměstnanci sociálních odborů: *„Oni o nás ví, že tady jsme, my je pak propojujeme s nějakou sociální službou. Jsme taková záchytná stanice – tomu říkáme. K nám lidi chodí, protože terénní služba sem občas jako zajde, ale ty lidi tím, že to není úplně pokrytý, tak ty lidi je neznaj. Tím pádem k nim nemaj důvěru. Což k nám už nějak maj, takže za náma přijdou a my je pak předáváme dál.“* KC tak například spolupracuje se sociálním odborem Nového Města pod Smrkem na řešení situace jediného místního bezdomovce: *„Bere invalidní důchod, takže peníze má, ale vlastně dřív, když tam bydlel a bydlela tam s ním maminka, tak to bylo nějak v pohodě. Pak když ho vystěhovali, tak šel do Nového města na ubytovnu, tam nedodržel nějaký pravidla, lehce ho někdo využívá, protože ví, že má ty peníze. A teď už je skoro, bude to rok, co je v lese. Takže s ním nějak spolupracujeme. Zároveň má přítelkyni, která je drogově závislá a není s nima moc domluva.“* V obci je dle poznatků KC i NNO několik málo jedinců, kteří jsou příležitostní či problémoví uživatelé pervitinu, dle NNO však situace nijak statisticky nevybočuje a většina problémových uživatelů OPL se spíše koncentruje do

nedalekého Nového Města pod Smrkem. Soužití v obci je dle oslovených obyvatel i dle zkušeností pracovníků KC relativně bezproblémové, občasné konflikty se objevují v bytových domech v majetku města a zčásti bytového družstva (popsáno níže), kde je část nájemníků lidé ohrožení sociálním vyloučením, s nízkými příjmy a často výrazně zadlužení: „Některý z těch bytovek, (tam) jsou nějaký konflikty. Že se nějaký někde porvou kluci. I ty starší. To bejvá občas. Že tady nechtěj ty Romové. Ale myslím, že to jsou ojedinělé případy, že to není nic, že by to bylo na denním pořádku ty konflikty mezi nima. Zároveň některý Romové tady pracují pro obec jako VPPčka. A místostarosta má firmu stavební, takže je zaměstnává některý z nich. Takže to tady funguje, je to takový prolutý.“ (KC, Jindřichovice pod Smrkem)

Č. p. 1 a 3

Obrázek 56 - Č. p. 1, 3 (foto vlastní)

První dva bytové domy (č. p. 1, 3) vlastní Obec Jindřichovice pod Smrkem, třetí, od silnice nejvzdálenější bytovku (č. p. 10 a 11) vlastní obec spolu s Okresním stavebním bytovým družstvem. Z hlediska obyvatel ohrožených sociálním vyloučením jsou významné především první dva domy, tedy č. p. 1 a 3, které lze označit za objekty s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů. V bytových domech žijí jak obyvatelé romského původu, tak i obyvatelstvo z řad majority. Problematický je především první dům, č. p. 1: „Tak tam jsou rodiny, který makaj, ale většinou jsou to Romové a mají problémy různých typů jako dluhy, exekuce, některý jsou nezaměstnaný dlouhodobě. A vím, že se tam objevili, občas tam přijíždí různý příbuzný, který tam bydlí různě dlouho, protože nemají kde bydlet. Občas tam

jsou nějaký drogy, tam byly, a policajti taky určitě. A jedna rodina je určitě sledovaná i sociálkou.“ (Komunitní centrum, Jindřichovice pod Smrkem)

Nájemné za 3+1 je zde okolo 5300 Kč (holý nájem 4100 Kč), ve spodních domech (č. p. 1 a 3) se stále topí primárně v kamnech na tuhá paliva, horní dům (č. p. 10 a 11) má dle vyjádření respondentů již zajištěné vytápění kotlem. Soužití v obci je dle oslovených obyvatel bytových domů bezproblémové, většina služeb a lékařská péče je v sousedním Novém Městě pod Smrkem, dopravní spojení je dle respondentů dostatečné. V domech samotných jsou dle respondentů někdy konflikty a hádky především kvůli úklidu společných prostor, část obyvatel obou domů pobírá dávky hmotné nouze. Služby NNO (dluhové poradny, potravinové banky apod.) respondenti vesměs neznali, nicméně část zmiňovala zdejší Komunitní centrum a rovněž případnou pomoc ze strany obce s vyřizováním administrativních úkonů. Jeden z respondentů má dluh přes 600 tis. Kč, dle svých slov ho neřeší, pracuje beze smlouvy na stavbách.

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Č. p. 304 (tzv. „stará celnice“)

Obrázek 57 - Č. p. 304 (Zdroj: mapy.cz)

Rodinný dům ve vlastnictví Milana Hrehy. Respondenti z řad obyvatel domu nechtěli odpovídat. V domě bydlí rodina majitele a další příbuzní, dům již koupili před řadou let a od té doby zde žijí. Dle informací NNO v domě mělo bydlet cca 14 dospělých a asi 6 dětí: „*Stará celnice, tam to furt funguje, tam je asi šest bytů. A vlastně je tam jeden majitel, ale ne všichni jsou úplně sociálně nebo jsou tam některý, který fakt žijou z nějakých jenom příspěvků a*

někteří ani to ne. Doopravdy sháněj tak jako práci porůznu. Některý tam jsou dost dobře zajištěný, je to takhle roztríděný v tom baráku.“ (Komunitní centrum, Jindřichovice pod Smrkem)

Hejnice

Ve městě Hejnice žilo v roce 2021 2 730 obyvatel. V Hejnicích není dům, který by bylo možné označit za SVL, je zde však několik domů v soukromých rukou, kde žijí lidé (převážně z řad romské menšiny) ohrožení sociálním vyloučením. Část lidí ohrožených sociálním vyloučením rovněž žije v městských bytech na sídlišti. Celkově je však situace týkající se sociálního vyloučení ve městě stabilní, odhady hovoří o několika desítkách osob ohrožených sociálním vyloučením. V Hejnicích prakticky neexistuje bezdomovectví, jediný bezdomovec, který v minulosti přišel do Hejnic z Nového Města pod Smrkem, po několika měsících opět odešel.

Město má na svou velikost rozsáhlý bytový fond v panelových a bytových domech. Obsazenost bytů je vysoká, podle poznatků MěÚ si příliš obyvatel v posledních letech žádosti nepodává, neboť lidé vědí, že čekací doby na městský byt jsou dlouhé. Sociální byty město nemá přímo určené, startovacích bytů je dle údajů z města 50.

Tabulka 17 - Bytový fond města Hejnice

DPS	startovací	sociální	krizové	Bezbariérové	standardní	celkem
32	50	0	1	34	276	358

Dle webu Města Hejnice při nezaplacení nájmu a služeb spojených s užíváním bytu následuje písemná upomínka. Pokud nejsou zaplacený tři měsíční částky za nájemné a služby, případně není v termínu uhrazeno roční vyúčtování za poskytované služby, následuje výpověď z nájmu bytu, s tříměsíční výpovědní lhůtou daná pronajímatelem. Dle pracovníka MěÚ se problémy dlužníků řeší aktivně, úřad si je sám vyhledává a snaží se situaci s dlužníky řešit: *„Když už nezaplatí třikrát, tak se jim pošle ta první výzva, a v podstatě mají vždycky dost času na to, aby nepřišli o to bydlení. Jednak. A jednak do toho vstupují i já za sociální úsek, kdy jim nabízíme pomoc právě s tím finančním. Ale tu zprostředkováváme buď člověk sám ze zkušeností, anebo Člověk v tísní umí nějaké oddlužení – prostě udělat nějaký ekonomický přehled, aby ta finanční gramotnost dostala do klienta. Někdy je to jednorázové, někdy je to dlouhodobé.“ (Správní odbor - sociální věci, Hejnice)* Dluhy na nájmem se dle zkušeností Sociálního úseku MěÚ Hejnice až na výjimky netýká rodin s dětmi, ale spíše jednotlivců a rovněž se obvykle nejedná o lidi v seniorním věku: *„To jsou lidé z mého*

pohledu

pořád

v produktivním věku a víceméně – je to hloupé, že to řeknu – fakt je zavinění z jejich strany, protože ta pomoc tady je, je nabízena nejenom od nás, ale to, že i seženeme práci, s tím bydlením pomáháme, jak tady na bytovém, tak i u mě, připomínáme jim, že už splatit je potřeba, jak má hospodařit, a stejně to k ničemu nevede.“ (Správní odbor - sociální věci Hejnice) Podle zkušeností Sociálního úseku MěÚ Hejnice jsou dlužníci vůči městu za bydlení primárně z řad majority: „Tady, co jsou Romové, tak... dobře, ti jsou na nějakých dávkách, ale vesměs nejsou ve dluzích (...) tam ty dluhy jsou – aspoň co já vím a co je z bytů města – minimální.“ (Správní odbor - sociální věci, Hejnice)

Lázeňská č. p. 333

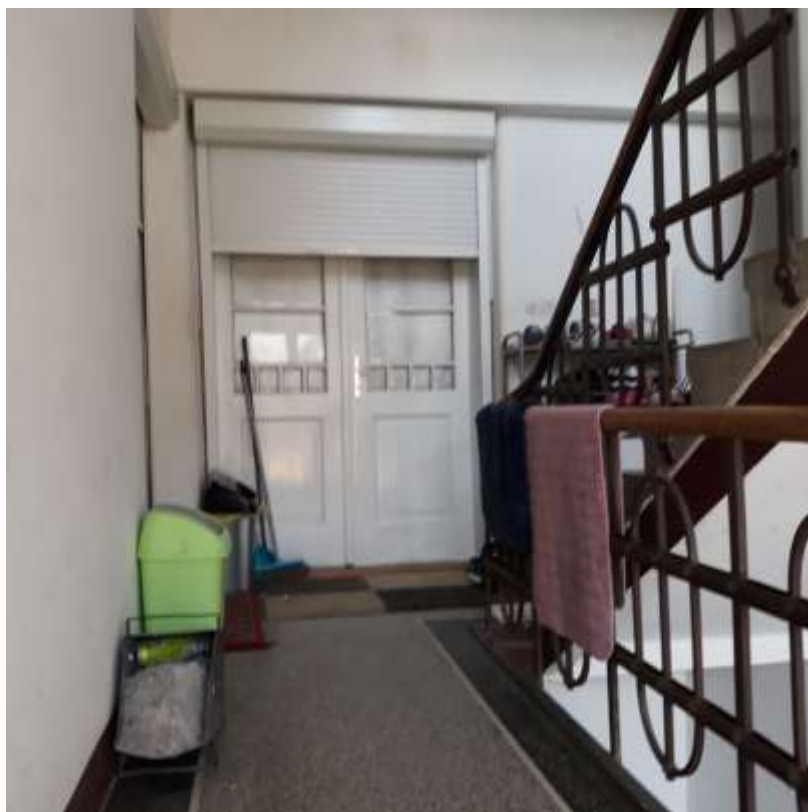

Obrázek 58 - Lázeňská č. p. 333 (foto vlastní)

Dům, který vlastní Karl Wenzel De Bruyne. Podle respondentů bydlí v domě ve 3 bytech 3 rodiny (cca 15 lidí), které jsou vzájemně provázané rodinnými vazbami, přičemž část rodiny je z Nového Města pod Smrkem a část ze Slovenska. Jeden z respondentů se do domu s rodinou přestěhoval před cca třemi lety z Nového Města pod Smrkem, kde z blíže neupřesněných příčin přišel o vlastní dům a jeho bratr v té době již u pronajímatele několik let bydlel. Za byt o dispozici 3+kk se platí dle respondentů okolo 12 tis. Kč včetně vody. Kauce na jeden z bytů byla 5 tis., byt byl podle respondentů ve špatném stavu. Celkově je dům v relativně dobrém stavu, vnitřní prostory jsou uklizené, část oken je nových – plastových, část je původních, tedy dřevěných; vchodové dveře jsou neuzamčené. Dva navštívené byty byly oba opravené a velmi udržované; opravy si nájemníci hradili sami.

Ve všech rodinách je dle vyjádření respondentů vždy alespoň jeden člověk zaměstnaný, dva z respondentů jezdili vlastním vozem do zaměstnání do Liberce, další

obyvatelka pracuje v sousedních Lázních Libverda. Soužití v domě i v samotném městě si repondenti pochvalovali a označovali za bezproblémové, případné exekuce dle svých slov řešili či řeší prostřednictvím zaměstnavatele. Neziskové organizace či služby neznali a nevyužívali, neboť je dle svých slov nepotřebují, s výukou dětí během lockdownů nebyly žádné větší problémy, neboť internetové připojení a počítače mají dostupné.

Obrázek 59 - Lázeňská č. p. 333; společné prostory (foto vlastní)

Jizerská č. p. 106

Obrázek 60 – Jizerská č. p. 106²⁶

Celý dům má pronajatý jediná rodina (3 generace) romského původu. Objekt dle údajů z katastru nemovitostí vlastní Elisabeth Wille, dle informací nájemníka je to v zahraničí žijící dcera místního pronajímatele De Bruyneho, který se o dům fakticky stará a vybírá nájemné. Dům je z vnějšku v relativně dobrém stavu, okna jsou však původní – dřevěná a dle nájemníka tak v topné sezóně dochází k úniku tepla. Dům je rozdělen na dvě bytové jednotky (6+1 a 4+1), v obou se topí tuhými palivy. Žije zde cca 10 lidí (z toho 5 dětí), rodina je původně z Nového Města pod Smrkem, do Hejnic se přestěhovali před cca 6 lety, kde bydleli v městském bytě. Jako důvod stěhování uvedl respondent malý byt a problematické soužití v původní obci: „*no, feřáci tam byli...když jsem šel s dětma po ulici, tak jsme je potkávali, to nejde takhle s dětma...*“. Respondent již několik let pracuje pro De Bruyneho jakožto stavební dělník a obecně si pronajímatele chválí, u De Bruyneho žijí v jiných objektech i jeho dva již odrostlí synové. Za dům platí rodina 9 tis. Kč, voda je psaná na pronajímatele, smlouvu mají vždy na 1 rok. Exekuce dle svých slov v současnosti obyvatelé nemají a žádných služeb NNO nevyužívají.

Další z objektů, které Karl Wenzel De Bruyne v Hejnicích vlastní, je dům na Klášterní 264 (bývalá hospoda Kongo). Dům je podle informací od hejnických obyvatel v současné době opravován a připravován k bydlení.

---

²⁶ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

Lázně Libverda

Lázeňská obec leží necelých 15 kilometrů východně od Frýdlantu, v těsném sousedství města Hejnice. V obci žilo v roce 2021 430 obyvatel, je zde mateřská a základní škola, obchod s potravinami i řada služeb pro turisty. Obec má 65 vlastních bytů, z toho je 8 bytů tzv. II. kategorie, tedy kvalitativně horších bytů, byty v rámci DPS v obci nejsou. V Lázních Libverda je dle informací z terénu pouze jediný dům, který lze považovat za objekt, jenž je pronajímán primárně obyvatelům ohroženým sociálním vyloučením. Jedná se o č. p. 158 (viz níže), což je dům ve SJM hejnických pronajímatelů Karla Wenzela De Bruyneho a Jany Koskové. Oba pronajímatelé v obci vlastní ještě dům č. p. 173, který pronajímají rodině vietnamského původu – ta má v objektu prodejnu smíšeného zboží a zároveň zde i žije. Několik obyvatel ohrožených sociálním vyloučením žije rovněž v domě patřícím obci na č. p. 22.

Č. p. 158

Obrázek 61 – Č. p. 158 (foto vlastní)

Dům ve SJM hejnických pronajímatelů Karla Wenzela De Bruyneho a Jany Koskové je v docházkové blízkosti centra obce. V době terénního výzkumu (říjen 2021) byla v domě obsazena jen bytová jednotka o dispozici 3+1, ostatní části domu byly prázdné. Dům má nová plastová okna, které zaplatili majitelé, v bytové jednotce se rovněž dělaly nové odpady a koupelna, na kterou zčásti pronajímatelé přispěli; topí se zde v kotli na tuhá paliva. V domě bydlí rodina romského původu s malým dítětem, přistěhovali se před zhruba tři čtvrtě rokem z Nového Města pod Smrkem, kde bydleli u rodičů v pronajatém bytě na sídlišti. Zhruba půl roku bydlí v domě i otec respondentky, který žil v Liberci. Jako důvod stěhování byla respondentkou uvedena nutnost hledat si samostatné bydlení po narození dítěte, otec se přestěhoval k rodině z důvodu vysokých nájmu v krajském městě.

Za 3+1 platí rodina 5900 Kč, smlouvu mají na rok a komunikaci s majitelem označují respondenti jako bezproblémovou. Doplátky na bydlení rodina nečerpá, neboť by na ně dle svých slov nedosáhla – muž má stále zaměstnání na dráze, žena je na mateřské a otec má invalidní důchod. Exekuce respondenti mají, řeší je sami, služeb NNO nevyžívají. Soužití v obci považují za bezproblémové.

Raspenava

Město Raspenava mělo v roce 2021 2 837 obyvatel. Na kraji města v těsném sousedství Hejnic se nachází bytový dům v majetku města Raspenavy, kde je možné hovořit o větší koncentraci osob ohrožených sociálním vyloučením. Město má v bytovém fondu celkem 81 bytů (z toho 10 bytů v DPS), v říjnu 2021 jich bylo obsazeno 74, nicméně volné byty se velmi rychle zaplní, navíc část z neobsazených bytů musí být například rekonstruována po předchozích nájemnících. Uvolněné byty jsou inzerovány na úřední desce, z došlých žádostí pak rada města rozhoduje o přidělení toho kterého bytu, přičemž dle Sociálního úseku se přihlíží v případě potřeby k sociální situaci žadatelů. Nájemné v městských bytech se pohybuje v rozmezí 33 – 40 Kč za m², dle Sociálního úseku města Raspenavy se město „snaží udržet hladinu nájmu únosnou pro velkou většinu lidí.“ Pracovnice sociálního úseku zná sociální situaci nájemníků, pomáhá i s vyřizováním příspěvků na bydlení a dalších dávek pro žadatele z městských bytů, neboť je dle jejích slov v zájmu města mít nájem uhrazený. V případě potřeby s nájemníky domlouvá splátkové kalendáře, v mimořádných a odůvodněných případech město dokonce může přistoupit k odpuštění dlužné částky. Dle vyjádření sociálního úseku se však výpovědi z nájmu dějí jen naprosto výjimečně, v poslední době k tomu bylo přistoupeno u jedné nájemnice. Stejně tak je spíše výjimečná ztráta vlastního bydlení v důsledku exekucí, respondentka si z posledních let vzpomněla na jedinou rodinu, která přišla vinou dluhů o vlastní dům a byla nucena se přestěhovat k rodičům do bytu v sousedních Hejnicích.

Hejnická č. p. 383, 385

Obrázek 62 – Hejnická č. p. 383 a 385 (foto vlastní)

Jedná se o rozlehlý bytový dům o dvou patrech se dvorem, který je v majetku města. Nachází se při hlavní silnici, která prochází Raspenavou na hranicích s městem Hejnice. V č. p. 385 je 21 bytů, v č. p. 383 jsou 3 byty. V domě bydlí dohromady Romové i obyvatelé z řad majoritní populace, jedná se o rodiny i páry či jednotlivce včetně lidí v důchodovém věku. Z hlediska objemu práce zde má Sociální úsek města Raspenava dle svých slov více zakázek, než je tomu v jiných lokalitách města. Pracovníci organizace poskytující sociální služby a dluhové poradenství zde v minulosti prováděli depistáž, nicméně větší část obyvatel služby nechtěla (či nepotřebovala). Dle údajů Sociálního úseku bylo v domě zhruba 8 nájemníků (údaj k říjnu 2021), kteří měli dluh na nájmu.

Většina oslovených obyvatel domu má v Raspenavě kořeny, plánuje v obci zůstat a je zde spokojená. Podle obyvatel zde lidé žijí spíše delší dobu a navzájem se znají. Oslovení respondenti jsou vesměs spokojeni s tím, jak funguje správa bytového domu i s čekacími dobami pro obdržení bytu. Někteří z respondentů uváděli, že v domě bývá hlučno, ale spíše v souvislosti s tím, že zde žijí rodiny s dětmi: *„je tu moc „veselo“, no... já vstávám brzo do Liberce, na autobus, tak chci mít klid...“*. Doprava pro oslovené nájemníky není dle jejich slov problém, většina respondentů měla vlastní auto, autobusová zastávka se nachází přímo před domem.

Obrázek 63 – Hejnická č. p. 385; pohled ze dvora (foto vlastní)

Spíše jednotky osob ohrožených sociálním vyloučením mohou bydlet rovněž v pronajatých bytech v panelových domech v Moskevské ulici. Zde jsou jako vlastníci minimálně dvou bytů v č.p. 108, 109, 110 a č.p. 116 v katastru nemovitostí uvedeni Karl Wenzel De Bruyne a Jana Kosková (SJM), v Hejnicích žijící pronajímatelé domů a bytů, jejichž klientelou jsou často lidé ohrožení sociálním vyloučením.

Černousy

Obec Černousy, jejíž součástí jsou i osady Ves a Boleslav, leží v severním výběžku Frýdlantska u hranic s Polskem. V roce 2021 zde žilo 316 obyvatel. V obci je železniční stanice a zajišťují sem autobusy, je zde ordinace praktického lékaře. Přímo v Černousích se nachází výroba cementovláknitých desek firmy CEMVIN s.r.o.. V obci není samostatný dům či lokalita, kterou by bylo možno označit za SVL, nicméně panelový dům o dvou vchodech nacházející se v blízkosti černousského obecního úřadu je lokalitou, kde je možné hovořit o větší koncentraci osob ohrožených sociálním vyloučením.

Č. p. 75, 76

Jedná se o dvouvchodový panelový dům o čtyřech podlažích. Panelový dům je celkově v dobrém stavu, vnitřní prostory působí uklizeně a vchodové dveře se zamykají. Část obyvatel jsou samotní vlastníci bytů, nicméně část je v podnájmu u soukromých pronajímatelů, včetně známého hejnického pronajímatele Karla Wenzela De Bruyneho, který zde v SJM s Janou Koskovou vlastní podíl 650/14762 domu, což by odpovídalo jedné bytové jednotce. Objekt je možné označit za bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů. Podle respondentů z řad majitelů bytů je soužití až na výjimky bezproblémové, část z nich si stěžovala na občasný drobný nepořádek na chodbách.

Obrázek 64 – Č. p. 75, 76 (foto vlastní)

Podle oslovených vlastníků bytů žije větší část podnájemníků v domě již řadu let, nicméně v několika málo bytech se obyvatelé častěji „točí“. V jednom z takto označených bytů byli v době terénního výzkumu (říjen 2021) noví nájemníci, rodina z řad majority z Arnoltic s malými dětmi, tito respondenti však nechtěli sdělovat žádné další informace. Další

z pronajímaných bytů obývá starší romský pár, žena bydlela 4 roky v Kodešově ulici ve Frýdlantu v jednom z objektů ve vlastnictví Patrika Radima Urbana, nicméně již řadu let bydlí v Černousích, když se o pronájmu dozvěděla přes sousedy. Za 3+1 platí nájem 8,5 tis. Kč, 1,5 tis. Kč do fond oprav a samostatně vodu; smlouvu má na půl roku, součástí smlouvy byla vratná kauce 12 tis. Kč. V dalším pronajatém bytě bydlí žena romského původu, byt jí pronajímá její příbuzný a za dispozici 3+1 zde platí nájem okolo 6 tis. Kč. Smlouvu má na dobu neurčitou, v bytě bydlí již cca 6 let, kdy přišla z Arnoltic, kde bydlela s rodinou. Obě z respondentek pobírají DnB a mají vícečetné exekuce, které řeší samy – NNO neznají a jejich služeb nevyužívají.

Bytový dům lze považovat za objekt s podílem sociálně vyloučených bytů. Část respondentů pobírá dávky hmotné nouze a má exekuce.

Kunratice

Obec Kunratice se nachází zhruba 4 km západně od města Frýdlantu. V roce 2021 měla obec 358 obyvatel, nachází se zde mateřská a základní škola, obchod s potravinami, do obce zajíždí autobus. Další služby jsou k dispozici v nedalekém Frýdlantu. Obec prakticky nemá vlastní bytový fond, jediný byt ve vlastnictví obce je neobsazený, nejbližší DPS je ve

Frýdlantu. V obci je několik běžných bytových domů, kde většina osob bydlí v OV, nicméně jeden či dva byty ve vchodě slouží k pronájmu. Příkladem je bytový dům č. p. 170, kde minimálně jednu bytovou jednotku vlastní Marek Život, který dle podle poznatků NNO v minulosti pronajímal byty (i) osobám ohroženým sociálním vyloučením. V současnosti se však na základě terénního výzkumu v lokalitě nedá říci, že by se v tomto podnájmu jednalo o osoby ohrožené sociálním vyloučením. V obci je rovněž minimálně jeden dům v osobním vlastnictví (č.p. 111), jehož majiteli v důsledku předlužení a exekučních řízení hrozí ztráta bydlení. Z hlediska sociálního vyloučení, kvality a prekarity bydlení se jako nejproblematictější jeví statek ve vlastnictví místní zemědělské firmy.

Č. p. 31

Obrázek 65 – Č. p. 31²⁷

Objekt statku je ve vlastnictví firmy AGROFANDA, spol. s r.o., jejímiž jednateli jsou Jiří Severýn, Věra Křížová a František a Miroslav Vrátní. Zvenku je budova ve špatném stavu, do budovy samotné se však nepodařilo vstoupit, s respondentem žijícím na statku se nicméně podařilo provést rozhovor v blízkosti objektu. Na statku dle respondenta žijí v celkem čtyřech bytech 3 rodiny zaměstnanců statku a v posledním bytě lidé důchodového věku.

Za byt o dispozici 2+1 se platí okolo 5 tis. Kč za celý nájem, u zaměstnanců statku je tento strháván z platu (zbytek výplaty byl okolo 8 tis. Kč). Respondent zmiňoval špatné chování majitelů a zaměstnavatelů zároveň, statek se navíc údajně bude prodávat zemědělcům z nedalekého Krásného Lesa a majitelé se vyslovili, že jim je jedno, co bude s nájemníky. Respondent se

²⁷ Zdroj: mapy.cz; Staženo 30. 10. 2021

svou rodinou žil v objektu bez smlouvy, neměl tudíž nárok na doplatek na bydlení, kauci při nastěhování zaplatil, ale neví, zda je vratná a on jí dostane zpět. Muž navíc čelí exekucím, u kterých si nebyl jistý, zda je jeho zaměstnavatelé skutečně nechávají strhávat z platu (okolo 7 exekucí za sociální a zdravotní pojištění, platby za telefon a různé drobné půjčky), neboť nedělal na smlouvu. Minimálně jedna z rodin bydlících na statku byla řešena OSPOD, minimálně jedna obyvatelka měla nařízené OPP.

Višňová

V obci Višňová žilo v roce 2021 1331 obyvatel. Obec je tvořena celkem devíti osadami (Višňová, Andělka, Předlánce, Víška, Poustka, Loučná, Minkovice, Filipovka a Saň). Ve Višňové je obecní úřad, pošta, autobusová i vlaková zastávka, obvodní lékařka má ordinanční hodiny kombinované s praxí v Bulovce. Višňová je rovněž jedna ze třech obcí, kde funguje tzv. Komunitní centrum.

V obci není samostatný dům, který by bylo možné označit za SVL, minulé výzkumy zmiňují osoby ohrožené sociálním vyloučením žijící rozptýleně po celé obci. Dle minulého vedení žilo v obci „...celkem 133 trvale hlášených osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením...“²⁸, není však zcela zřejmé, odkud tento přesný údaj vychází – zda se jedná o lidi, kteří byli v té době v exekuci, bez zaměstnání atp. Současné vedení obce na žádost o rozhovor nereagovalo a poměrně málo informací má i sociální odbor ve Frýdlantu: „(...) jedno souvětí mi přijde vždycky, že jakoby když něco mají, tak si s tím poradí a že prostě tam nemají žádné problémy, tak že ať se nezlobím, že teda mi to vyplňovat nebude, že by stejně všude bylo ne, nemáme, nesetkáváme se.“ (Sociální odbor, Frýdlant)

---

²⁸ SocioFactor o.p.s. (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji.*

Bydlení

Bytový fond obcí, bytová politika a pravidla přidělování obecních bytů

Bytový fond jednotlivých měst a obcí Frýdlantska se obec od obce liší co do rozsahu i struktury, základní přehled o současné situaci poskytuje níže uvedená tabulka (Tabulka 18 – Bytový fond obcí)²⁹. Dvě největší města, Frýdlant a Nové Město pod Smrkem, v minulosti přistoupila k bytové politice výrazně odlišným způsobem. Město Frýdlant celou řadu objektů určených k bydlení privatizovalo, některé z těchto domů byly v minulosti zakoupeny tzv. „obchodníky s chudobou“ a město má jen málo možností, jak neutěšenou situaci v těchto domech ovlivnit. Frýdlant v současnosti disponuje 231 nájemními byty, z čehož 50 je v Domě s pečovatelskou službou. Velká část bytů určených pro nájemní bydlení jsou garsonky či malé byty 1+1, které nestačí pro větší rodiny.³⁰ Naopak Nové Město pod Smrkem má k dispozici poměrně rozsáhlý bytový fond, který je občanům k dispozici a ve městě navíc působí i významný soukromý pronajímatel - CPI BYTY, a. s. I města a obce s poměrně velkým bytovým fondem však dle dat poskytnutých obcemi i vyjádření jednotlivých respondentů mají jen minimum volných bytů, neboť o městské byty je dlouhodobě velký zájem: „(...) je to často tak, že ten bytový fond je dlouhodobě obsazený prostě nějakými stálými nájemníky, a oni sice tam vnímají tu potřebnost i u jiných obyvatel obce, ale další byty už nemají (...)“. (Koordinátorka metodiky pro zavedení sociálního bydlení) Část bytů je rovněž, vzhledem ke staršímu bytovému fondu měst a obcí, nutné rekonstruovat a tak je skutečná obsazenost v některých lokalitách menší, než by odpovídalo velikosti bytovému fondu: „Obsazenost vlastně je daná tím, že některý byty byly opuštěny v katastrofálním stavu, takže se vlastně musí plánovat rekonstrukce.“ (Bytový odbor, Nové Město pod Smrkem)

---

²⁹ Data týkající se bytové situace na Frýdlantsku poskytla (po souhlasu dotčených obcí) Koordinátorka Metodiky pro zavedení sociálního bydlení, Mgr. A. Chocholoušková, za což jí výzkumník převelice děkuje. Případné nepřesnosti v tabulkách samozřejmě padají na výzkumníkovu hlavu. V případě chybějících či neposkytnutých dat jsou políčka tabulek ponechána prázdná. Data byla sesbírána v roce 2020, část byla doplněna v roce 2021.

³⁰ <https://www.bhf.cz/bytovy-fond/>

Tabulka 18 - Bytový fond obcí

Obec	počet bytů ve vlastnictví obce (včetně DPS)	z toho bytů v režimu DPS	byty nezkolaudované k bydlení	byty se sníženou kvalitou	startovací	sociální	krizové	bezbariérové	standardní
Bílý Potok	6	0	NE	NE					6
Bulovka	14	4	NE	NE	0	0	0	5	14
Černousy									
Dětřichov	29	29	NE	NE	0	0	0	1	0
Dolní Řasnice	8	0	NE	NE	0	0	0	0	8
Frydlant	231	50	NE	ANO	0	2	1		177
Habartice									
Hejnice	358	32	NE	NE	50	0	1	34	276
Heřmanice	5	0	NE	NE					5
Horní Řasnice	27	0							
Jindřichovice pod Smrkem	30	0							
Krásný Les	1	0	NE	NE	0	0	0	0	1
Kunratice	1	0	ANO	NE					
Lázně Libverda	65	0	NE	NE	0	0	0	0	57 + 8 bytů II. Kat.
Nové Město pod Smrkem	385	24	NE	NE	39	0	0	4	318
Pertoltice	17	0	NE	NE	9	1	1	2	4
Raspenava	85	10	NE	NE					
Višňová	30	0	NE	ANO					29

Jak je patrné z Tabulky 19 (Dluhy na nájemném v obecních a městských bytech), výpovědi z bytů – ať již z důvodu neplacení nájemného či v důsledku jiných porušení smlouvy, jsou poměrně ojedinělé, ve všech městech a obcích, které poskytly data, se jedná o jednotlivé případy (či maximálně nižší jednotky). Velká většina obcí rovněž poskytuje možnost „svým“ dlužníkům sjednat si splátkový kalendář. Nízkou míru ztráty bydlení u nájemníků městských a obecních bytů pravděpodobně ovlivňuje kombinace poměrně častého „předvýběru“ nájemníků, kteří v řadě měst a obcí regionu obvykle nemohou mít jiný dluh vůči městu, aby se o byt mohli vůbec ucházet a také možnost splátkových kalendářů, která v kombinaci s proaktivní politikou místních pracovníků sociálních odborů, úseků a bytových správ umožňuje předcházet kumulacím dluhů na nájemném a službách. Jak navíc ukazuje následující Tabulka 20 (Nájemné v městských a obecních bytech), výše nájemného v bytech v majetku měst a obcí v regionu je obecně poměrně nízká. Minimálně u některých obcí jde o cílenou politiku, jak svým občanům v jistém smyslu „kompenzovat“ životní náklady spjaté s životem v periferním regionu: „*Město vždycky asi upřednostňovalo to, že pro ty občany bude samozřejmě lepší, když to bude vlastnit město než soukromník, aby právě třeba i co se týká nájemného, bylo pro ty lidi, protože tady je opravdu právě ta menší jakoby ta možnost práce, aby to nájemný bylo pro ty lidi prostě dostupný, že jo.*“ (Bytová správa, Nové Město pod Smrkem)

Tabulka 19 - Dluhy na nájemném v obecních a městských bytech

Obec	Počet výpovědí z nájmu				Dluhy na nájmu k 31. 8. 2020							Možnost sjednat splátkový kalendář	Počet splátkových kalendářů k 31. 8. 2020	Reakce obce v případě dluhu na nájmu
	2017	2018	2019	K 31. 8. 2020	Výpovědi z důvodu neplacení nájmu	Výpovědi pro jiné porušení smlouvy	Domácnosti, které si udržely bydlení méně než 12 měsíců	Počet domácností s dluhem na nájmu	Dluh dva a více nájmu	Dluhy starší 5 let	Celková výše dluhu za BF			
Bílý Potok	0	0	1	0	1	0	4	0	0	0	0	ANO		Kontaktuje nájemníka
Bulovka		j	1		1	0	1	0	0	0	0	ANO	0	Kontaktuje nájemníka
Černousy														
Dětřichov	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	ANO		Kontaktuje nájemníka; Možnost rozložit si dluh do měsíčních plateb, ke konci roku musí být vše uhrazeno, pokud se to nepodaří, hrozí vystěhování.
Dolní Řasnice	0	0	0	0	0	0	všechny	0	0	0	0	NE		Kontaktuje nájemníka
Frydlant	3	0	0	1	3	1	nesledujeme (není relevantní; ti, kdo bydlí méně než rok, si našli bydlení jinde, u soukr.)	10	3	-	cca 380000 (včetně zemědělských a těch, kteří se odstěhovali)	ANO	0	Zasílány upomínky, sms, e-mail.
Habartice														
Hejnice	0	2	0	0	2	0	nesledujeme	47	20	0	317359	ANO		Kontaktuje nájemníka
Heřmanice					0	0	4	0	0	1	27011	ANO	0	Kontaktuje nájemníka
Horní Řasnice												ANO		Kontaktuje nájemníka, umožní sjednat splátkový kalendář, předá letáky s kontakty na NNO/soc. služby.
Jindřichovice pod Smrkem														
Krásný Les	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0			
Kunratice														
Lázně Libverda	0	0	0	0	0	0	minimum, spíše 0	13	13	8	311912	ANO	4	Zařizuje právnícká osoba.
Nové Město pod Smrkem														
Pertoltice	2	1	0	0	všechny	0	10%	2	2	2	246 000	ANO		Kontaktuje nájemníka s upozorněním na dluh, následně výzva k uzavření splátkového kalendáře.
Raspenava	0	0	0	0				2	10	14		ANO	0	Kontaktuje nájemníka, píše upomínky a výzvy dle pravidel o nájmu.
Višňová			0	0	0	0	0	9	8	4	142 300	ANO	7	Kontaktuje nájemníka.

Tabulka 20 - Nájemné v městských a obecních bytech

Obec	DPS	startovací	sociální	krizové	bezbariérové	standardní
Bílý Potok						39,95 Kč/m ²
Bulovka	50 Kč/m ²				50 Kč/m ²	50 Kč/m ²
Černousy						
Dětřichov	35 Kč/m ²					-
Dolní Řasnice						45 Kč/m ²
Frydlant	30 Kč pro původní, 50 Kč pro nově příchozí nájemníky		55 Kč/m ²	55 Kč/m ²		55 Kč, pokud je po rekonstrukci, tak 110 Kč/m ²
Habartice						
Hejnice	42 Kč/m ²	42 Kč/m ²		42 Kč/m ²	42 Kč/m ²	42 Kč/m ²
Heřmanice						50 Kč/m ²
Horní Řasnice						40 Kč/m ²
Jindřichovice pod Smrkem						900–9 tis. Kč za byt podle uživatelské úrovně; nájem na m ² nevyšší
Krásný Les						
Kunratice						
Lázně Libverda						42 Kč/m ² ; Byty II. kategorie 32 Kč/m ²
Nové Město pod Smrkem	38,74 Kč	50,68 Kč			46,28 Kč	57,88 Kč
Pertoltice		50 Kč/m ²	50 Kč/m ²	50 Kč/m ²	50 Kč/m ²	36–54 Kč/m ²
Raspenava	33 Kč/m ²					33–40 Kč/m ²
Višňová						11,50–35 Kč/m ²

Sociální bydlení, pobytové služby a problematika bezdomovectví

Oficiálně vymezené sociální byty³¹ má v bytovém fondu jen minimum měst a obcí na Frýdlantsku, konkrétně Frýdlant a Pertoltice, krizové pak Frýdlant, Hejnice a Pertoltice. K těmto obcím je ještě možné přičíst Nové Město pod Smrkem, jehož městská ubytovna v ulici Lesní slouží jak k dlouhodobému bydlení nízkopříjmových obyvatel, tak i jako krátkodobé bydlení pro lidi v nouzi. Dle vyjádření části respondentů má většina obcí pocit, že sociální bydlení jako takové nepotřebují, případně mají obavu, že by to vedlo ke zvýšené migraci osob, kterých se sociální bydlení týká: „(...) některé obce říkají, že mají sociální bydlení, ale sociální bydlení říkají tomu, když v podstatě mají nájem třeba, já nevím, mezi čtyřiceti, padesáti korunami za metr a tak tomu říkají, že vlastně poskytují sociální bydlení, protože to bydlení je tak strašně levný (...) Ale jako není to tak jako, že by to bylo jako nějaký ucelený systém, kde vlastně o toho nájemníka je postaráno v tom smyslu, že pokud se něco bude dít, tak prostě tam je hnedka někdo, kdo ty jeho problémy začne řešit, nebo je předán prostě někomu kompetentnímu. Takže v tomhle smyslu si myslím, že to nemá nikdo, možná to Nové Město, kde teda je ten osvícený sociální odbor.“ (Koordinátorka metodiky pro zavedení sociálního bydlení)

Například Hejnice mají jako krizový definovaný jeden byt, podle zkušeností Sociálního úseku MěÚ však dosud nebyl potřeba a situace by se spíše řešila dle nastalého problému: „Nikdy není žádný úplně volný byt, že bychom jeden drželi. Ale v DPSce máme... ,Krizový byt', takže se dá říct, že ho máme. Ale teď slouží jako klubovna pro seniory, ale zároveň tam máme ještě další obrovskou klubovnu, takže kdyby jo bylo potřeba a nebylo zbylí, tak tohle to, si myslím, by město umělo (...)“. (Správní odbor - sociální věci, Hejnice)

Frýdlant má rovněž definované krizové byty, a to jak pro oddělení sociální péče, tak i pro OSPOD: „No my jediné co jakoby máme, tak vlastně jako my, oddělení sociální péče, tak vlastně máme na starosti dva krizové byty, jeden je o velikosti garsonky a jeden je o velikosti jedna jedna (...) jo a vlastně OSPOD má jeden krizový byt svůj, kde vlastně tam to mají jakoby pro nenadálé situace, kdy by museli prostě v noci odebrat matku s dětmi, nebo prostě něco aby měli... (...) teďka třeba máme v tom jednom bytu paní, která přišla z výkonu trestu odnětí svobody, takže prostě dostala tenhle ten byt, kde si šetří na kauci, máme podané žádosti o byty, řešíme její zdravotní stav, jo a prostě dávky, důchod a všechny tyhle ty věci...“ (Sociální odbor, Frýdlant)

---

³¹ Tzv. sociální byt není v ČR definován zákonem, tzn. jednotlivé obce mohou vymezení chápat zcela jinak. Za byty sociální tak mohou být obcemi považovány jak byty dle výše nájmu, tak i byty nižšího standardu, byty určené pro dlužníky atp.

V rámci přidělování obecních/městských bytů většina oslovených sociálních odborů či úseků zmiňovala, že při rozhodování o přidělení uvolněného bytu mají poradní hlas, kdy je možné zohlednit sociální situaci žadatele, nicméně konečné rozhodnutí je na radě města, která zároveň zohledňuje bezdlužnost vůči městu a schopnost platit nájem. Nové Město pod Smrkem má ve svém vlastnictví, kromě již zmíněné ubytovny, dům v Myslbekově ulici, kde byli sestěhováni obyvatelé, kterým vznikl dluh na nájemném v městských bytech. Byty v tomto domě ovšem nejsou definovány jako sociální bydlení. Město má rovněž k dispozici výše popsany bytový dům ve Frýdlantské ulici č. p. 59, který je přímo určený pro obyvatele s nízkými příjmy: „(...) *to byl dům vlastně postavený, nebo rekonstruovaný z nějaké dotace, tam už jakoby nejsou ty podmínky, už město nemusí dneska dodržovat, ale ponechalo to v tom režimu a když se uvolní byt, tak si může požádat každý a pak rozhodne rada, komu ho přidělí, takže nemusí být v pořadníku, nemusí mít žádost, vyvěsí se to na úřední desku, že je k přidělení byt a kdo si požádá, tak se rozhodne.*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Pro lidi v akutní bytové nouzi rovněž může být využita již zmíněná městská ubytovna v Lesní ulici: „*Rozhoduje rada, takže pak když opravdu je v nějaké situaci, kdy ten člověk je v nějaké krizi (...) nebo je to akutní, ono nejde o ty pravidla, ty pravidla jsou jako vždycky stejný, ale je to akutní, tak třeba potom na tu radu jdu a vysvětluji, proč třeba zrovna tomuto člověku, by se měla přidělit ta ubytovna třeba, to řádné bydlení běží v tom režimu, ale když je nějaká krize a je potřeba přidělit tu ubytovnu, takto jako pak tam jdu a řekla bych že tak z devadesáti procent uspěju...*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Ačkoliv tedy část měst a obcí regionu má byty, které vykazují některé dílčí znaky sociálního bydlení, na Frýdlantsku chybí systematicky nastavené sociální bydlení, na něž by zároveň byla navázaná dlouhodobá sociální práce. Zavedení koncepční podoby sociálního bydlení, které by pomohlo řešit problematiku lidí v bytové nouzi, si klade za cíl již zmiňovaný projekt Metodiky pro zavedení sociálního bydlení.

Bezdomovectví

Bezdomovectví se koncentruje do dvou největších měst regionu, byť jednotlivé osoby bez domova mohou žít i v dalších městech či obcích. Kromě zjevné formy bezdomovectví, tedy osob bez přístřeší, které přespávají přímo „na ulici“, je problémem i bezdomovectví skryté, tedy případy lidí v akutní bytové nouzi, kteří nemají vlastní bydlení a přespávají po příbuzných či známých: „(...) *bezdomovci tu jsou, ale není to to zjevné bezdomovectví, je to to skryté, že prostě někde jsou u známých, co vlastně máme takhle to zjevné, tak to je jako v řádu jednotek, prstů jedné ruky, ale to skryté je tu víc, takže jsou prostě osoby, které nemají kde být, různě prostě přebývají a tak, takže přespávají někdo po známých, po rodině, po kamarádech, měli jsme jednoho pána, který v autě přespával.*“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Pokud jde o umísťování lidí bez domova či v akutní bytové nouzi do ubytoven či azylových domů, většina těchto služeb se koncentruje do Liberce jakožto krajského centra. Dle zkušeností pracovníků frýdlantského sociálního odboru však v řadě případů nechtějí ohrožené osoby do libereckých zařízení jít, neboť mají osobní vazby na Frýdlantsku a samotný pohyb po Liberci jakožto neznámém městě pro ně může být stresujícím faktorem. Pro část nízkopříjmových osob může být rovněž vysokým prahem už jen samotná cesta do Liberce, která vychází na 40 až 50 Kč za jednosměrnou jízdenku: „(...) setkáváme se s tím, že ty osoby odsud z toho Frýdlantska nechtějí odejít, protože jsou tady zvyklý, ale bohužel, my jim jakoby nemáme co nabídnout, takže je to takový začarovaný kruh (...) prostě tam je problém, že oni tady mají zbytek té rodiny, nebo kamarády, jsou tady zvyklý, tím pádem se jim prostě těžko odchází, nebo ani nechtějí, sice je to asi dvacetpět kiláků do Liberce, půl hodiny vlakem, pak je problém i třeba sehnat peníze na cestu, protože většinou jako nemají finance, takže to je jakoby velký problém, další problém je jako neznalost toho Liberce, takže už jsme i nabízeli jako i doprovodnou službu...“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Jedním z dalších problémů, se kterým v blízké budoucnosti budou sociální pracovníci potkávat častěji, mohou být dle novoměstského sociálního odboru lidé v seniorském věku, kteří bydlí ve vlastních domech a postupně přestávají zvládat obsluhu domácnosti, zajištění topení na zimu atp. Česká republika se potýká s demografickým stárnutím obyvatelstva a na Frýdlantsku jakožto periferním a spíše venkovským regionu je poměrně velké zastoupení vlastnického bydlení s vytápěním na tuhá paliva. I během terénního výzkumu v SVL někteří z respondentů zmiňovali nutnost přípravy dřeva (či méně častěji, uhlí) na topnou sezónu jako problematický faktor nejen z hlediska ekonomického, ale i čistě praktického, pokud je člověk již v seniorském věku nebo má nějaké zdravotní problémy.

Bariéry pro nalezení bydlení na standardním bytovém trhu

Jak je patrné z odpovědí obyvatel SVL, u velké části respondentů můžeme pozorovat kumulaci bariér, které jim znemožňují vstup do standardního bydlení. Mezi hlavní bariéry patří:

- (romská) **etnicita** (ta ztěžuje vstup na trh s bydlením i těm, kteří nežijí v SVL a jejichž ekonomická situace je stabilní)
- **dluhy a případné exekuce**, které zhoršují ekonomickou situaci i u obyvatel SVL se stabilním zaměstnáním; dluhy vůči městu navíc mnohdy znemožňují žádat o městské byty

- obecná **špatná ekonomická situace** lidí v SVL, která jim nedovoluje našetřit si na kauci ve standardním bydlení či uhradit předchozí dluhy vůči obci
- **vysoké tržní nájemné** ve standardním bydlení a **neexistující či nedostupné sociální bydlení** (přechod do standardního bydlení s tržním nájemným by u části nízkopříjmových osob znamenal ještě větší propad do chudoby)
- případné neřešené **problémy psychického rázu** či **závislostní chování**.

Jak je obtížné nalézt bydlení jinde, než u pronajímatelů, kteří se zaměřují na sociálně vyloučené, a to i v případě, že dotyčný má zaměstnání a dostupné finanční prostředky na kauci, může ilustrovat příklad jedné z respondentek romského původu, jejíž matka a školou povinní sourozenci bydlí v domě na Hejnické ve Frýdlantu. Respondentka, mladá žena okolo 25 let, má stabilní zaměstnání, pracuje jako vedoucí směny v jednom z frýdlantských supermarketů. Ona i její partner mají v zaměstnání smlouvy na dobu neurčitou, jsou finančně zajištěni a kauce a poplatek realitní kanceláři pro ně nebyla překážkou. Přesto pro ně bylo hledání bytu obtížné a trvalo téměř dva roky, než se jim podařilo nalézt byt v panelovém domě ve Frýdlantu. Ve více případech se jim stalo, že byli odmítnuti pronajímateli, byt vždy dokládali pracovní smlouvy. Sehnat byt se jim podařilo až před necelým rokem. Za byt o dispozici 1+1 platí okolo 7 tis. Kč včetně služeb a připojení na internet, kauce byla 35 tis. Kč, soužití se sousedy v domě je dle jejích slov bezproblémové.

Tuto zkušenost, že je obtížné najít si bydlení v případě romské etnicity, potvrzuje i zkušenost pracovníků frýdlantského sociálního odboru: „(...) *mám tady teď maminku se třemi dětmi, která prostě nemá bydlení, vždycky prostě všechno platila včas, to i když se prostě za ní přemluvíte, tak je to Romka a nevezmou a většinou to bývá i první dotaz, když třeba řeknu, zkuste zavolat, teď jsem viděla nějaký inzerát, první dotaz je, jste Romka? Ano jsem. Tak to se nezlobte, ale my vám to nepronajmeme (...)*“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Pro většinu respondentů z řad obyvatel SVL je výraznou překážkou výše kauce (označovaná respondenty obvykle termínem „akontace“). Kauce ve standardním, komerčním nájemním bydlení je mnohdy ve výši třech nájmů, což je pro nízkopříjmové obyvatele, kteří jsou mnohdy závislí (alespoň zčásti) na dávkovém systému a zároveň platí za nekvalitní, substandardní bydlení vysoké nájemné, často mimo jejich finanční možnosti. To reflektuje i zkušenost pracovníků sociálních odborů: „(...) *ti lidé nemají jakoby žádné našetřené peníze na ty kauce, jo a co si budeme povídat k soukromníkovi ta kauce je minimálně třicet tisíc, teď máte deset tisíc dáte na za nájem, nějaké náklady na stěhování a jsme třeba na padesáti tisících a ty lidi tohle prostě nemají.*“ (Sociální odbor, Frýdlant) Důvod pro výběr „obchodníků s chudobou“ tak ze strany obyvatel SVL není jen ochota těchto vlastníků nemovitostí pronajmout byt prakticky komukoliv, ale také skutečnost, že kauci buď nepožadují, nebo je ve

výši jednoho nájmu, případně je možné rozložit si její splácení do vícero měsíčních nájmu. Někteří z respondentů bydlící v SVL tak zmiňovali jakožto jedinou cestu, jak se vymanit ze současného nevyhovujícího bydlení, krátkodobé (několikaměsíční) bydlení u rodiny či známých, které jim umožní našetřit si na kauci v komerčním bydlení u klasických pronajímatelů. Akutní bytová nouze některých sociálně vyloučených osob je přitom dle zkušeností frýdlantského sociálního odboru problém, s nímž se jeho pracovníci potýkají relativně běžně: „(...) *tak pět až deset za měsíc a jsou většinou třeba ty opakující se, že prostě sem chodí, dotazují se, nevíte o nějakém bydlení, mně se furt nic nedaří najít a to, takže zkusíme to třeba i přes to, aby nejdříve měli práci s ubytováním, aby teda si mohli nějaké ty finanční prostředky vydělat a našetřit (...)*“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Substandardní bydlení není problémem jen z hlediska samotné kvality žití v domech, které jsou dlouhodobě neudržované, je zde vlhkost či plíseň a náklady na bydlení jsou neúměrné velikosti a kvalitě. Zvláště u rodin s dětmi má nekvalitní bydlení i řadu nepřímých dopadů, byť ty jsou obtížně ekonomicky vyčíslitelné, ale přispívají – spolu s rodinným zázemím – k horší školní docházce, horšímu prospěchu, častějším předčasným odchodům ze vzdělání a obecně k nižší kvalitě života: „*Ale jak na vás bude působit to, v čem žijete, když vám padá omítka na hlavu, nemáte vodu a podobně. To je šílený. To dítě to nemotivuje. (...) A to prostředí má obrovský vliv. Kdysi jsem začínala u toho housingu, takže víme, že když jsme vzali člověka, kterej byl mimo sociální systém úplně, co to udělalo, když jsme ho dali do bytu. Prostě obyčejnej byt. Ale prostě byla tam tekoucí vodu, měl se kde vyspat, nespál na zemi, spal na posteli. Ten člověk se ohromně rychle zvednul. To, v čem vyrůstáte, vás ohromně ovlivňuje. Samozřejmě, pokud budu vyrůstat tam, kde má pan Urban prostě tyhle šílený věci, tak jak vás to asi bude motivovat i s jedničkama.*“ (Klub Cajk, Frýdlant)

Školství a problematika předčasných odchodů ze vzdělání

Předčasné odchody ze vzdělání v rámci běžných tříd základních škol do značné míry souvisí se sociálním znevýhodněním daných rodin a obecně nízkou vzdělanostní úrovní v rodině. Předčasný odchod ze vzdělání je zároveň jednou z hlavních bariér pozdějšího úspěšného zapojení na trhu práce a významným prvkem, který dále posiluje sociální vyloučení. Na Frýdlantsku jsou dlouhodobě nejčastější odchody ve dvou největších městech, tedy ve Frýdlantě a v Novém Městě pod Smrkem. Předčasné odchody ze ZŠ se týkají i dvou dalších měst v regionu, Hejnic a Raspenavy. Předčasné odchody ze vzdělání se navíc replikují v sociálně vyloučených rodinách napříč generacemi, jak potvrzují zkušenosti respondentů *„Tady to je trošku začarovanéj kruh bludnej v rámci generací, kdy děti kolem desátýho, jedenáctýho roku se začínaj trošičku ztrácet, jdou s průměrama ve škole dolů. Kolem patnáctýho roku začíná bejt velkej sešup, neříkám, že to je na sto procent. Není to u nikoho na sto procent, ale většinou se nám vracej pak v osmnácti letech, že většinou kluci – ted', co mám – minulej, předminulej rok, tak se nám pět chlapců vrátilo zpátky na střední školu s tím, že zjistili, že po deváté třídě byli strašně natěšený, že budou dělat ty zedníky, budou jezdit do zahraničí a že vlastně i bez toho papíru, že žádněj učební obor, že to daj bez toho. Vrátili se zpátky, že si dodělaj ten papír a jsou všichni na tý střední škole. Takže u chlapců je to takto. U holek je to horší. V patnácti letech většinou otěhotní a do školy se už málokdy vrací. (NZDM, Frýdlant) V prevenci předčasných odchodů ze vzdělání v rámci ZŠ a v podpoře úspěšného pokračování studia na středních školách hrají, kromě rodinného zázemí i škol samotných, roli i další služby, ať už jde o pracovníky sociálních odborů, nebo o pracovníky NNO z řad nízkoprahových a volnočasových klubů: „Asi, asi takhle, že se to pořád opakuje ve stejných rodinách, ale zase, my máme dobrou spolupráci se školou, že když se vlastně vyskytne nějaký problém v té rodině, tak škola nás jakoby hned informuje, takže není problém hned do té rodiny dojít, na to zase využívám kolegyni, že je jako terénní pracovník, to tam prostě hned zazvoní a v čem je problém, že zaspali, tak se oblíkni a jdeš do školy, žádné jako, že celý den budeš doma. (...) hodně tady s těmi dětmi pracuje ten nízkoprah, ten je hodně motivuje, právě aby vydrželi to dojíždění, každodenní vstávání, když v té rodině nikdo nestává, že to stojí teda peníze to dojíždění, že ta škola nějaké má teda, nějaké nároky.“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)*

Podle statistik uvedených v tabulce 21 – Předčasné odchody z běžných tříd ZŠ, se situace ve Frýdlantu v uplynulých letech mírně zlepšila a ze ZŠ odcházelo předčasně okolo 10 žáků. Podle zkušeností pracovnice frýdlantského Free Clubu je navíc situace lepší i v rámci středoškolského vzdělání: *„Protože dřív jsme zažívali jako docela velkej neúspěch, že z tý střední prostě odcházeli a šli radši do práce, protože prostě potřebovali peníze. Ale*

ted'ka třeba, co můžu ted'ka za ty poslední dva roky jako říct, tak jsou na tý střední tady a líbí se jim tady. (Free Club, Frýdlant) Rovněž vedoucí frýdlantského NZDM zmiňuje větší úspěšnost v pokračování ve vzdělávání, a to jak v rámci ZŠ, tak i ZŠ speciální: „Tak z tý speciální školy povětšinou se dostávají na tu speciální školu, na lesnickou, takové učební obory automechanik, opravář zemědělských strojů a dalo by se říct, že to i dokončej. (...) Základní školy, (...) tak když si vezmu jenom ty devítky, co odcházeli, tak většina se dostala, ale taky to měli usnadněnější tím covidem, že nemuseli dělat některý přijímačky, na tu lesnickou.“ (NZDM, Frýdlant)

Dlouhodobě nejhorší statistiky předčasných odchodů ze ZŠ má Nové Město pod Smrkem, což potvrzuje i ředitel organizace Maják NMPS zajišťující NZDM a dle jeho zkušeností není situace lepší ani v následném vzdělávání, navíc vzdělání často není v rodinách chápáno jako hodnota: „(...) já bych řekl, že u nás až padesát procent studentů během prvního druhého ročníku toho odborného učiliště to prostě ukončuje. A i ve třetáku... Protože tady je problém: oni se užíví rukama a nepotřebují vzdělání. A tím pádem od rodiny na to... není na to tlak.“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem) Část mladistvých, kteří předčasně odcházejí ze ZŠ, se navíc nejde přihlásit na ÚP: „Nehledě na to, že prostě je hrozně těžké prakticky je dokopat... dokopat, to je hloupý výraz... ale vlastně motivovat k tomu, aby si došli potom, když už nejsou zaopatření, vlastně když vyjdou v patnácti letech ze základní školy – byť třeba z té sedmé třídy -, tak oni třeba nechtějí pokračovat dál, tak nahlásit se třeba na pracovní úřad. Takhle vznikají dluhy.“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem)

Část žáků každoročně nedokončí ZŠ ani v Hejnicích a v Raspenavě, v druhém jmenovaném městě ve školním roce 2019/2020 předčasně odešlo ze ZŠ 6 žáků, tedy celá čtvrtina. Jiné roky se v obou městech počet předčasných odchodů týkal jednotek žáků. Vzhledem k tomu, že dostupné statistiky předčasných odchodů ze ZŠ končí školním rokem 2019/2020, nepromítnul se do něj ještě specifický, distanční výukou ovlivněný školní rok 2020/2021. Je však možné, že se tento školní rok negativně promítne do statistik.

Tabulka 21 - Předčasné odchody z běžných tříd ZŠ: obce

Předčasné odchody z běžných tříd ZŠ, resp. žáci s nedokončeným základním vzděláním při ukončení povinné školní docházky předčasných odchodem se rozumí ukončení PŠD v 7. nebo 8. ročníku															
	Celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (školní rok 2015/16)			Celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (školní rok 2016/17)			Celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (školní rok 2017/18)			Celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (školní rok 2018/19)			Celkový počet žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku - běžné třídy (školní rok 2019/20)		
	Počet předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	% podíl předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy		Počet předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	% podíl předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy		Počet předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	% podíl předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy		Počet předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	% podíl předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy		Počet předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	% podíl předčasných odchodů ze ZŠ - běžné třídy	
Kunratice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heřmanice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Černousy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dětrichov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bílý Potok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulovka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolní Řasnice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frýdlant	105	15	14,28571429	98	15	15,30612245	90	16	17,77777778	113	9	7,96460177	102	11	10,78431373
Habartice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hejnice	44	2	4,545454545	38	2	5,263157895	30	2	6,666666667	39	2	5,128205128	32	1	3,125
Horní Řasnice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jindřichovice pod Smrkem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krásný Les	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lázně Libverda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nové Město pod Smrkem	40	5	12,5	27	7	25,92592593	32	6	18,75	24	4	16,66666667	32	4	12,5
Pertoltice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Raspenava	19	2	10,52631579	17	0	0	29	1	3,448275862	29	5	17,24137931	24	6	25
Višňová	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frýdlant - SO ORP	208	24	11,53846154	180	24	13,33333333	181	25	13,8121547	205	20	9,756097561	190	22	11,57894737
Liberec - okres	1320	75	5,681818182	1358	100	7,36377025	1359	76	5,592347314	1389	82	5,903527718	1519	73	4,805793285
Liberecký kraj	3453	201	5,821025195	3481	226	6,492387245	3550	173	4,873239437	3554	199	5,599324705	3815	187	4,901703801
ČR	75318	3397	4,510210043	76985	3515	4,565824511	78486	3495	4,453023469	80914	3630	4,486244655	85511	3679	4,302370455

Dávky v HN a SSP

Dávky pomoci v hmotné nouzi (mimořádná okamžitá pomoc, příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení) můžeme chápat jako jeden z indikátorů sociálního vyloučení na daném území. Dávky hmotné nouze slouží jako pomoc osobám s nedostatečnými příjmy, jimž umožňují uspokojení základních životních potřeb. Dávky hmotné nouze nevyžadují přihlášení k trvalému pobytu a žádost se nemusí týkat jen jednotlivce, velice často se naopak žádost týká i společně posuzovaných osob (SPO). Změny v počtu vyplacených dávek hmotné nouze v daných obcích pak mohou ukazovat na pohyb sociálně znevýhodněných v jednotlivých obcích.

V následující tabulce č. 22 je přehled vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci v letech 2016, 2018, 2020 a za první kvartál roku 2021 ve všech obcích ORP Frýdlant. Podrobnější rozdělení vyplacení MOP dle účelu je uvedeno v oddílu Příloha. Počtem vyplacených MOP logicky (vzhledem k populaci) výrazněji vystupují dvě největší města, tedy Frýdlant a Nové Město pod Smrkem. Ze statistik za první kvartál roku 2021 zaujme poměrně vysoký počet vyplacených MOP v Bulovce (13) a Raspenavě (9), přičemž v obou obcích byly tyto dávky ve větší míře vypláceny i v uplynulých letech.

Tabulka 22 - Počet vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci v obcích v územním obvodu ORP Frýdlant³²

	rok 2016	rok 2018	rok 2020	1.-3.q 2021
Bílý Potok	2	0	3	0
Bulovka	13	4	5	13
Černousy	5	1	0	7
Dětřichov	0	1	0	1
Dolní Řasnice	2	5	1	3
Frýdlant	73	34	35	59
Habartice	2	1	1	1
Hejnice	6	1	3	0
Heřmanice	4	3	0	0
Horní Řasnice	0	0	1	0
Jindřichovice pod Smrkem	8	2	3	1
Krásný Les	0	0	0	0
Kunratice	1	1	0	1
Lázně Libverda	3	1	2	0
Nové Město pod Smrkem	30	9	14	34
Pertoltice	3	0	2	3
Raspenava	21	2	17	9

³² Zdroj: MPSV

Višňová	8	0	5	3
---------	---	---	---	---

Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí (PnŽ) je jednou z dávek hmotné nouze, která pomáhá řešit nedostatečný příjem dané osoby (nebo společně posuzovaných osob). Nárok na tuto dávku vzniká osobě nebo dané rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí, přičemž částka živobytí je stanovena pro každého individuálně. Pro stanovení živobytí okruhu společně posuzovaných osob se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima a samotná výše příspěvku je stanovena jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení (do výše 30 %, v Praze pak 35 %, příjmu osoby či rodiny).

Následující tabulka č. 23 uvádí příjemce příspěvku na živobytí po obcích ORP Frýdlant. Kromě Frýdlantu a Nového Města pod Smrkem zde opět výrazněji vystupuje obec Bulovka, kde je v posledních pěti letech stabilně mezi 20 až 30 příjemci PnŽ, a rovněž Raspenava, kde sice po roce 2016 došlo ke skokovému snížení příjemců PnŽ, nicméně v posledních letech se stále počet příjemců drží mezi 25 a 30 osobami.

Tabulka 23 - Příspěvek na živobytí: obce³³

Obec	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Bílý Potok	9	14	1 až 5	1 až 5	1 až 5	13	1 až 5	1 až 5
Bulovka	30	80	20	69	23	66	24	72
Černousy	10	27	10	31	7	20	7	19
Dětřichov	9	19	11	25	14	34	9	29
Dolní Řasnice	12	30	1 až 5	9	7	17	6	15
Frýdlant	157	399	102	258	119	290	119	284
Habartice	7	18	2	5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Hejnice	45	98	24	54	27	51	27	57
Heřmanice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0
Horní Řasnice	6	8	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Jindřichovice pod Smrkem	17	66	11	43	8	17	10	14
Krásný Les	5	10	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Kunratice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Lázně Libverda	10	24	1 až 5	7	6	16	1 až 5	8
Nové Město pod Smrkem	113	327	69	199	68	198	72	211
Pertoltice	1 až 5	6	1 až 5	9	7	11	6	11
Raspenava	55	124	26	72	30	80	26	72
Višňová	20	45	13	27	13	30	11	24

³³ Zdroj: MPSV

V následujících tabulkách je detailněji představena distribuce příspěvků na živobytí ve vybraných městech Frýdlantska. V tabulce č. 24 je zobrazen počet příjemců PnŽ v konkrétních ulicích Frýdlantu, přičemž jsou pro přehlednost uvedeny pouze ty ulice, kde byl za sledované období počet příjemců a dalších SPO větší než pět. Ze statistik výrazněji vystupují ulice, kde jsou domy obývané sociálně vyloučenými osobami (Hejnická, Husova, Míru, Raisova), ale i ulice, kde nejsou známe SVL (Mlýnská, Sídlištní, Zámecká) – v případě dvou posledně jmenovaných může statistiku ovlivňovat počet domů s velkým počtem bytů.

Tabulka 24 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Frýdlant³⁴

Ulice - Frýdlant	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
ČSA (okr. Liberec, obec Frýdlant)	9	16	1 až 5	9	6	20	1 až 5	13
Děkanská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	15	1 až 5	11	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5
Dětiřchovská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0
Dlouhá (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	9	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Družstevní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	7	14	1 až 5	10	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Fügnerova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	6	16	1 až 5	15	1 až 5	6	1 až 5	6
Hejnická (okr. Liberec, obec Frýdlant)	12	46	1 až 5	25	1 až 5	25	1 až 5	15
Husova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	11	10	25	9	22	10	23
Jizerská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	13	1 až 5	13	1 až 5	10	1 až 5	11
Kodešova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	20	1 až 5	8	1 až 5	6	1 až 5	9
Komenského (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5	1 až 5	14	1 až 5	18
Krátká (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	1 až 5
Lesní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	10	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0
Liliová (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	8	1 až 5	8	1 až 5	10	1 až 5	1 až 5
Luční (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	7	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Mezibranská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	11	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	0	0
Míru (okr. Liberec, obec Frýdlant)	7	16	6	17	14	25	11	21
Mlýnská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	7	0	0	7	14	7	14
nám. T. G. Masaryka (okr. Liberec, obec Frýdlant)	19	24	12	15	8	12	9	11
Příčná (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	8	1 až 5	1 až 5
Raisova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	7	16	7	16	6	16	7	19
Sídlištní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	7	20	1 až 5	1 až 5	1 až 5	7	7	14
Školní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	8	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Zahradní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	8	1 až 5	6	1 až 5	15	1 až 5	22
Zámecká (okr. Liberec, obec Frýdlant)	7	22	8	22	8	18	6	14
Žitavská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	9	1 až 5	9	1 až 5	13	1 až 5	13

V Novém Městě pod Smrkem stále nejvýrazněji vystupuje Mírové náměstí, kde je v městských bytech větší počet osob ohrožených sociálním vyloučením, naopak k poklesu ve sledovaném období došlo u ulic, kde jsou panelové domy.

³⁴ Zdroj: MPSV

Tabulka 25 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Nové Město pod Smrkem³⁵

Ulice - Nové Město pod Smrkem	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Boženy Němcové (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	0	0	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6
Dělnická (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	1 až 5	7	1 až 5	8
Frydlantská (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6
Husova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	9	1 až 5	15	1 až 5	17	1 až 5	8
Jindřichovická (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	10	1 až 5	16
Kmochova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	6	1 až 5	7	0	0	0	0
Komenského (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5
Ludvíkovská (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	11	1 až 5	10	1 až 5	8	1 až 5	13
Mánesova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	12	39	6	13	1 až 5	9	6	12
Mírové náměstí (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	14	45	8	26	9	27	11	37
Myslbekova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	9	23	1 až 5	17	1 až 5	19	1 až 5	14
Nádražní (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Palackého (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	12	25	1 až 5	13	1 až 5	8	7	12
Revoluční (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	13	1 až 5	1 až 5	1 až 5	12	6	21
Švermova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	14	39	6	16	7	19	1 až 5	7
Uhelná (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	16	1 až 5	7	1 až 5	14	1 až 5	7
Vaňkova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	11	37	8	27	1 až 5	1 až 5	1 až 5	9

V Hejnicích a Raspenavě se příjemci příspěvku na živobytí nejvíce koncentrují do ulic, kde je nějaký dům, v němž žijí osoby ohrožené sociálním vyloučením a rovněž do ulic, kde jsou panelové domy a je zde větší koncentrace osob.

Tabulka 26 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Hejnice³⁶

Ulice - Hejnice	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Jizerská (okr. Liberec, obec Hejnice)	7	19	1 až 5	12	1 až 5	6	1 až 5	9
Klášteří (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	0	0	0	0	0	0
Lázeňská (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	8	1 až 5	17	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Nádražní (okr. Liberec, obec Hejnice)	7	8	1 až 5	8	1 až 5	1 až 5	1 až 5	13
P. Bezruč (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	10	1 až 5	1 až 5	1 až 5	13	1 až 5	7
Sídlště (okr. Liberec, obec Hejnice)	9	19	1 až 5	9	1 až 5	10	8	18
Skřivánek (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	0	0
Zátíší (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	0	0

³⁵ Zdroj: MPSV

³⁶ Zdroj: MPSV

Tabulka 27 - Příspěvky na živobytí ve vybraných ulicích: Raspenava³⁷

Ulice - Raspenava	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí		příspěvek na živobytí	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Fučíkova (okr. Liberec, obec Raspenava)	14	29	1 až 5	17	8	21	7	19
Hejnická (okr. Liberec, obec Raspenava)	7	16	1 až 5	9	1 až 5	15	6	23
Luční (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	10	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	0	0
Luhová (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	12	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	1 až 5	7
Moskevská (okr. Liberec, obec Raspenava)	8	13	1 až 5	6	8	15	1 až 5	6
Nábřeží (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Nádražní (okr. Liberec, obec Raspenava)	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Příčná (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Slunečná (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	16	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
U stadionu (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	0	0
V údolí (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0

Doplatky na bydlení

Další dávkou v hmotné nouzi je doplatek na bydlení (DnB). Na rozdíl od příspěvku na bydlení je možné jej získat i na ubytování v ubytovnách, pobytových službách a dalších nestandardních typech bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

³⁷ Zdroj: MPSV

Tabulka 28 - Doplatek na bydlení: obce³⁸

Obec	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Bílý Potok	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	10	1 až 5	1 až 5
Bulovka	6	9	8	21	11	27	9	25
Černousy	1 až 5	13	1 až 5	14	1 až 5	12	1 až 5	12
Dětřichov	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	16	1 až 5	13
Dolní Řasnice	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5
Frýdlant	45	109	40	106	47	112	48	110
Habartice	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	0	0
Hejnice	14	38	10	22	1 až 5	9	8	20
Heřmanice	0	0	0	0	0	0	0	0
Horní Řasnice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0
Jíndřichovice pod Smrkem	1 až 5	18	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Krásný Les	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Kunratice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Lázně Libverda	5	15	1 až 5	1 až 5	1 až 5	9	1 až 5	6
Nové Město pod Smrkem	54	157	34	90	33	90	38	102
Pertoltice	1 až 5	6	1 až 5	6	1 až 5	8	1 až 5	6
Raspenava	8	17	1 až 5	10	11	29	7	10
Višňová	7	19	6	13	6	13	1 až 5	7

Ve Frýdlantu je v uplynulých cca třech letech nejvyšší koncentrace příjemců DnB v Husově ulici, významněji rovněž vystupují Žitavská, Míru a Zámecká. Ze statistik naopak prakticky vypadly ulice Hejnická a Kodešova, kde se nachází výše popsané domy obývané sociálně vyloučenými osobami, v nichž posledních několik let neteče voda.

V Novém Městě pod Smrkem je opět ve sledovaném období nejvyšší koncentrace DnB na Mírovém náměstí, tedy v domech v majetku města, dále pak v ulicích Vaňkova, Švermova či Uhelná, kde se nacházejí panelové domy (zčásti v majetku firmy CPI BYTY, a.s.) a v posledních dvou letech i v ulici Myslbekova, kde se nachází městský dům, v němž žijí sociálně vyloučené osoby.

V Hejnicích i sousední Raspenavě nejsou ulice, které by skutečně výrazně vystupovaly z hlediska statistik příjemců doplatků na bydlení. V Hejnicích je vyšší koncentrace příjemců těchto vyplacených dávek v ulicích Nádražní a Sídliště, kde jsou panelové domy, v nichž žijí někteří nízkopříjmoví obyvatelé. V Raspenavě se jedná o ulici Hejnickou, kde se nachází výše popsaný bytový dům v majetku města, kde je větší koncentrace osob s nízkými příjmy a osob ohrožených sociálním vyloučením.

³⁸ Zdroj: MPSV

Tabulka 29 - Doplatek na bydlení: Frýdlant³⁹

Ulice - Frýdlant	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Děkanská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Družstevní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	8	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Hejnická (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	14	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5	0	0
Husova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	7	17	1 až 5	13	6	14
Jizerská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	6	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	0	0
Kodešova (okr. Liberec, obec Frýdlant)	0	0	0	0	0	0	0	0
Komenského (okr. Liberec, obec Frýdlant)	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5
Míru (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	14	1 až 5	10	1 až 5	10	1 až 5	14
Mlýnská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	6	0	0	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5
nám. T. G. Masaryka (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6
Školní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0
Zahradní (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	13	1 až 5	11
Zámecká (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	10	1 až 5	6	1 až 5	6
Žitavská (okr. Liberec, obec Frýdlant)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	9	1 až 5	13	1 až 5	9

Tabulka 30 - Doplatek na bydlení: Nové Město pod Smrkem⁴⁰

Ulice - Nové Město pod Smrkem	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Husova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	9	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0
Ludvíkovská (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	10
Mánesova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	7	21	1 až 5	1 až 5	1 až 5	8	1 až 5	9
Mírové náměstí (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	9	26	1 až 5	12	7	17	6	15
Myslbečova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	19	1 až 5	9	1 až 5	13	1 až 5	10
Palackého (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	6	1 až 5	6	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Revoluční (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	7	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	10
Švermova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	7	14	1 až 5	10	1 až 5	7	1 až 5	7
Uhelná (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	12	1 až 5	7	1 až 5	14	1 až 5	7
Vaňkova (okr. Liberec, obec Nové Město pod Smrkem)	1 až 5	19	1 až 5	20	1 až 5	1 až 5	1 až 5	9

³⁹ Zdroj: MPSV

⁴⁰ Zdroj: MPSV

Tabulka 31 - Doplatek na bydlení: Hejnice⁴¹

Ulice - Hejnice	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Jizerská (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	12	1 až 5	1 až 5	0	0	1 až 5	1 až 5
Kláštevní (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	0	0	0	0	0	0
Lázeňská (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	1 až 5	6	0	0	0	0
Nádražní (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	1 až 5	8	1 až 5	1 až 5	1 až 5	10
P. Bezručů (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	8	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0
Sídlíště (okr. Liberec, obec Hejnice)	1 až 5	12	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Skřivánek (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	0	0	0	0	0	0
Zátíší (okr. Liberec, obec Hejnice)	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabulka 32 - Doplatek na bydlení: Raspenava⁴²

Ulice - Raspenava	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení		doplatek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Fučíková (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	6	0	0
Hejnická (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	8	1 až 5	7	1 až 5	15	1 až 5	1 až 5
Luční (okr. Liberec, obec Raspenava)	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	0	0
Luhová (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	1 až 5	1 až 5
Moskevská (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	6	0	0	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Nádražní (okr. Liberec, obec Raspenava)	0	0	0	0	1 až 5	1 až 5	0	0
V údolí (okr. Liberec, obec Raspenava)	1 až 5	1 až 5	0	0	0	0	0	0

Príspevek na bydlení

Príspevek na bydlení je dávka státní sociální podpory určená jednotlivcům i rodinám s nižšími příjmy, jejichž výdaje za bydlení tvoří více než 30 % rozhodného příjmu. Za členy rodiny se považují osoby, které společně užívají daný byt. Od července 2020 se do výpočtu příspěvku na bydlení započítávají jen ty osoby, které v domácnosti skutečně bydlí, nikoliv ty, které se zde jen mají trvalé bydliště.

⁴¹ Zdroj: MPSV

⁴² Zdroj: MPSV

Tabulka 33 - Příspěvek na bydlení: obce⁴³

Obec	Počet příjemců a dalších společně posuzovaných osob (SPO) za měsíc nároku							
	prosinec 2016		prosinec 2018		prosinec 2020		srpen 2021	
	příspěvek na bydlení		příspěvek na bydlení		příspěvek na bydlení		příspěvek na bydlení	
	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*	počet příjemců	počet příjemců a dalších SPO*
Bílý Potok	17	34	11	21	13	28	12	32
Bulovka	42	109	40	109	43	120	37	101
Černousy	9	22	10	23	11	27	9	21
Dětřichov	16	36	16	32	16	34	14	35
Dolní Řasnice	15	37	9	17	8	15	9	18
Frýdlant	269	667	206	469	197	449	151	352
Habartice	7	15	6	16	1 až 5	9	5	14
Hejnice	128	243	87	169	79	153	54	114
Heřmanice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Horní Řasnice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Jindřichovice pod Smrkem	20	58	15	38	13	24	11	26
Krásný Les	6	19	1 až 5	10	1 až 5	6	1 až 5	7
Kunratice	1 až 5	1 až 5	1 až 5	7	1 až 5	1 až 5	1 až 5	1 až 5
Lázně Libverda	17	33	14	22	12	24	9	15
Nové Město pod Smrkem	240	556	164	349	170	370	126	292
Pertoltice	6	13	5	10	6	15	6	16
Raspenava	85	212	64	151	54	149	45	113
Višňová	22	53	18	39	17	37	11	27

Zaměstnanost

Historicky je frýdlantský výběžek spjatý s textilní výrobou, nejprve v podobě domácí malovýroby, od 19. století se těžiště textilní produkce postupně přesouvalo do místních továren. Frýdlant jakožto významné průmyslové centrum však byl nahrazen Libercem. Během období socialismu se zvláště v menších obcích stala významnými zaměstnavateli zemědělská družstva, některé z bytových domů původně postavených pro zaměstnance těchto zemědělských družstev dnes v soukromých rukou slouží jako byty pro sociálně slabší. Zároveň se zde v podobě národních podniků udržovala tradice textilní výroby, nejvýznamnějším podnikem byla Textilana, jejíž provoz v Novém Městě pod Smrkem byl druhý nejvýznamnější z celé sítě továren. Radikální politické a s tím související ekonomické změny po roce 1989 dále proměnily zaměstnanostní strukturu regionu, privatizace podniků a konkurence levnější výroby v asijských zemích znamenala faktický konec průmyslové textilní produkce. Na Frýdlantsku bylo po roce 1990 uzavřeno množství průmyslových závodů, sklářských, textilních i dřevozpracujících, útlum zaznamenala také zemědělská výroba. Ta

⁴³ Zdroj: MPSV

však zůstává nejvýznamnějším hospodářským odvětvím ve středních a menších sídlech SO ORP, což s sebou nese vyšší podíl sezónních pracovních příležitostí.

Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele patří zahraniční firmy specializující se na výrobu rozličných komponentů nutných pro výrobu aut, konkrétně firma CiS Systems s.r.o. se závody v Novém Městě pod Smrkem a Hejnicích a frýdlantský závod firmy ZF AUTOMOTIVE CZECH s.r.o.. Textilní výroba je stále přítomna díky firmám W.Wülfing s.r.o. v Dětrichově a Damino CZ s.r.o. ve Frýdlantě. V regionu je i několik menších zaměstnavatelů (do cca 100 zaměstnanců), kromě Frýdlantu a nedalekého Dětrichova (obě Frýdlantské strojírný Rasl a syn a.s.) se nacházejí v Hejnicích (CUBE CZ s.r.o.), Raspenavě (FURNIERTECHNIK), Višňové (JUTA a.s., Dvůr Králové) a Černousích (České dřevařské závody a.s.). Mezi významnější zaměstnavatele patří rovněž zdravotnická zařízení, konkrétně Nemocnice Frýdlant s.r.o. a Lázně Libverda a.s..

Míra nezaměstnanosti a její dílčí indikátory v rámci Libereckého kraje i jednotlivých ORP ke konci roku 2020 jsou představeny v tabulce 34 „Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání“. Obecná míra nezaměstnanosti v ČR byla v prosinci 2020 3,2 %, v Libereckém kraji pak 4,06 %, v ORP Frýdlant 5,47 %, vůbec nejvíc z ORP v rámci Libereckého kraje (spolu s ORP Tanvald, který se pohyboval v podobných hodnotách). U žen je v ORP Frýdlant podíl nezaměstnaných osob ještě vyšší, konkrétně 6,06%. Jako důvod lze označit obecně omezenou možnost zkrácených úvazků pro ženy vychovávající děti a vyšší podíl žen-samoživitelek. Specifika bariér znemožňujících vybraným skupinám vstup na trh práce v rámci regionu jsou diskutovány níže.

Tabulka 34 - Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob: územní srovnání⁴⁴

Kraj, Správní obvody obcí s rozšířenou působností
(k 31. 12. 2020)

	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	celkem	dosažitelní	celkem	muži	ženy
Liberecký kraj	12 364	11 363	4,06	3,82	4,30
Česká Lípa	1 722	1 564	3,11	2,76	3,47
Frýdlant	1 056	895	5,75	5,47	6,06
Jablonec nad Nisou	1 344	1 267	3,58	3,13	4,04
Jilemnice	600	567	4,06	4,29	3,82
Liberec	4 077	3 781	4,10	3,86	4,34
Nový Bor	813	694	4,19	3,76	4,64
Semily	686	655	4,09	4,04	4,14

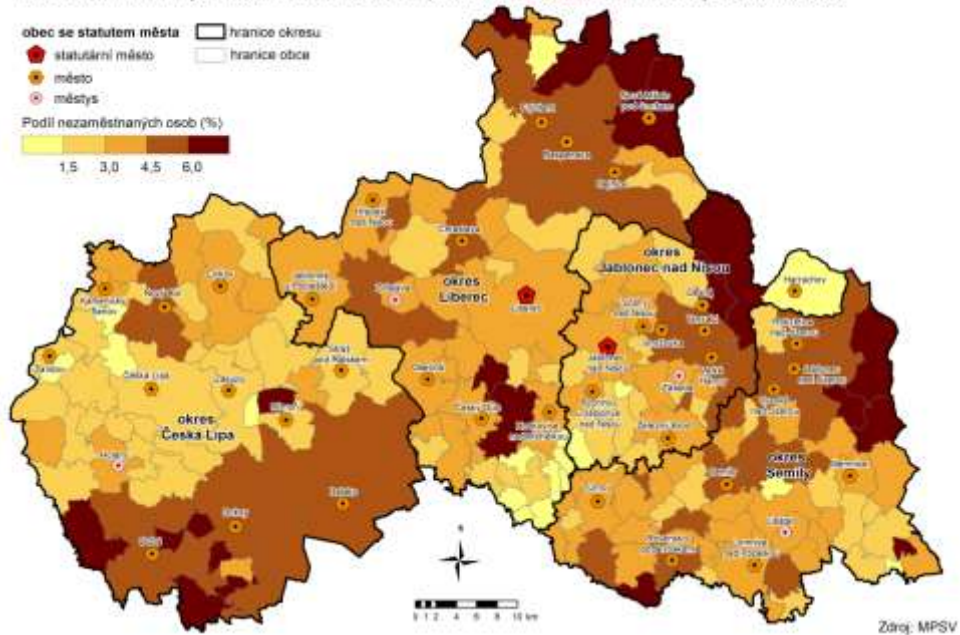
⁴⁴ Zdroj: ČSÚ

Tanvald	785	717	5,56	5,45	5,69
Turnov	701	681	3,23	3,13	3,32
Železný Brod	276	261	3,51	3,26	3,76

Při pohledu na konkrétní obce měly nižší nezaměstnanost, než byl celorepublikový průměr, Pertoltice, Kunratice, Heřmanice a Bílý Potok. Naopak výrazně vyšší nezaměstnaností trpí tradičně mikroregion Novoměstska, ve kterém dosahoval podíl nezaměstnaných osob více jak 7 %, a rovněž obce Černousy a Bulovka, která na tom s podílem nezaměstnaných 8,62 % byla v rámci regionu vůbec nejhůře. Mikroregion Novoměstska (s pochopitelnou výjimkou Lázní Libverda) „doplácí“ na svou polohu periferie v rámci periferie, s obtížným (respektive časově náročným) vlakovým či autobusovým spojením do Liberce a na něj navázaných průmyslových zón. Větší provozy v čele s novoměstským závodem Textilany skončily, významnějším zaměstnavatelem v Novém Městě pod Smrkem a nejbližším okolí je pobočka CiS Systems s. r. o. v Ludvíkově pod Smrkem, který je jednou z částí Nového Města pod Smrkem. O relativní odlehlosti a horší dopravní obslužnosti je možné mluvit i v případě Bulovky, především některých jejích součástí, jako je Horní Bulovka a Dolní Oldřiš. Jak v případě Novoměstska, tak i Bulovky se do statisticky vyšší nezaměstnanosti pravděpodobně promítá i vyšší podíl sociálně vyloučených osob a také osob s nižším vzděláním a nižšími pracovními návyky způsobenými dlouhodobou nezaměstnaností, neboť situace na lokálním pracovním trhu je oproti minulým letům lepší: *„(...) teď je ta situace, že kdo tu práci opravdu chce a chce dělat, tak že už ty firmy jsou v takové situaci, že prostě už si nevybírají ... pamatuju si, že já nevím, tak sedm let zpátky, že na vrátnici nechali dotazník a dál se nedostali ty lidi, (...) ale dneska ty firmy opravdu přijímají a jsou ochotný ty lidi jakoby zaškoloval, nějakým způsobem, protože nemají.“* (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Z přehledů nezaměstnanosti je patrné, že obce ležící na přímém dopravním spojení na Liberec či v jeho blízkosti a také obce s turistickým potenciálem v rámci CHKO Jizerské hory jsou na tom z hlediska zaměstnanosti lépe.

Podíl nezaměstnaných osob v evidenci úřadu práce v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2020

Obrázek 66 – Prostorové rozložení nezaměstnanosti v rámci Libereckého kraje

Tabulka 35 - Nezaměstnanost v ORP Frýdlant po obcích⁴⁵

Název obce	Uchazeči o zaměstnání celkem	z toho		Dosažitelní uchazeči ve věku 15–64 let		Podíl nezaměstnaných osob (%) ²⁾			Volná pracovní místa	Počet uchazečů na 1 volné místo
		ženy	dlouhodobě nezaměstnaní ¹⁾	celkem	z toho ženy	celkem	muži	ženy		
Bílý Potok	13	12	6	10	9	2,26	0,43	4,25	2	6,50
Bulovka	65	30	21	54	24	8,50	8,62	8,36	-	x
Černousy	23	13	12	19	10	9,27	7,89	10,99	4	5,75
Děřichov	32	18	12	22	14	4,87	3,40	6,45	58	0,55
Dolní Řasnice	23	11	7	18	8	5,16	5,41	4,88	-	x
Frýdlant	300	165	99	249	130	5,35	5,11	5,59	76	3,95
Habartice	20	7	6	15	4	4,45	5,91	2,65	-	x
Hejnice	107	50	26	88	40	5,10	5,47	4,71	2	53,50
Heřmanice	6	2	1	5	2	2,76	3,06	2,41	-	x
Horní Řasnice	10	4	2	9	4	6,21	5,68	7,02	-	x
Jindřichovice pod Smrkem	25	11	10	24	10	6,59	7,61	5,56	2	12,50
Krásný Les	17	6	4	15	5	4,75	6,13	3,27	-	x
Kunratice	13	9	4	11	8	2,76	1,44	4,23	-	x
Lázně Libverda	10	3	4	9	3	3,30	4,20	2,31	2	5,00
Nové Město pod Smrkem	212	110	71	195	102	8,16	7,42	8,98	9	23,56
Pertoltice	4	2	-	4	2	1,48	1,34	1,64	-	x
Raspenava	117	64	42	101	56	5,59	4,99	6,19	17	6,88
Višňová	46	24	14	40	20	4,63	4,14	5,26	24	1,92
Liberec	2 969	1 524	651	2 739	1 416	4,15	3,98	4,32	3 616	0,82

¹⁾ nezaměstnaní déle než 12 měsíců

²⁾ podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu = počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let / počet obyvatel ve věku 15–64 let v %

Ve statistikách celkové nezaměstnanosti pro ORP Frýdlant byl patrný vliv globální finanční krize roku 2008, která je patrná na statistických údajích z roku 2009 a dále. Po více jak desetiprocentních podílech nezaměstnaných z let 2009 až 2014 však došlo k oživení poptávky po práci a tedy k poklesu podílu nezaměstnaných osob celkově a zároveň i k poklesu podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob (tedy osob s délkou evidence nad 12 měsíců). V posledním roce se nezaměstnanost v ORP Frýdlant po dvou letech, kdy byla pod pětiprocentní hranicí opět dostala nad tuto hranici, konkrétně na hodnotu 5,75%. Stoupl rovněž i podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob, a to skoro na třetinu všech nezaměstnaných.

⁴⁵ Zdroj: MPSV

Tabulka 36 - Nezaměstnanost v ORP Frýdlant v letech 2001 až 2020⁴⁶

UKAZATEL	SO ORP Frýdlant																			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	NEZAMĚŠTNANOST (dle MPSV k 31. 12.²⁾)																			
Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce	1 706	1 944	2 168	2 109	2 024	1 838	1 528	1 576	2 239	2 167	1 915	.	1 987	1 844	1 572	1 314	995	855	892	1 056
z toho (%):																				
dosažitelní	.	.	.	.	95,7	96,5	96,6	98,2	99,5	97,0	96,3	.	96,7	96,3	94,0	90,7	84,1	79,3	80,5	84,8
občané se zdravotním postižením	13,1	13,0	12,7	12,1	13,0	14,3	14,5	12,6	9,3	9,9	10,0	.	9,3	10,1	11,1	11,3	14,3	14,5	15,1	13,5
absolventi škol	9,1	7,0	6,5	5,5	4,0	4,8	2,8	4,3	3,8	2,4	2,6	.	2,8	2,6	2,8	1,8	1,5	1,6	2,0	2,6
osoby s délkou evidence nad 12 měsíců	41,3	42,8	44,3	48,4	49,7	48,6	47,9	34,7	30,1	40,6	41,5	.	43,8	47,7	45,0	38,4	37,0	27,5	25,3	32,8
Pracovní místa v evidenci úřadu práce	38	41	85	62	70	63	136	71	53	30	21	.	73	80	104	76	140	127	133	196
Uchazeči o zaměstnání na 1 pracovní místo v evidenci ÚP	44,9	47,4	25,5	34,0	28,9	29,2	11,2	22,2	42,2	72,2	91,2	.	27,2	23,1	15,1	17,3	7,1	6,7	6,7	5,4
Podíl nezaměstnaných osob (%) ³⁾	.	.	.	.	11,20	10,17	8,43	8,75	12,61	12,00	10,65	.	11,29	10,60	8,95	7,32	5,21	4,28	4,57	5,75

⁴⁶ Zdroj: MPSV

I přes patrný nárůst nezaměstnanosti v již zčásti „covidovém“ roce 2020 dle poznatků ÚP koronavirová krize dosud významně neovlivnila podobu a strukturu nezaměstnanosti. Ekonomické oživení let minulých dle poznatků ÚP znamenalo, že do zaměstnání se dostala i část dlouhodobě nezaměstnaných. Z údajů poskytnutých ÚP Frýdlant je z cca 900 osob v evidenci nezaměstnaných do 20 let věku celkem 55 osob, do 18 let 19 osob a do 16 let 3 osoby. Z 55 osob do 20 let věku v evidenci ÚP jich 40 má jen základní vzdělání.

Na první pohled překvapivě může působit, jak málo obyvatel regionu vyjíždělo za prací do některé ze sousedních zemí dle údajů ze SLDB 2011 (viz Tabulka 37). Pravděpodobným důvodem je obdobné strukturální vyloučení těchto oblastí v rámci Německa a Polska, které neposkytuje tolik pracovních příležitostí. Naopak při pohledu na statistiky vyjíždějících do zaměstnání z řady menších obcí při silnici 13 na Liberec je zřejmé, že právě krajské město je pomyslným pracovním magnetem. Případné změny v trendech pracovní migrace v regionu poskytnou až údaje ze SLDB 2021, které v době psaní výzkumné zprávy nebyly k dispozici.

Podle vyjádření části respondentů i dle znalosti současné situace na trhu práce ze strany ÚP je v řadě provozů stále poptávka po zaměstnancích. Například výše zmiňovaná firma CiS systems s. r. o. inzeruje celou řadu pozic, od dělnických až po administrativní. Stejně tak nabízejí, či v uplynulých měsících nabízely různé, povětšinou dělnické pozice firmy jako ZF Automotive Czech s.r.o. či Frýdlantské strojírny - Rasl a syn a.s. Zvláště pro větší a středně velké firmy je dnes běžné, jak v rozhovorech potvrdila i řada respondentů, svázat pracovníky z okolních obcí firemními autobusy, takže zaměstnanec není odkázaný na veřejnou dopravu či vlastní automobil. Podle zkušeností ÚP ve statistikách nezaměstnanosti figurují lidé, kteří jsou fakticky nezaměstnatelní, mají problémy s alkoholem či drogami, či nejsou z různých důvodů schopni obsluhy strojů při výrobě jednotlivých komponentů: *„ať se někdy přijedou podívat ti politici, co tady máme za „kádrové rezervy“. Dříve byl v každé vesnici nějaký statek, nebo JZD, kde ty lidi zaměstnali... tady máme lidi na VPP, kteří, když jim dáme úklid ulic, tak oni shrabou listí, ale lepenku co tam leží, tu tam nechaj', protože jsme jim řekli, ať uklidí listí.“* (ÚP ORP Frýdlant) Podobnou zkušenost, tedy že problém není jen nabídka práce, ale i schopnosti potenciálních zaměstnanců, zmiňoval i Sociální odbor Nového Města pod Smrkem: *„(...) hodně jich je v Liberci v té průmyslové zóně, ale jezdí sem teda autobusy a svázejí ty lidi, ale přímo tady je CIS, hodně lidí dojíždí a ještě velkým zaměstnavatelem ve Frýdlantu je to ZF, to vím, že jako oboje nějakým způsobem přijímají lidi, ale je to těžké, protože když v tom CISu stříhají nějaké ty kabely a dávají na to nějaké ty koncovky (...) byl problém, že třeba měli patnáct centimetrů ten kabel a teď tam měli, že to je*

stopadesát milimetrů... a konec, takže to je to první co dělají, když ty lidi přijímají, tak jim dají tohle a tím se to jako hodně probere." (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

V souvislosti s výše uvedeným je možné souhlasit s poznatky uvedenými v Situační analýze Frýdlantska z roku 2015, kde autoři uvádějí, že *"Vzhledem k nízké atraktivitě špatně placené legální práce, kterou navíc dále snižuje finanční náročnost dojíždění, se samozřejmě nabízí otázka, do jaké míry je nezaměstnanost v některých případech (možná i racionální) volbou."*⁴⁷ Finanční náročnost dojíždění sice odpadá, pokud jde o některá zaměstnání ve větších provozech, kde jsou zaměstnancům k dispozici firemní autobusy, nicméně výdaje za dojíždění do průmyslových zón v okolí Liberce či přímo do krajského města například do práce v obchodních centrech zmiňovala celá řada respondentů z řad obyvatel SVL, kteří v těchto zaměstnáních pracují. S ohledem na to, že se jedná vesměs o hůře placené práce často navíc ve vícesměnném provozu, může být skutečně pro část obyvatel z nízkopříjmových skupin a lidí ohrožených sociálním vyloučením skutečně racionální volbou zůstat mimo legální zaměstnání, a to i s ohledem na skutečnost, že velká část lidí ze SVL má exekuce. Naopak, alespoň dle vyjádření respondentů z řad NNO věnující se dluhové problematice, není exekuce obvykle překážkou pro zaměstnavatele: *"(...) já si myslím, že ty společnosti už dneska (...) si jsou natolik vědomi toho, že ten problém už je natolik jako prorostlej tou společností, že pokud by si museli vybírat zaměstnance na základě toho, jestli má nebo nemá exekuci, tak u nich nepracuje skoro nikdo."* (NNO Člověk v tísní – Dluhová poradna)

Specifické důvody, proč je obtížné najít (a setrvat) ve stabilním zaměstnání zmiňovala část respondentek – žen. Podle respondentek obecně chybí možnost pracovat ve směnném provozu jen na jednu směnu, či například možnost sdílených směn, neboť ženy s menšími dětmi dle jejich názoru mohou jen obtížně skloubit péči o rodinu a vícesměnný provoz.

Statisticky je tato možnost nepostižitelná, nicméně v rozhovorech s respondenty vyvstávalo, že část z nich má příjem z „brigád“, jednorázových prací například na stavbách, v lese apod., což ostatně nepřímo potvrzuje i zkušenost sociálních pracovníků: *"tady je problém v tom systému toho života, nedělám, jsem na dávkách a když je nejhůř, tak dělám na černo, že je to takový ten životní styl, který se těžko jako láme a těžko se jako buduje to, že si můžou, jako třeba i ty děti, je jim patnáct, šestnáct a říct jim, hele tak běž na tu školu, dodělej si to vzdělání, přeci nechceš žít jako tady ta máma, která furt řeší, jestli má na tohle, na tamto."* (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Řada respondentů ze SVL zmiňovala časově omezenou „práci pro město“, tedy VPP, které se střídají s několikaměsíčním pobytem na ÚP, přičemž výsledkem mnohdy není deklarovaný cíl VPP, tedy přechod do

---

⁴⁷ Situační analýza Frýdlantsko 2015, s. 49

stabilního zaměstnání, ale cyklus střídání této formy zaměstnání a pobytu na ÚP. V některých městech se podařilo pro část těchto pracovníků vytvořit stálá pracovní místa, například v Novém Městě pod Smrkem je v současnosti v režimu VPP 15 lidí a od loňského roku navíc 4 stálá pracovní místa.

Tabulka 37 - Vyjíždějící do zaměstnání podle obvyklého pobytu (SLBD 2011)⁴⁸

	Počet obyvatel s obvyklým pobytem						
	Vyjíždějící celkem [1]	vyjíždějící do zaměstnání					
		celkem [1]	v rámci obce [1]	do jiné obce okresu [1]	do jiného okresu kraje [1]	do jiného kraje [1]	zahraničí [1]
Bílý Potok	152	101	7	84	4	3	3
Bulovka	169	114	6	99	1	5	3
Černousy	68	47	8	37	-	2	-
Dětřichov	210	142	12	127	-	3	-
Dolní Řasnice	181	126	13	103	1	5	4
Frydlant	1 839	1 338	488	767	17	47	19
Habartice	213	148	19	120	-	9	-
Hejnice	608	453	93	327	7	18	8
Heřmanice	61	44	3	37	2	2	-
Horní Řasnice	47	32	4	25	-	2	1
Jindřichovice pod Smrkem	106	64	17	38	-	9	-
Krásný Les	110	80	2	74	-	3	1
Kunratice	76	53	4	45	2	2	-
Lázně Libverda	116	80	12	59	3	6	-
Nové Město pod Smrkem	794	567	141	374	6	37	9
Pertoltice	73	54	2	47	2	3	-
Raspenava	589	411	77	314	7	10	3
Višňová	351	250	36	203	2	9	-

⁴⁸ Zdroj: ČSÚ

Dluhová problematika

Jak ukazují data z poskytnutá Exekutorskou komorou ČR za roky 2016, 2017 a 2020, velká část obcí v ORP Frýdlant patří dlouhodobě k obcím, v nichž počet osob v exekuci výrazně převyšuje republikový i krajský průměr. Krajský průměr byl ke 4. březnu 2020 17,45 procent, okresní průměr za stejný rok 20,75 procent a celorepublikový 9,7 procent.

Pouze Heřmanice se ve sledovaných letech dlouhodobě pohybují pod hranicí republikového průměru podílu osob v exekuci. V letech 2016 a 2017 byl nejvyšší podíl osob v exekuci v Novém Městě pod Smrkem, kdy 33,75 % a 34,70 % osob mělo alespoň jednu exekuci. Již v roce 2019 (na základě údajů projektu Mapaexekuci.cz) však podíl klesnul na cca 19 % a tam se držel i začátkem března 2020. Nejvýraznější pokles se odehrál u počtu osob ve věku 18 až 29 let, kde mezi lety 2017 a 2020 klesly počty takřka o polovinu. K obcím, kde je tradičně vyšší podíl osob v exekuci, patří ve sledovaném období i Černousy (24,39 % osob v exekuci v roce 2016, 28,62 % v roce 2020), Bulovka (zde je patrný nárůst z 21,56 % osob v exekuci v roce 2016 na 25,84 % v březnu roku 2020), a Horní Řasnice (24,36 % v roce 2016 a pokles na 23,11 % v březnu 2020)

Tabulka 38 - Počet osob v exekuci: obce⁴⁹

	Počet osob v exekuci (k 31. 12. 2016)	% podíl osob v exekuci (k 31. 12. 2016) (přepočet na obyvatelstvo 15+ let)	Počet osob v exekuci (k 31. 12. 2017)	Počet exekucí (k 31. 12. 2017)	Počet dětí a mladistvých v exekuci (k 31. 12. 2017)	Počet osob 18-29 let v exekuci (k 31. 12. 2017)	Počet seniorů (65+ let) v exekuci (k 31. 12. 2017)	% podíl osob v exekuci (k 31. 12. 2017) (přepočet na obyvatelstvo 15+ let)	Počet osob v exekuci (k 4. 3. 2020)	Počet exekucí (k 4. 3. 2020)	Počet dětí a mladistvých v exekuci (k 4. 3. 2020)	Počet osob 18-29 let v exekuci (k 4. 3. 2020)	Počet seniorů (65+ let) v exekuci (k 4. 3. 2020)	% podíl osob v exekuci (k 4. 3. 2020) (přepočet na obyvatelstvo 15+ let)
Kunratice	40	12,57861635	41	172	0	3	2	12,89308176	27	103	0	5	1	8,910891089
Heřmanice	10	4,587155963	12	48	0	1	0	5,504587156	14	80	0	3	0	6,034482759
Černousy	70	24,3902439	73	381	0	15	6	25,43554007	77	493	1	8	8	28,62453532
Dětřichov	93	16,23036649	94	427	1	14	7	16,40488656	79	456	1	11	11	13,6915078
Bílý Potok	94	15,95925297	85	386	0	13	3	14,43123939	78	399	0	8	4	13,26530612
Bulovka	157	21,56593407	168	847	0	34	8	23,07692308	198	1238	0	36	10	25,84856397
Dolní Řasnice	65	15,15151515	59	288	0	6	5	13,75291375	58	304	0	8	5	13,2118451
Frýdlant	959	15,25369811	986	5460	0	132	52	15,68315572	758	4286	2	115	57	12,13382424
Habartice	32	7,56501182	33	174	0	3	2	7,80141844	44	259	0	4	4	10,55155875
Hejnice	282	12,21307926	295	1394	1	36	15	12,77609355	254	1379	2	30	12	10,93413689
Horní Řasnice	48	24,36548223	50	280	0	14	6	25,38071066	46	294	0	8	6	23,11557789
Jíndřichovice pod Smrkem	105	19,62616822	112	579	1	21	6	20,93457944	96	595	1	12	5	18,60465116
Krásný Les	53	13,87434555	58	296	4	6	4	15,18324607	40	253	0	5	5	9,803921569
Lázně Libverda	48	12,8342246	53	249	0	9	4	14,17112299	49	336	0	11	4	13,35149864
Nové Město pod Smrkem	1070	33,75394322	1100	5674	6	143	85	34,70031546	594	3096	4	75	65	19,1242756
Pertoltice	32	13,44537815	32	147	0	5	2	13,44537815	38	188	1	9	1	15,44715447
Raspenava	321	13,56147022	348	1768	3	42	28	14,70215463	310	1757	4	35	27	13,09674694
Višňová	93	8,072916667	91	379	0	17	4	7,899305556	118	530	1	15	11	10,43324492
Frýdlant - SO ORP	3572	17,3963863	3690	18949	16	514	239	17,96757073	2878	16046	17	398	236	14,03833959
Liberec - okres	17187	11,85580167	17944	94977	67	2569	1237	12,35616948	15724	92090	97	1962	1332	10,75505639
Liberecký kraj	43093	11,6387669	44895	234298	126	6201	3118	12,12752336	39197	226237	299	4813	3292	10,55515761
ČR	831585	9,310651181	862207	4666727	5934	111583	60670	9,645044655	773880	4467538	9556	91481	66247	8,614232585

⁴⁹ Zdroj: Exekutorská komora

Rovněž dle zkušeností dluhové poradny jsou jejími klienti spíše lidé, kteří pracují a zároveň roste i ochota samotných zaměstnavatelů pomoci svým zaměstnancům problémy se zadlužením řešit: „*Ti klienti, kteří za námi chodí a u kterých třeba jako píšeme ty insolventní návrhy, tak ty už zpravidla zaměstnaný jsou. A spíš s čím jsem se setkala v poslední době jako opakovaně a co mě příjemně překvapilo, tak to byla naopak jako ochota zaměstnavatelů těm zaměstnancům pomoci zprostředkovat jim jako kontakt s náma a vyloženě je jako vysílat do těch dluhových poraden (...)*“.(NNO Člověk v tísní – Dluhová poradna)

Zaměstnatelnost lidí, kteří mají exekuce, dle zkušeností dluhové poradny i ÚP samotný fakt, že mají exekuce, neovlivňuje. Jak již bylo uvedeno v oddíle o zaměstnanosti, poptávka po pracovnících je alespoň ve větších firmách v regionu či v průmyslové zóně v okolí Liberce stále do jisté míry nenaplněna. Pro část lidí, kteří jsou zadlužení, může být demotivujícím faktorem představa, že z oficiálně vydělaných peněz jim po exekučních srážkách prakticky nic nezůstane „*(...) co může být limit jako spíš na straně těch klientů, že nejsou motivovaný v tom, aby si tu práci hledali, protože mají pocit, že jim ten exekutor potom stejně vezme úplně všechno, což se potom snažíme tyhlenty mýty nějak jako bořit, snažíme se jako vysvětlit mechanismus výpočtu ty exekuční srážky nebo ty insolventní, abychom jim ukázeli, že teda skutečně má smysl pracovat, kór když ti klienti mají prostě tři, čtyři děti, takže jako z toho, co jim zbyde čistýho, jim ten exekutor skutečně jako už příliš mnoho nevezme (...)*“.(NNO Člověk v tísní – Dluhová poradna)

Podle zkušeností odbornic z dluhové poradny je za neochotou řešit vlastní zadluženost mnohdy také neuvědomování si toho, co práce mimo oficiální systém znamená z hlediska pozdějších důchodů či v případě nemoci: „*No takže možná ty limity jsou jako na straně těch potenciálních zaměstnanců, kteří prostě radši pracují na černo, vědí, že se nemusí vystavovat riziku toho, že jim začne chodit ta nepříjemná protivná pošta se zelenýma pruhama, a radši si to nějak šolíchaj takhle bez jako znalosti toho, že potom s tím souvisí další rizika (...)*“.(NNO Člověk v tísní – Dluhová poradna) Jak uvádí koordinátorka sociálních služeb a dluhová poradkyně NNO Člověk v tísní Ivana Frantová (Šedová) ve své bakalářské práci, jednou z typických ohrožených skupin, kde jsou navíc možnosti pomoci značně limitovány, jsou zadlužené samoživitelky či samoživitelé. „*Pro tyto respondenty v systémově rovině neexistuje jiné východisko ze složité finanční situace a prakticky jsou odkázáni žít nadále v předlužení.*“⁵⁰ V případě samoživitelek je mnohdy překážkou možnosti vstoupit do

---

⁵⁰ Šedová, Ivana. (2021). *Aspekty předlužení na Frýdlantsku. Bakalářská práce*. Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, TUL, s. 51.

oddlužení příliš nízký příjem, který neumožňuje strhávat minimální částku v oddlužení, tedy 2 198 Kč.⁵¹

Expertky z dluhové poradny Člověka v tísní se také v poslední době setkávají i s jiným typem klientů, než tomu bylo v minulosti a potvrzují tak, že se částečně mění, či přesněji rozšiřuje struktura klientů dluhových poraden: „(...) *ted' už se ty problémy začínají dotýkat i ty takzvaný nižší střední třídy, té, která dřív měla příjem, díky kterému mohla přežívat z měsíce na měsíc, ale zpravidla jako nečelila úplně nějakému existenčnímu ohrožení.*“ (NNO Člověk v tísní - Dluhová poradna) Pracovnice dluhové poradny k tomuto dále dodávají, že nemuselo jít ani o ztrátu zaměstnání jako takovou, ale vzhledem k neexistujícím či minimálním úsporám nízkopříjmových domácností mohl stačit na pád do dluhové pasti pokles příjmů v důsledku omezení výroby, nemocenské či toho, že lidé kvůli lockdownům museli zůstat doma se sníženou mzdou. Moratoria na splátky ze strany bank či sáhnutí do vlastních úspor navíc mohou značit jen odložení problému, který se projeví až v příštích letech: „*ted' ještě, pokud se ted' ocitli v situaci, kdy nemůžou splácet závazky, tak ještě ted' je to neohrožuje v tom smyslu, že by prostě ty závazky byly v exekuci, že jo, to je otázka vývoje jako prostě minimálně jednoho roku, dvou let, jo, takže ty závazky, u kterých třeba ted' dojde ke splatnění z toho důvodu, že už se ty klienti jako nerozjeli a nemohli začít splácet, protože ty příjmy pořád neměli, tak to jsou jako dluhy, který jim k nějakému průšvihů dojdou za rok, za dva.*“ (NNO Člověk v tísní - Dluhová poradna)

Dle poznatků dluhové poradny je jen relativně málo klientů ohroženo ztrátou vlastního bydlení v důsledku exekucí, ovšem nikoliv primárně z toho důvodu, že žádnou nemovitost, která by byla předmět exekučního řízení nevlastní: „*když klienti přicházejí o bydlení, tak neříkám, že se nám to neděje, ale děje se to poměrně jako málo, protože většina našich klientů už bydlí v nájemním bydlení. Zpravidla nic nevlastní, máme jako jenom málo klientů, kteří třeba vlastní nějakou nemovitost, o kterou by dejme tomu prostě mohli přijít díky exekuci nebo insolvenční, ale to jsou fakt jako jednotky.*“ (NNO Člověk v tísní - Dluhová poradna)

Dle již citovaného výzkumu Ivany Frantové (Šedové) se většina respondentů z řad dluhových poradců setkávala u svých klientů nejčastěji s dluhy kvůli pořízení drobných domácích spotřebičů na splátky, či ve snaze pomoci půjčkami někomu z rodiny. Zadlužení rovněž dle těchto respondentů usnadňovala snadnost, s jakou si klient může vzít mikroúvěr a vykryt tak nějaký výpadek z rodinného rozpočtu či se tak snažit rychle splatit již existující dluh. Dle citované práce se poradci naopak prakticky neselektovali s tím, co je v některých sdílených představách karikovaným obrázkem dlužníka, tedy s dlužníkem, který upadl do

---

⁵¹ Ibid.

dluhové spirály kvůli drahým dovoleným či podobným nákladným věcem.⁵² Respondenti z řad obyvatel SVL oslovení v rámci terénního výzkumu pro předkládanou situační analýzu nejčastěji zmiňovali dluhy na energiích (obvykle nedoplatky za elektřinu, v menší míře také vodu), dluhy vůči městu za odpady, dluhy za zdravotní a sociální pojištění a rovněž dluhy „za telefon“ u operátorů a různé drobné půjčky na nenadálé výdaje.

Podle sociálního odboru v Novém Městě pod Smrkem, tedy městě, které patří k těm zadluženějším sídlům v regionu, lze část dluhů přičíst na vrub ztrátě zaměstnání a nutnosti řešit pravidelné i nenadálé výdaje, nicméně pro další část – spíše mladších dlužníků – mohou být různé mikroúvěry a drobné půjčky cestou, jak „mít věci hned“: „(...) ty dluhy tady jsou historicky, myslím si, že nejvíc to tady zasáhlo, když se zrušila Textilana, jakoby ten největší zaměstnavatel, takže to byly ty lidé, co neměly ty příjmy a nějak si to zase řešili těmi půjčkami, aby výpadek toho příjmu (pokryli, pozn. aut.) a stalo se to nějakým vleklým problémem a pak bych řekla, že je takový druhý druh těch dluhů, kdy bych řekla, že se to týká té mladší generace: sice jako nedělám, ale všechno chci a je jednoduché si na to půjčit (...)“.(Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Jde primárně o nízké částky, které si lidé půjčovali, aniž se zjišťovala jejich schopnost dostát svým závazkům a tyto mikroúvěry splácet, nicméně úroky z prodlení a další poplatky rychle překonají původní výši jistiny a cesta do dluhové pasti je tak nakročena: „(...) jsou to takové jako opravdu drobné částky, na které si napůjčovali, přijde vyúčtování za elektřinu, nechci aby mě odstříhli, tak si něco půjčím, nejsem schopný něco splatit, nezaplátím někde pokutu a není to úplně takové to, že by si tady jezdili na dovolené a nějak si jako užívali, nebo něco, ale prostě řešili tu situaci, která nastala, ale ty mladý samozřejmě, to vidím, že oni všechno chtějí, nechápou třeba, že ty rodiče než si ten byt zařídili a měli třeba i to auto, tak že to trvalo nějakou dobu, že na to šetřili (...)“.(Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem) Pro část lidí, kteří čelí exekucím zvláště v menších obcích, může být stigmatizující již jen navštívit terénní službu/dluhovou poradnu, jak ostatně reflektovala i starostka Bulovky, Romana Šidlová. Tyto pocity mohou být ještě o to silnější u lidí, kteří v minulosti exekucím nečelili a v posledních dvou letech se dostali do tíživé finanční situace například vinou omezování výroby či zavírání služeb. Tento pohled zmiňovaly i pracovnice jindřichovického komunitního centra, které v této souvislosti zmiňují, že právě služby, které mají širší záběr, mohou v menších obcích podchytit i ty z potřebných, kteří by se jinak z výše nastíněných důvodů k návštěvě některých terénních služeb neodhodlali: „Myslím, že běžná majorita, že se stydí. Já si trochu myslím, že by sem nepřišli, protože to je malá obec a bojí se, že by se to řeklo. Ale třeba ty lidi, co sem přišli, tak už byli ve velkém

---

⁵² Šedová, Ivana. (2021). *Aspekty předlužení na Frýdlantsku. Bakalářská práce*. Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, TUL, s. 51-52.

průseru. Že si třeba nevěděli rady a nemaj prachy dojet někam do Frýdlantu. Nebo neznaj, že by jim někdo jinej mohl pomoct a ví, že tady děláme něco, neví úplně přesně co, ale maj aspoň vůbec nějakej záchytněj bod, že jim někdo pomůže.“ (KC, Jindřichovice pod Smrkem)

Bezpečnost

Rovinu bezpečnosti můžeme chápat jakožto průsečík kriminality (tedy oficiálních statistik), subjektivně vnímaného pocitu bezpečí a tzv. viktimizace. Pocit bezpečí samotných obyvatel tak nemusí být odrazem faktického stavu, ale spíše převládající reakcí na domnělý či skutečný stav věcí.⁵³ V roce 2017 vzešel z pera ASZ tematický výzkum „Analýza bezpečnosti ve vybraných obcích na Frýdlantsku“, který se tomuto tématu do hloubky věnoval, v následujícím oddílu se tak zaměříme jen na hlavní změny v uplynulých letech prostřednictvím statistických údajů a oficiálních dat a hlouběji pak na téma užívání OPL a drogovou problematiku obecně.

Podle indexu kriminality se Frýdlantsko od roku 2019 pohybuje, co do celkové kriminality, v horším průměru. Za rok 2019 bylo z celkových 522 obvodních oddělení PČR zahrnutých v žebříčku indexu kriminality obvodní oddělení Hejnice na 221. místě, obvodní oddělení Frýdlant na 366. místě a obvodní oddělení Nové Město pod Smrkem na 409. místě. Objasněnost se u všech obvodních oddělení pohybovala okolo poloviny. Za období leden až září 2020⁵⁴ bylo z celkových 522 obvodních oddělení zahrnutých v žebříčku indexu kriminality obvodní oddělení Hejnice na 319. místě, obvodní oddělení Nové Město pod Smrkem na 363. místě a obvodní oddělení Frýdlant na 397. místě. Objasněnost mírně stoupla.

---

⁵³ Zdroj: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2016/02/01.pdf>

⁵⁴ Novela trestního zákoníku č. 333/2020 Sb. z 1.10.2020 zvýšila hranici škody v trestněprávních kauzách na dvojnásobek, z toho důvodu jsou data zahrnutá v přehledu omezena na období leden až září sledovaného roku.

Tabulka 39 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Nové Město pod Smrkem⁵⁵

	2019				leden až září 2020			
	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně
Trestné činy celkem	92	54	59	12	78	37	47	13
Znásilnění	3	2	67	0	2	1	50	1
Loupeže	0	0	0	0	1	0	0	0
Fyzické útoky	22	17	77	4	12	9	75	2
Vloupání do obydlí	0	0	0	1	0	0	0	0
Vloupání do chat a chalup	1	0	0	0	0	0	0	0
Krádeže automobilů	4	1	25	0	5	2	40	0
Krádeže věcí z automobilů	0	0	0	0	1	0	0	0
Krádeže jízdních kol	2	0	0	1	3	1	33	0
Výroba, držení a distribuce drog	2	1	50	0	3	1	33	1
Řízení pod vlivem	5	2	40	0	2	2	100	2
Všechny zbývající činy	53	31	58	6	49	21	43	7

Tabulka 40 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Frýdlant⁵⁶

	2019				leden až září 2020			
	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně
Trestné činy celkem	247	164	66	12	159	90	57	9
Znásilnění	5	5	100	1	1	0	0	0
Fyzické útoky	24	19	79	1	13	10	77	2
Loupeže	0	0	0	0	1	1	100	0
Vloupání do obydlí	6	1	17	0	4	1	25	0
Vloupání do chat a chalup	7	2	29	1	2	0	0	0
Krádeže automobilů	7	1	14	0	5	1	20	0
Krádeže věcí z automobilů	7	2	29	0	3	0	0	0
Krádeže jízdních kol	4	1	25	0	2	2	100	0
Výroba, držení a distribuce drog	12	11	92	1	11	9	82	1
Řízení pod vlivem	15	11	73	1	16	16	100	0
Všechny zbývající činy	160	111	69	7	101	50	50	6

Tabulka 41 - Skladba trestné činnosti pro Obvodní oddělení Hejnice⁵⁷

	2019				leden až září 2020			
	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně	Zjištěno	Objasněno	%	Dodatečně
Trestné činy celkem	105	59	56	9	63	34	54	11
Znásilnění	1	1	100	0	0	0	0	0
Loupeže	0	0	0	0	1	0	0	0
Fyzické útoky	7	3	43	2	5	3	60	1
Vloupání do obydlí	1	1	100	1	2	0	0	0
Vloupání do chat a chalup	1	0	0	0	2	0	0	0
Krádeže automobilů	0	0	0	0	2	2	100	0
Krádeže věcí z automobilů	8	2	25	0	2	2	100	0
Krádeže jízdních kol	3	1	33	0	0	0	0	0
Výroba, držení a distribuce drog	4	3	75	0	1	0	0	0
Řízení pod vlivem	3	3	100	0	1	0	0	0
Všechny zbývající činy	77	45	58	6	47	27	57	9

Celkově trestné činnosti ubývá, k čemuž samozřejmě přispělo i zvýšení hranice škody v trestněprávních věcech, nicméně dle aktérů seznámených se situací na Frýdlantsku klesá dlouhodobě i bez ohledu na tuto změnu: „Klesá. A to je doložitelné čísly. Klesá to rok od

⁵⁵ Zdroj: mapakriminality.cz

⁵⁶ Zdroj: mapakriminality.cz

⁵⁷ Zdroj: mapakriminality.cz

roku. (...) To, co bylo od pěti do osmi, což je ta drobná, toho je dost, tak to jsou ty přestupky. Takže kriminalita nám klesá, aniž by se něco stalo. Ale na druhou stranu: dlouhodobě klesala, protože jenom na Hejnicku bylo kolem dvě stě trestních činů ročně, které byly hlášeny nebo zjištěny, nebo že vůbec vyšly najevo. A teď jestli je to ke stovce? A to je napříč celým krajem.“ (MěÚ, Hejnice) Z hlediska skladby kriminality na Frýdlantsku převládá majetková trestní činnost.

Specifikem regionu je vzhledem k jeho poloze i přeshraniční a příhraniční kriminalita, která se týká i malých obcí v přímém sousedství s Polskem: „Takže tady se vlastně převážejí drogy, tady se prodávají drogy, tady se vyrábějí drogy, tady se krade, sem jezdí Poláci, naši jezdí krást tam. Takže ta zločinnost tady je, ale popravdě - zase jakoby si nebudou vykrádat svoje věci.“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem) Reakcí na nárůst kriminality spojený s blízkostí státní hranice bylo například přehrazení silnice do polské Bogatynie v obci Heřmanice, v současné době v rámci snah snížit příhraniční kriminalitu vzniká v regionu první jednotka jízdní policie – policejní koně budou ustájeni ve Školním statku Frýdlant.

Jedním z významných rysů kriminality, která postihuje region Frýdlantska, jsou aktivity týkající se výroby drog, především pervitinu a příbuzných stimulantů. Frýdlantsko je jednou ze dvou klíčových tras (spolu s Hrádkem nad Nisou), kudy se pašují prekursori k výrobě drog, nakoupené v lékárnách na polské straně. V minulých letech bylo na Frýdlantsku rovněž odhaleno několik varen pervitinu, na jehož výrobě a distribuci se v některých případech podíleli občané obou republik.

Drogová scéna na Frýdlantsku

Problematika konzumace OPL je pro řadu respondentů (jak z řad institucionálních aktérů, tak i z řad běžných obyvatel) poměrně kontroverzní téma. Část institucionálních aktérů je přesvědčena, že problém s drogami je u obyvatel SVL na Frýdlantsku (či u romské populace obecně) velmi rozšířený: „Takže když si vezmete, že oni začínaj v takovém mladém věku, tak ono samozřejmě potom už jim nebude stačit jenom ta cigareta nebo občas se jít napít to pívko. Oni to berou, že to je nějakým způsobem součást jejich života. A potom se dostat k těm tvrdším jako ten perník, kterej tady letí ve velkým – docela si myslím.“ Naopak jiní institucionální aktéři tento pohled na Frýdlantsko jakožto region, kde je vysoká míra problémových uživatelů poněkud korigují. Názor, že drogová scéna na Frýdlantsku nijak nevybočuje, sdílí i vedoucí terénních programů Liberecka z NNO Most k naději, která se zaměřuje zejména na lidi zneužívající OPL, především na nitrožilní drogové uživatele ve věku od 15 let. Na Frýdlantsku působí vždy ve středy a pátky mezi 13 a 18 hodinou.

Během rozhovorů s obyvateli SVL v regionu se téma drog samovolně objevovalo jen zcela výjimečně, na cílené dotazy ohledně drogové problematiky nejčastěji zaznívaly stížnosti na užívání marihuany u mladistvých či na problémové užívání alkoholu u sousedů. V několika málo případech respondenti zmiňovali pohyb „feťáků“ po Novém Městě pod Smrkem a vyjádřili v této souvislosti obavy o svoje děti, jeden z respondentů v SVL ve Frýdlantě explicitně zmiňoval uživatele drog jakožto hlavní důvod, proč se s rodinou přestěhoval právě z Nového Města pod Smrkem. **I dle vyjádření NNO Most k naději nejsou mezi jejich klienty, kteří užívají pervitin/metamfetamin nitrožilně, ve větší míře obyvatelé SVL a obecně se klienti drogových služeb na Frýdlantsku – dle zkušeností jejich terénních pracovníků – prakticky nepřekrývají s obyvateli SVL.** Podobnou zkušenost zmiňovali i respondenti z frýdlantského sociálního odboru: „*Co třeba já vím teď lidi, tak jako ty opravdu nežijí v těch sociálně vyloučených lokalitách.*“ (Respondent 1, Sociální odbor, Frýdlant) „*Myslím si, že i kdyby jsme to jako tam obcházeli, tak bychom tam našli nějaké stříkačky.*“ (Respondent 2, Sociální odbor, Frýdlant)

To pochopitelně neznamená, že by se užívání OPL obyvatelů SVL netýkalo – i dle vyjádření NNO Most k naději mezi obyvateli SVL drogy jsou. V případě pervitinu se však spíše jedná o sniffing či kouření drogy, než o její intravenózní aplikaci. Podobný pohled má i frýdlantský sociální odbor: „*(...) já si myslím, že se to tam spíše jako objevuje, ale jakoby je to takové skryté, že to jsou třeba takový občasný uživatelé, nebo tam nejsou ty problémy, že by se to tam řešilo, potom jakoby nějaké násilí, že by tam musela jet policie, nebo takhle.*“ (Sociální odbor, Frýdlant)

Rovněž zde, dle poznatků výše zmiňované NNO, nejsou celé rodiny či příbuzenské klany, které by byli zároveň uživateli i distributoři OPL, jako je tomu například v některých SVL na Ústecku. Je rovněž nutné vzít v potaz, že většina obyvatel SVL na Frýdlantsku jsou Romové a pro terénní pracovníky může být problém proniknout do relativně uzavřených komunit. V tomto kontextu je však nutné zmínit, že v rámci dvouměsíčního terénního výzkumu v SVL bylo možné hovořit o způsobu chování/mluvy či vnějších znacích (stav chrupu, pleti, tělesná hmotnost), které by mohly naznačovat problémové užívání OPL, konkrétně pervitinu, u celkem pěti respondentů (z několika desítek rozhovorů) a rovněž se nikde v domech v rámci SVL neobjevoval materiál, který by na problémové užívání OPL poukazoval (ať už jde o injekční stříkačky, či o lahvičky od dezinfekce, kyseliny atp.).

Za rok 2020 měla NNO Most k naději podle svých statistik 34 klientů v přímé službě a 17 dalších klientů v rámci tzv. sekundární výměny. Tento stav je podle vyjádření vedoucího programu srovnatelný s ostatními částmi Libereckého kraje, drogová scéna na Frýdlantsku nijak nevybočuje co do počtu nebo užívání látek ve srovnání s okolními regiony. Jistým

specifikem Frýdlantska je – vzhledem k jeho poloze na hranicích s Polskem – že region je jednou z hlavních tranzitních tras pro pašování prekurzorů sloužících k výrobě metamfetaminu. Větší část klientů drogových služeb se přirozeně koncentruje do Frýdlantu jakožto regionálního centra, další klienty má organizace v Novém Městě, Hejnicích, ale také ve Višňové, Krásném Lesu či Dětrichově. V menších obcích se však jedná o jednotlivce, kteří obvykle žijí v samostatných domech. Prakticky všichni z klientů užívají intravenózně pervitin, užívání opiátů mezi klienty služeb prakticky neexistuje, a pokud se někdo takový objeví, je podle NNO obvykle přespolní a v regionu pobývá pouze krátkodobě.

Jistá diskrepance mezi zhodnocením závažnosti situace s užíváním OPL na Frýdlantsku mezi Mostem k naději a částí institucionálních aktérů může rovněž pramenit z rozdílných výchozích předpokladů. Pro část představitelů daných obcí i běžných obyvatel je i jeden problémový uživatel OPL příliš a mohou mít z několika případů pocit, že problém s OPL je v regionu všudypřítomný, jak trefně shrnul jeden z pracovníků MěÚ v Hejnicích o situaci ve městě : *„Já vám řeknu, jak ji vnímám, co si o tom myslím, a bude se to hodně lišit od většinového názoru. Drogová problematika v Hejnicích si myslím, že je na absolutně nízké úrovni ve srovnání s okolím, přestože ostatní jsou přesvědčeni o tom, že to je hrozně moc.*

A je to proto, že Hejnice nenabízejí anonymitu. Když se podíváte do Liberce, tak tam je těch feťáků spousta a ti lidé to vnímají jenom na tom jednom místě a tam v tom okolí už je to moc netrápí. Tady v podstatě máme tři čtyři nešťastníky, kteří nejsou schopni se zbavit – trávu už ani nepočítám, ale na perníku jsou tady možná tři čtyři. Jsou tady obrovské fámy o tom, jak se to tady překupuje, jak to Poláci vozí do města (...) Ale že by tady byl problém s těmi drogami... Prostě to nevymýtíte: jako se bude chlastat, kouřit, tak budou drogy. A dokud to není v nějaké úplně extrémní výši, která by něco měla ohrožovat a naznačovat, že se tady děje něco blbě, tak to teda není. Myslím si, že je tady mnohem větší problém s chlastem. Byl tady i problém s gamblerstvím chvíli – dokud jsou herny. Herny jsou peklo, jsou původem všeho možného, nejenom té závislosti, likvidace, ale i té kriminality. Ted' tady otevřeli jeden bar, a okamžitě problém.“

Dalším důvodem, který zazníval v některých rozhovorech s institucionálními aktéry, je představa, že mladiství příležitostní uživatelé marihuany jsou jakýmsi odrazem celkové (neutěšené) situace s OPL na Frýdlantsku: *„A většinou to na té trávě začíná – jako hodně. Oni třeba hulí každý den a třeba ne jointa, ale tři dají, pokud jim to nestačí. Oni se nudí. Oni každý den mají stejný.“* (NZDM, Nové Město pod Smrkem) Marihuana jakožto „gateway“ droga pro užívání dalších látek, především pervitinu, byla aktéry z řad NNO i obcí opakovaně zmíněna (byť je z adiktologického hlediska chybná, neboť směšuje asociaci s kauzalitou):

„Ještě asi před třema rokama jsem vídala děti, který kouřily marijánu v jednom nejmenovaném parku – ono jich tady moc není – a ty děti byly na prvním stupni základní školy. Takže je tu dostupnost nebudu říkat lehkých drog, marijána je velmi taková zásadní droga, která spouští potom všechno zlo.“ (NZDM, Frýdlant)

Naopak problémem, na němž se institucionální aktéři shodovali a který byl zmiňován i samotnými obyvateli SVL je konzumace alkoholu v rodinách a dále konzumace alkoholu dětmi a mladistvými v rámci rodin: „Oslavy rodinný probíhá tak, že se nalejvá alkohol i dětem, který jsou pěti, šestiletý. Nám se tady s tím občas dost chluběj ty děti. (...) A že jim to nalejvaj i rodiče.“ (NZDM, Frýdlant) „Oni to prostě neřeší, jestli těm dětem je třináct nebo čtrnáct. Navíc v těch komunitách fungují tak, že všechny ty akce se dějí hromadně. To znamená, že na stole jsou flašky tvrdého alkoholu a prostě nikdo nic neřeší. Tam prostě je to běžné. Oni v tom vyrůstají, nepřijde jim to divné a prostě tak to je.“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem)

Sociální služby

V následujícím oddílu je podán základní přehled o nabídce služeb NNO, které jsou ve frýdlantském výběžku k dispozici a jejichž zaměření se týká potřeb a problémů lidí ohrožených sociálním vyloučením. Velmi kvalitní a přehledné představení služeb poskytuje webová stránka www.frysko.cz (FRÝdlantsko Sociálně KOoperuje) MAS Frýdlantsko, z.s.

Obce na Frýdlantsku finančně podporují služby věnující se pomoci hendikepovaným osobám, seniorům, osobám nacházejícím se ve složité životní situaci, lidem potýkajícím se se závislostí atp. V zatím posledním rozdělování financí v rámci Dotačního programu na Podporu sítě sociálních služeb obdrželo podporu celkem 14 organizací zajišťujících 22 služeb.⁵⁸ Byť oba sociální odbory v regionu – frýdlantský i novoměstský – mají mezi oslovenými NNO i dalších úřadů velmi dobrou pověst, role služeb poskytovaných NNO v rámci celého regionu je nezastupitelná, což reflektují i sami pracovníci odborů: „(...) *nemáte kam ty lidi jako odkázat, že to můžou řešit s někým a pořád ten úřad má takové to stigma té instituce, přece jenom ta sociální služba je těm lidem blíž...*“ (Sociální odbor, Nové Město pod Smrkem)

Tabulka 42 - Přehled významných NNO a souvisejících služeb působících na Frýdlantsku

ADVAITA, z. ú.	Frýdlant (pobočka); Poradna pro gambling a jiné závislosti
Amaro suno feder dživipen, z.s.	Bulovka; volnočasové aktivity pro děti a mládež

⁵⁸ <https://www.frysko.cz/mikroregion-frydlantsko-rozdelil-podruhe-spolecny-mesec-socialnim-sluzbam/>

Educa Roma z.s.	Bílý Potok; edukační činnost, multikulturní výchova, prevence socio-patologických jevů
Člověk v tísní, o.p.s.	terénní program, dluhová poradna, doučování
Free-club, Předškolka (MAS Frýdlantsko, z.s.)	Frýdlant; volnočasové a vzdělávací aktivity
FOKUS Liberec o.p.s.	Frýdlant (pobočka); podpora duševně nemocných lidí
Intervenční centrum	Frýdlant (pobočka); pomoc obětem domácího násilí
Most k naději, z.s.	Frýdlantsko; terénní program pro uživatele drog
Maják NMPS, z.ú.	Nové Město pod Smrkem; NZDM, SAS pro rodiny s dětmi
Klub Cajk - Diakonie ČCE	Frýdlant; NZDM

Ve Frýdlantu sídlí ve zrekonstruovaném Centru 1407 velká část poskytovatelů sociálních služeb působících na Frýdlantsku. Nachází se zde NZDM Klub Cajk, Fokus Liberec o. p. s., Advaita, z. ú, Člověk v tísní, o. p. s., Most k naději, z. s. a Intervenční centrum, p. o.. Další služby ve Frýdlantu se nacházejí v poradním a setkávacím centru POSEC (Poradenství pro dospívající a dospělé, Rodinné poradenství s důrazem na děti, Občanská poradna Děčko Liberec, z. s. a Klub duševního zdraví. Ve městě rovněž funguje – v rámci projektu MAS Frýdlantsko, z.s. - Freeclubík, předškolní klub pro děti a volnočasový Free-club pro žáky základní školy. Klub nabízí volnočasový program pro děti ZŠ ve věku 9 – 15 let každý všední den.

V Novém Městě pod Smrkem působí Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež NZDM KINO poskytovatele Maják NMPS, z. ú. (3 plné úvazky), jehož hlavním cílem je nabídnout prostor a podporu při řešení problémů mladým lidem v Novém Městě pod Smrkem a okolí ve věku 9-26 let, kteří se chovají rizikově nebo jsou takovým chováním ohroženi. Pod stejným poskytovatelem působí ve městě i SAS Kompas (2 plné úvazky), jejímž cílem je pomoc rodinám s dětmi do 18 let z Nového Města a okolí, které se nacházejí v těžké nebo nepříznivé situaci a nedokážou ji sami bez pomoci překonat. Dle ředitele Maják NMPS, z. ú. je kapacita SAS zcela vytížená – projekt SAS byl psaný na celý region Frýdlantska, což je v daném personálním obsazení příliš: *„To byl problém. Když jsme registrovali služby, tak to byla podmínka. My jsme nechtěli. My jsme chtěli jenom pro Nové Město, protože Nové Město má svých problémů dost. (...) Ty kontakty, respektive práce s těmi klienty, vycházejí z devadesáti procent z požadavků OSPODu. Vlastně je to tak, že by kolegyně nestíhaly přijímat ze své vlastní iniciativy, protože jich je strašně moc, co se berou z OSPODu.“*

(NZDM, Nové Město pod Smrkem). O vytíženosti novoměstské SAS svědčí i názor pracovnice Klubu Cajk, podle níž je přítomnost SAS ve Frýdlantu s ohledem na problémy, s nimiž se ve své práci setkává, více než potřeba: „*Takže jsem si vědoma toho, že ta SASka je tady potřeba. My skutečně, protože s dítětem tady pracujeme, děti si na nás už zvykly nebo to aspoň tak můžu říct. Ale ve spolupráci s tou SASkou, která přijde přímo do rodiny a vlastně spolupracuje s náma, že by to byla navazující služba nízkoprahu. (...) Rodiče sem přístup nemaj, ale v případě, že potřebujou jakoukoliv pomoc, nezavřem před nikým dveře. Akorát si vysvětlíme pravidla, jak to funguje, že to je prostor bezpečný pro děti. Ale v případě, že by řešili něco speciálního, což většina z nich řeší, tak spolupracujeme s těma službama nahoře i s dalšíma jinýma. Ale můžeme v dopoledních hodinách vypsát dejme tomu potřebujou balíčky, potřebujou potraviny, hygienu, pokud by potřebovali vyplnit nějaký formulář. Pomoc s prací. Oni většinou spolupracujou s Člověkem v tísní nebo s Mostem k naději nebo s Advaitou a podobně. To není problém. Známe se tady v baráku. Můžou využít i nás. S tím, že defakto my tím ulevíme tomu dítěti. Ono je to fakt propojený, tím že jsme pro děti, tak jsme i pro ty rodiče. Proto ta SASka je tak důležitá, aby to byla taková ta spolupráce už mnohem jednodušší, snažší a už jsme se pak mohli věnovat v uvozovkách jenom dětem a ty rodiče by byli obstaraný našima kolegama.*“ (NZDM, Frýdlant)

Klub Cajk jablonecké Diakonie ČCE je nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (ve věku 6 až 26 let) fungující ve Frýdlantu, v Centru 1407. Část zde docházejících dětí a mladých dospělých jsou i lidé ze SVL v rámci města. Pracovníci NZDM jim zde mohou pomáhat při řešení potíží se školou, vztahy, i v dalších sférách a snaží se je motivovat v dalším vzdělání. Součástí NZDM je i sociální šatník, v klubu si jeho návštěvníci v případě potřeby mohou i připravit jednoduchá jídla, v období distanční výuky zde probíhalo vyučování na počítačích dostupných v NZDM. Podle vedoucí zařízení je ve Frýdlantě opravdu citelně cítit jen omezená možnost, jak skutečně komplexně pracovat s celou rodinou dětí a mladých lidí, kteří docházejí do NZDM, právě ve formě SAS. Podle zkušeností vedoucí NZDM je zvláště citelný rozdíl mezi chlapci, které se pracovníci snaží motivovat sportem, a děvčaty: „*Problém ale je, že se to potom nikam neposouvá, zůstaneme u jednoho, dvou takových případů a potom ty holčiny, ony když viděj, že to je stejně o ničem, tak zvolj tu cestu kolem patnáctýho roku otěhotnět, mít hodně dětí, být na dávkovém systému, mít muže, kterému dovolj všechno – téměř všechno, někdy všechno. Nějakým způsobem ve třiceti letech jsou z nich zestárlé dámy, který maj devět dětí, čtyři zuby a mentální úroveň malého dítěte. (...)* „*Opravdu chlapi jsou mnohem víc disciplinovanější a právě i romské etnikum, disciplinovanější, mají pokoru – kupodivu – a jsou to i z rodin, kde teda se na ně víceméně*

vyfláknou. Tady to vnímaj jako něco, že to je pro ně ne poslední šance, ale vlastně i jediná šance jak něco dokázat.“ (NZDM, Frýdlant)

Ve Frýdlantu rovněž působí Free Club, který zdarma poskytuje volnočasový program, kroužky a další aktivity. Poskytovatelem služby je MAS Frýdlantsko, z.s., projekt by měl mít před sebou poslední rok trvání. Cílová skupina jsou děti docházející na ZŠ, v rámci projektu rovněž působí i Free-clubík, který je určen pro děti do šesti let: „*My vlastně fungujeme dost podobně jako nízkoprah, protože ty nízkoprahový principy tady jsou, ale nejsme registrovaný jako sociální služba a to si myslím, že asi tak je tak jako jedinej rozdíl (oproti NZDM, pozn. aut.), protože jsme schopný zajišťovat i vlastně nějakou sociální asistenci. Dokonce tady máme i dvě sociální asistentky*⁵⁹.“ (Free Club, Frýdlant) Návštěvníci Free Clubu se dle zkušeností pracovníků částečně překrývají s dětmi, kteří docházejí i do NZDM. Pracovnice Free Clubu tak v minulosti například poskytovaly asistenci několika romským rodinám, které přišly do Frýdlantu v rámci rodinných vazeb. V současné době je zhruba polovina dětí navštěvujících klub romského původu a polovina z řad majoritní populace. Že problémy týkající se sociálního vyloučení a chudoby se nekoncentrují jen do SVL popsanych v textu výše potvrzují i zkušenosti pracovníků Free Clubu, podle nichž řada dětí pochází z nízkopříjmových rodin, ale jen menší část ze SVL: „*Většina z nich právě jsou děti právě z rodinných domků nebo z bytů a pak tady máme pár dětí, který jsou právě z těch větších domů jako je Jizerská, Hejnická.*“ (Free Club, Frýdlant)

Velkou devizou regionu je kromě fungujících a respektovaných sociálních odborů v obou větších městech i kvalitně nastavená komunikace mezi většinou jednotlivých NNO a rovněž koordinační práce místní akční skupiny, což reflektují i sami aktéři z řad NNO: „*Je to vlastně díky tomu, že tam máme dobré vztahy s těmi pracovníky. Ať se děje, co se děje s vedením, tak tam dlouhodobě na tom sociálním odboru dělá paní Koutníková a ta si jakoby uvědomuje tu důležitost těch služeb, takže ta spolupráce tam je výborná. A teďka vypadá to dobře vlastně jako s MASkou ve Frýdlantě – tam taky ta spolupráce je dobrá.*“ (NZDM, Nové Město pod Smrkem) Ve třech obcích Frýdlantska (v Jindřichovicích pod Smrkem, Bulovce a Višňové) navíc od září 2019 působí Komunitní centra (spolu s komunitními centry funguje i koordinační a metodické centrum ve Frýdlantě). Projekt je podpořen z OP Zaměstnanost jako součást realizace Komunitně vedené strategie místního rozvoje Frýdlantsko 2020 v trvání 3 roky, od 1. 9. 2019 do 31. 8. 2022.

Komunitní centra

Komunitní centra jsou prostorem pro komunitní, vzdělávací, kulturní, společenské i umělecké aktivity, fungující pro podporu a propojení místní komunity. Cílem je motivovat

---

⁵⁹ Oficiální označení pozice v rámci projektu je „asistentka pro spolupráci s rodinami“.

nejméně 15 osob z cílových skupin k dobrovolnictví, peer-poradenství a podpoře dalších osob ze sociálně vyloučeného prostředí k aktivnímu řešení vlastní situace. Komunitní centra jsou během podzimu otevřena v průběhu týdne obvykle jednou až dvakrát, vždy na několik hodin: v KC Višňová čtvrtky mezi 13 a 18 hod. a v KC Bulovka středy mezi 13 a 15 hod. pro veřejnost a pátky mezi 13 a 15 hod. pro matky s malými dětmi. V rámci KC je k dispozici i jeden sociální pracovník, se kterým mohou zaměstnanci KC konzultovat a řešit problémy, se kterými se během své práce v obci setkávají. Byť primárním účelem Komunitních center není terénní práce, přesto se dá říci, že navazování kontaktů a vytváření lokální komunity je – zvláště na začátku fungování – nezastupitelná: *„Jeden čas jsme chodily hodně ven jenom, abysme byly vidět, aby nás ty lidi zažili, že tu furt někdo chodí. Já tím, že jsem z Jindřichovic a znám některý, tak udržuju ty kontakty, chodím za nima a oni mě k sobě přijmou. Jenom to, že si s nima dám to kafe a pokecáme a zjistím, jak se maj. Vždycky se najde něco, co potřebujou řešit. Takže to je můj terén. Nebo že jdu jenom po vsi a už mě zastavujou a něco chtěj řešit.“* (KC, Jindřichovice pod Smrkem) Byť primárním (a projektem definovaným) účelem je podpora lidí ohrožených sociálním vyloučením, komunitní centra de facto působí jako centra setkávání a místa, kde je možné propojit různé komunity žijící v jedné obci a zlepšovat tak vzájemné soužití. Že tento širší účel, kde se střetává komunitní práce a kulturní činnost spolu s prací, která spadá spíše do oblasti sociální, by byl vhodným modelem pro nějaké budoucí projekty podobné současným komunitním centrům, reflektovaly i samotné respondenty z KC: *„My jsme byli rok a půl držený koronou, že nějaký stýkání s lidma a pořádání nějakých akcí a rozjíždění, tak se nám to hodně zpozdlilo, fakt jsme byly omezený dost tímhle. Tak mi přijde, že se to fakt nastartovalo nějak tady tím a na konci srpna máme skončit. Zároveň, já už jsem o tom i mluvila, s vedením a tak, že si nejsem úplně jistá, jestli ta komunitní práce tady úplně čistá komunitní práce, jestli tady má přímo ten užitek, ale že by tady bylo potřeba nějaký mix sociální práce, komunitní práce, kulturního agenta, kterej by to trošku jinej...“* (KC, Jindřichovice pod Smrkem) Nicméně již za současné podoby KC je kromě obecné „komunitní činnosti“ pro jejich pracovníky běžné propojovat potřebné obyvatele daných obcí se službami NNO, pomáhat s navazováním kontaktů se sociálními odbory či úseky atp. a zároveň vyvstalé situace řešit se sociálním pracovníkem KC či na pravidelných supervizích.

Závěr

Sociálně vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení jsou na standardním trhu s bydlením z různých příčin znevýhodněni a substandardní bydlení se tak pro ně stává mnohdy jedinou cestou. Pro sociálně znevýhodněné osoby může být překážkou k získání standardního bydlení špatná ekonomická situace, která jim neumožňuje vytvořit si

dostatečné finanční rezervy, připsaná (romská) etnicita, která je diskriminuje na trhu s bydlením i v případě dostatečných příjmů, potíže s nalezením adekvátního bydlení mají i příliš početné rodiny, samoživitelky či samoživitelé atd. V případě městských bytů je navíc jejich obsazenost v regionu dlouhodobě vysoká a (nehlédě na kvalitní práci sociálních odborů) trpí Frýdlantsko nedostatkem sociálního bydlení, kde by bylo možno dlouhodobě pracovat se sociálně znevýhodněnými. Probíhající pilotní projekt „Metodika pro zavedení sociálního bydlení na Frýdlantsku“ je tak důležitým krokem k posunu vnímání potřeby sociálního bydlení a jeho vhodné podoby.

Především Frýdlant svou privatizací části bytového fondu vytvořil ideální situaci pro rozvoj „obchodu s chudobou“ a dnes má situaci v několika bytových domech, kde se koncentrují problémy se sociálním vyloučením, jen malou šanci ovlivňovat. Jestliže ve starších zprávách o sociálním vyloučením ve městě se hovoří o pěti bytových domech/SVL, dnes má jen hlavní frýdlantský pronajímatel těchto objektů devět a další vlastníci mají jednotlivé domy.

Zjevné bezdomovectví se na Frýdlantsku týká poměrně málo osob, ve městech je však problémem i takzvané skryté bezdomovectví, popsané v textu výše. Jak potvrdili institucionální aktéři, i přesto, že liberecké azylové domy a podobné služby zrovna mají volné místo, část jejich frýdlantských klientů v akutní bytové nouzi nechce opouštět region, kde mají své veškeré vazby. Je však nutné zdůraznit, že azylové domy a podobné ubytovací služby jsou jen doplňkovým řešením řešení skutečného, tedy sociálního bydlení.

V kontextu ohrožení sociálním vyloučením je nutné zmínit ještě dva aspekty, které jsou v kapitolách výše popsány jen letmo. Část sociálně znevýhodněných osob v regionu žije stále ve vlastním bydlení, obvykle v rodinných domcích, a byť se nepotýkají s některými problémy, které se vážou na život v substandardu u tzv. „obchodníků s chudobou“, otázky předluženosti, nezaměstnanosti, nedostupnosti některých služeb se týkají i jich. Další část sociálně znevýhodněných žije v bytech na panelových sídlištích (ve Frýdlantě, Hejnicích, Raspenavě) a je obtížné je výzkumem podchytit.

Sociální odbory na Frýdlantsku mají mezi oslovenými aktéry velmi dobrou pověst a spolupráce mezi odbory a službami z řad NNO je kvalitní. Část institucionálních aktérů nicméně zmiňovala nedostatek (či malou kapacitu) některých služeb, které by navazovaly na služby již existující – typickým příkladem je omezená působnost SAS v rámci Frýdlantska, která má k dispozici jen dva úvazky a nemůže tak pokrýt poptávku. Je rovněž škoda, že budou končit (případně není jisté, zda budou pokračovat) projekty jako je frýdlantský Free Club, který kvalitně doplňuje služby NZDM a pracuje i s menšími dětmi, případně projekt

komunitních center, která si i za období zkrácené lockdowny dokázala vybudovat důvěru části místních obyvatel a vhodně tak doplňovaly terénní služby NNO.

Bibliografie

Bedřich, A., Charvát, P., Šmoldas, M., Vepřková, R. (2017). *Tematický výzkum: Analýza bezpečnosti ve vybraných obcích na Frýdlantsku*. Agentura pro sociální začleňování. (Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Tematicky_vyzkum_Frydlantsko_bezpecnost_2017.pdf)

GAC. (2006). *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice*. (Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/>).

Hurrle, J., Kučera, P., Trlifajová, L., Grundza, J. (2015). *Situační Analýza Frýdlantsko*. Sedmý kontinent, o.s.; ASZ (Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SA_Frydlantsko.pdf)

SocioFactor o.p.s. (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*. (Dostupné z: <http://odbor-socialni.krajlbc.cz/getFile/case:show/id:206646>).

Šedová, Ivana. (2021). *Aspekty předlužení na Frýdlantsku*. Bakalářská práce. Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, TUL.

Úřad vlády (2015). *Metodika koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám*. (Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/metodika-koordinovanehopristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam-asz-2015/download>).

Přílohy

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP) - dle důvodu přiznání																														
	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2016)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2016)	Počet vyplacených MOP - jednoroční výdaj (v roce 2016)	Počet vyplacených MOP - předměty dlouh. vyloučení (v roce 2016)	Počet vyplacených MOP - sociální činnosti nezaop. dítěte (v roce 2016)	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2017)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2017)	Počet vyplacených MOP - jednoroční výdaj (v roce 2017)	Počet vyplacených MOP - předměty dlouh. vyloučení (v roce 2017)	Počet vyplacených MOP - sociální činnosti nezaop. dítěte (v roce 2017)	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2018)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2018)	Počet vyplacených MOP - jednoroční výdaj (v roce 2018)	Počet vyplacených MOP - předměty dlouh. vyloučení (v roce 2018)	Počet vyplacených MOP - sociální činnosti nezaop. dítěte (v roce 2018)	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2019)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2019)	Počet vyplacených MOP - jednoroční výdaj (v roce 2019)	Počet vyplacených MOP - předměty dlouh. vyloučení (v roce 2019)	Počet vyplacených MOP - sociální činnosti nezaop. dítěte (v roce 2019)	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - jednoroční výdaj (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - předměty dlouh. vyloučení (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - sociální činnosti nezaop. dítěte (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - hrozba újm na zdraví (v roce 2020)	Počet vyplacených MOP - vážná mimoř. událost (v roce 2020)			
Kunratice	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Hefmanice	0	0	4	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Černousy	0	0	1	2	1	1	0	0	2	4	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
Dětrichov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bílý Potok	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	
Bulovka	0	1	2	5	2	3	0	0	2	2	0	2	0	0	1	0	1	2	0	0	2	0	5	1	0	0	1	3	0	
Dolní Řasní	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
Frydlant	1	1	17	24	4	26	2	1	8	7	2	13	1	1	7	11	4	10	2	2	2	10	0	16	4	3	11	7	4	6
Habartice	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
Hejnice	0	0	1	2	0	3	0	0	1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	1	2	0	
Horní Řasní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
Jindřichovi	0	0	2	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	
Krásný Les	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lázně Libve	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0	
Nové Město	0	4	2	1	21	2	0	11	0	1	12	1	1	2	1	0	4	1	0	7	0	0	5	0	3	0	3	4	4	
Pertoltice	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	
Raspenava	0	2	3	6	1	9	0	0	0	1	2	5	0	0	1	0	0	1	0	0	2	0	1	0	1	8	2	1	0	5
Višňová	0	0	3	1	0	4	1	0	1	1	0	8	0	0	0	0	1	0	2	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	
Frydlant - S4	4	40	44	14	75	5	1	30	17	6	46	5	2	19	13	7	19	5	2	17	13	3	32	9	14	23	14	14	18	
Liberec - ok21	6	237	143	62	198	32	1	195	83	49	160	35	4	175	52	41	83	44	3	175	55	36	78	34	105	209	39	44	61	
Liberecký k 155	9	577	328	185	799	85	3	513	215	180	579	54	6	353	164	127	396	70	14	318	131	94	355	64	184	459	111	116	254	
ČR	2418	120	24633	6618	4701	13213	2351	100	19893	4353	4726	9922	1773	91	12819	3252	3889	6782	1338	111	10804	2662	3030	5661	1807	2527	11425	2374	2892	4392